

**ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА
ЗА ПЕТИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА**

Ре д. бр ој	А. ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ	ПЕТИ РАЗРЕД	
		. нед.	год.
1.	Српски језик и _____језик1	5	180
2.	Српски као нематерњи језик 2	3	108
3.	Страни језик	2	72
4.	Ликовна култура	2	72
5.	Музичка култура	2	72
6.	Историја	1	36
7.	Географија	1	36
8.	Физика	-	-
9.	Математика	4	144
10.	Биологија	2	72
11.	Техника и технологија	2	72

12.	Информатика и рачунарство	1	36
13.	Физичко и здравствено васпитање	2	72+54 ³
УКУПНО: А		24 – 27*	918 – 1026*
Ред. бр. ој	В. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ		
1	Верска настава/ Грађанско васпитање ⁴	1	36
2.	Други страни језик ⁵	2	72
3.	Матерњи језик/говор са елементима националне културе ⁶	2	72
УКУПНО: В		3 – 5*	108 – 180*
УКУПНО: А + В		27 – 30*	1026 - 1134*
Ред. број	ОБЛИК ОБРАЗОВНО - ВАСПИТНОГ РАДА	ПЕТИ РАЗРЕД	
		нед.	год.
1.	Редовна настава	27 – 30*	1026 - 1134*

**Облици
образовно-
васпитног рада
којима се
остварују
обавезни
предмети,
изборни
програми и
активности**

2.	Слободне наставне активности ⁷	1	36
3.	Допунска настава	1	36
4.	Додатна настава	1	36
Ред. број	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО - ВАСПИТНОГ РАДА	ПЕТИ РАЗРЕД	
		нед.	год.
1.	Час одељењског старешине	1	36
2.	Ваннаставне активности ⁸	1	36
3.	Екскурзија	До 2 дана годишње	

1 Назив језика националне мањине у школама у којима се настава одржава на матерњем језику националне мањине.

2 Реализује се у школама у којима се настава одржава на матерњем језику националне мањине.

3 Обавезне физичке активности реализују се у оквиру предмета Физичко и здравствено васпитање.

4 Ученик бира један од понуђених изборних програма.

5 Ученик бира страни језик са листе страних језика коју нуди школа у складу са својим кадровским могућностима и изучава га до краја другог циклуса.

6 Ученик припадник националне мањине који слуша наставу на српском језику може да изабере овај програм, али није у обавези.

7 Слободне наставне активности школа планира Школским програмом и Годишњим планом рада. Ученик обавезно бира једну активност са листе од три слободне наставне активности које школа нуди.

8 Ваннаставне активности могу да буду: друштвене, уметничке, техничке, хуманитарне, културне, као и друге активности у складу са просторним и људским ресурсима школе.

* Број часова за ученике припаднике националних мањина

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Српски језик и књижевност	Разред: пети
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Циљ учења Српског језика и књижевности је да се	Годишњи фонд часова: 180

ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању, тако што ће овладати основним законитостима српског књижевног језика, да стиче основна знања о улози и значају језика у националној култури и изградњи националног идентитета; да кроз читање и тумачење књижевних дела из српске и светске баштине развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање, подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерено приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у српској и светској култури, негује љубав према српском језику и књижевности; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.			
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
1. Књижевност	Ученик ће бити у стању да: – разликује књижевни и некњижевни текст; – упоређује одлике фикционалне и нефикционалне књижевности; – чита са разумевањем и опише свој доживљај различитих врста књижевних дела; – чита са разумевањем одабране примере осталих типова текстова; – одреди род књижевног дела и књижевну врсту; – разликује карактеристике народне од карактеристика уметничке књижевности; – разликује реалистичну прозу и прозу засновану на натприродној мотивацији; – анализира елементе композиције лирске песме (строфа, стих); епског дела у стиху и у прози (делови фабуле – поглавље, епизода; стих); драмског	ЛИРИКА Лектира 1. Народна песма: Вила зида град 2. Народне лирске песме о раду(избор); народне лирске породичне песме (избор) 3. Бранко Радичевић: Певам дању, певам ноћу 4. Милица Стојадиновић Српкиња: Певам песму 5. Душан Васиљев: Домовина/ Алекса Шантић: Моја отаџбина 6. Војислав Илић: Зимско јутро 7. Милован Данојлић: Шљива / Десанка Максимовић: Сребрне плесачице 8. Пеђа Трајковић: Кад књиге буду у моди Књижевни термини и појмови Песник и лирски субјекат. Мотиви и песничке слике као елементи композиције	Наставник организује и реализује наставни процес. Припрема се за час (изражајно читање, занимљиви текстови везани за наставну јединицу, фотографије, слике, музика). Мотивише, подржава и развија интересовања ученика тако што даје препоруке шта да се чита, охрабрује ученике који имају жељу да пишу, рецитију, глуме. Даје додатне задатке из граматике. Разговара са ученицима, усмерава их и упућује, објашњава, прегледа и исправља ученичке радове. Прати напредак ученика помоћу говорних и писмених вежби, разговора, усменог испитивања и тестова. Даје упутства потребна за самостални рад ученика. Помаже ученицима на редовним часовима и часовима допунске наставе. Пружа повратне информације за радознале и надарене, на редовним часовима и часовима додатне наставе, драмске секције. Оцењује јавно уз образложење и утврђене критеријуме. - планирање и припремање -организовање - реализовање - презентовање - избор садржаја, метода и техника, наставних објеката и средстава

	дела (чин, сцена, појава); – разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца; – разликује облике казивања; – увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике; – одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевно-уметничком тексту; – процени основни тон певања, приповедања или драмске радње (шаљив, ведар, тужан и сл.); – развија имагинацијски богате асоцијације на основу тема и мотива књижевних дела; – одреди тему и главне и споредне мотиве; – анализира узрочно -последично низање мотива; – илуструје особине ликова примерима из текста; – вреднује поступке ликова и аргументовано износи ставове; – илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима; – уважава националне вредности негује српску културно историјску баштину; – наведе примере личне добити од читања; – напредује у стицању читалачких компетенција; – упоређи књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст;	лирске песме. Врста строфе према броју стихова у лирској песми: катрен; врста стиха по броју слогова (десетерац и осмерац). Одлике лирске поезије: сликовитост, ритмичност, емоционалност. Стилске фигуре: епитет, ономатопеја. Врсте ауторске и народне лирске песме: описне (дескриптивне), родољубиве (патриотске); митолошке, песме о раду (посленичке) и породичне. ЕПИКА Лектира 1. Народна песма: Свети Саво 2. Народна песма: Женидба Душанова(одломак о савладавању препрека заточника Милоша Војиновића) 3. Еро с онога свијета 4. Дјевојка цара надмудрила 5. Милован Глишић: Прва бразда 6. Стеван Сремац: Чича Јордан (одломак) 7. Бранко Ћопић: Поход на Мјесец 8. Иво Андрић: Мостови 9. Данило Киш: Дечак и пас 10. Горан Петровић: Месец над тепсијом (први одломак приче „Бели хлеб од претеривања” и крај приче који чине одељци „Можеш сматрати да си задобио венац славе” и „Мрави су вукли велике трошице тишине”) 11. Антон Павлович Чехов: Шала Књижевни термини и појмови Писац и приповедач. Облици казивања: приповедање у првом и трећем лицу. Фабула: низање догађаја, епизоде, поглавља. Карактеризација ликова – начин говора, понашање,	-израда дидактичког материјала - израда power point презентација -подстицање и усмеравање ученика - осмишљена помоћ ученику - преношење информација - развијање индивидуалних способности ученика - вредновање ученичких постигнућа у свим облицима активности -упућивање ученика на самостално проналажење информација - вредновање и самовредновање рада - континуирано повезивање знања о језику са непосредном говорном праксом Ученици вежбају, комуницирају, истражују, посматрају, именују, повезују, уочавају разлике, примењују стечена знања и играју се. - посматрање - слушање - усвајање - приповедање - описивање - читање усклађено с природом различитих текстуалних жанрова - писање различитих облика текстова - изражајно казивање и рецитовање - коришћење различитих извора Информација -истраживање (рад на тексту) -стварање - презентовање - израда паноа и power point презентација
--	---	---	--

		физички изглед, животни ставови, етичност поступака. Врсте епских дела у стиху и прози: епска народна песма, бајка (народна и ауторска), новела (народна и ауторска), шаљива народна прича. Врста стиха према броју слогова: десетерац. ДРАМА Лектира 1. Бранислав Нушић: Кирија 2. Душан Радовић: Капетан Џон Пиплфокс 3. Љубиша Ђокић: Биберче Књижевни термини и појмови Позоришна представа и драма. Чин, појава, лица у драми, драмска радња. Сцена, костим, глума, режија. Драмске врсте: једночинка, радио-драма. НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ (бирати до 2 дела) 1. Вук Ст. Караџић: Моба и прело (одломак из дела Живот и обичаји народа српскога) 2. Доситеј Обрадовић: О љубави према науци 3. М. Петровић Алас: У царству гусара (одломци) 4. Милутин Миланковић: Успомене, доживљаји, сазнања (одломак) 5. Избор из енциклопедија и часописа за децу ДОМАЋА ЛЕКТИРА: 1. Епске народне песме (о Немањићима и Мрњавчевићима – претковски тематски круг) 2. Народне бајке, новеле, шаљиве народне приче (избор); кратке фолклорне форме (питалице, брзалице, пословице, загонетке) 3. Бранислав Нушић: Хајдуци	
--	--	---	--

		4. Данијел Дефо: Робинсон Крусо (одломак о изградњи склоништа) 5. Марк Твен: Доживљаји Хаклберија Фина / Краљевић и просјак / Доживљаји Тома Сојера 6. Избор ауторских бајки (Гроздана Олујић; Ивана Нешић: Зеленбабини дарови (одломци)) 7. Игор Коларов: Аги и Ема 8. Избор из савремене поезије за децу (Александар Вучо, Мирослав Антић, Драгомир Ђорђевић, Владимир Андрић, Дејан Алексић...) Допунски избор лектире (бирати до 3 дела) 1. Јован Јовановић Змај: Песмо моја (из Ђулића) 2. Стеван Раичковић: Велико двориште (избор) / Мале бајке (избор) 3. Иван Цанкар: Десетица 4. Љубивоје Ршумовић: Ујдурме и зврчке из античке Грчке (избор) / Густав Шваб: Приче из старине 5. Џон Р. Р. Толкин: Хобит (одломци) 6. Никол Лезије: Тајна жутог балона 7. Корнелија Функе: Господар лопова (одломак) 8. Вида Огњеновић: Путовање у путопис (одломак) 9. Владислава Војновић: Приче из главе (избор, осим приче Позориште) 10. Дејан Алексић: Музика тражи уши (избор) / Кога се тиче како живе приче (избор) 11. Јован Стерија Поповић: Лажа и паралажа (одломак о Месечевој краљици) и Едмон Ростан: Сирано де Бержерак (одломак о путу на Месец) Дело завичајног аутора по избору.	
--	--	--	--

2. Језик	– разликује променљиве речи од непроменљивих; – разликује категорије рода, броја, падежа речи које имају дефлексију; – разликује основне функције и значења падежа; – употребљава падежне облике у складу са нормом; – употребљава глаголске облике у складу са нормом; – разликује основне реченичне чланове (у типичним случајевима); – доследно примењује правописну норму у употреби великог слова; састављеног и растављеног писања речи; интерпункцијских знакова; – користи правопис (школско издање); – правилно изговара речи водећи рачуна о месту акцента и интонацији реченице;	Граматика Променљиве речи: именице, заменице, придеви, бројеви (с напоменом да су неки бројеви непроменљиви), глаголи; непроменљиве речи: прилози (с напоменом да неки прилози могу имати компарацију) и предлози. Именице – значење и врсте (властите, заједничке, збирне, градивне; мисаоне, глаголске). Промена именица (дефлексија): граматичка основа, наставак за облик, појам падежа. Основне функције и значења падежа (с предлозима и без предлога): номинатив (субјекат); генитив (припадање и део нечега); датив (намена и усмереност); акузатив (објекат); вокатив (дозивање, обраћање); инструментал (средство и друштво); локатив (место). Придеви – значење и врсте придева (описни, присвојни, градивни; месни и временски); род, број, падеж и компарација придева. Слагање придева са именицом у роду, броју и падежу. Заменице – личне заменице: промена, наглашени и ненаглашени облици, употреба личне заменице сваког лица себе, се. Бројеви – врсте и употреба: главни (основни, збирни бројеви, бројне именице на -ица) и редни бројеви. Глаголи – глаголски вид (несвршени и свршени); глаголски род (прелазни, непрелазни и повратни глаголи); глаголски облици (грађење и основно значење):	
-----------------	--	---	--

		инфинитив (и инфинитивна основа), презент (презентска основа, наглашени и ненаглашени облици презента помоћних глагола), перфекат, футур И. Предикатска реченица – предикат (глаголски; именски); слагање предиката са субјектом у лицу, броју и роду; прави и неправи објекат; прилошке одредбе (за место, за време, за начин; за узрок и за меру и количину);апозиција. Правопис Велико слово у вишечланим географским називима; у називима институција, предузећа, установа, организација (типични примери); велико и мало слово у писању присвојних придева. Заменица Ви из поштовања. Одрична речца не уз именице, придеве и глаголе; речца нај у суперлативу; вишечлани основни и редни бројеви. Интерпункцијски знаци: запета (у набрајању, уз вокатив и апозицију); наводници (наслови дела и називи школа); црта (уместо наводника у управном говору). Ортоепија Место акцента у вишесложним речима (типични случајеви). Интонација и паузе везане за интерпункцијске знакове; интонација упитних реченица. Артикулација: гласно читање брзалица, најпре споро, а потом брже (индивидуално или у групи).	
--	--	--	--

3. Језичка култура	– говори јасно поштујући књижевнојезичку норму; – течно и разговорно чита наглас књижевне и неуметничке текстове; – користи различите облике казивања: дескрипцију (портрет и пејзаж), приповедање у 1. и 3. лицу, дијалог; – издваја делове текста (наслов, пасусе) и организује га у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста); – саставља говорени или писани текст о доживљају књижевног дела и на теме из свакодневног живота и света маште; – проналази експлицитно и имплицитно садржане информације у једноставнијем књижевном и некњижевном тексту; – напамет говори одабране књижевне текстове или одломке;	Препричавање, причање, описивање – уочавање разлике између говорног и писаног језика; писање писма (приватно, имејл) Богаћење речника: синоними и антоними; некњижевне речи и туђице – њихова замена језичким стандардом; уочавање и отклањање безначајних појединости и сувишних речи у тексту и говору. Техника израде писменог састава (тежиште теме, избор и распоред грађе, основни елементи композиције и груписање грађе према композиционим етапама); пасус као уже тематске целине и његове композицијско-стилске функције. Осам домаћих писмених задатака. Четири школска писмена задатка.	
Праћење и вредновање	Посматрање и стално праћење ученика. Разговор са ученицима. Домаћи задаци. Говорне и писмене вежбе. Усмено испитивање ученика. Ученички радови. Писмени задаци. Тестирање. Петоминутне и петнаестоминутне провере. Формативно и сумативно оцењивање.		
Начин прилагођавања	Прилагођавање метода, материјала и учила (мере индивидуализације) ПРЕДАВАЊЕ – УВОЂЕЊЕ НОВЕ ЛЕКЦИЈЕ: обезбедити визуелна помагала, велика слова, филмове, шеме, графичке приказе предавати на начин који ангажује више чула (визуелно, аудиторно, кинестетичко), уз коришћење адекватног материјала за учење (пр. слике, постери, шарени папир, пластелин, дрвени предмети исл.) дозволити ученику да сними лекције како би их прегледао касније поновити упутства ученику пошто су дата одељењу, затим тражити од њега или ње да их понове и објасне упутства наставнику написати кључне ставке на табли и/или дати адекватан преглед лекције са главним појмовима тражити од ученика да писмено или усмено да преглед кључних ставки поред усмених дати и писана упутства, како би дете могло да их поново погледа касније дати пример како би се помогло ученицима, поставити пример тако да могу често да га погледају користити подвлачење, истицање за налажење главних идеја/детаља у тексту поделити дужа предавања на краће делове додатна прилагођавања (пр. поделити ученике у парове да контролишу рад, обезбедити ученика који помаже у учењу и сл.) ЗАДАЦИ: дати додатно време за завршавање задатака поједноставити сложена упутства смањити ниво штива у задацима тражити мање тачних одговора за завршавање (квалитет наспрам квантитета)		

	скратити задатке, поделом рада на мање делове дозволити компјутерски одштампане задатке које припреми ученик или које је диктирао ученик, а припремио неко други користити контролне листе, шеме, картице за подсећање итд. смањити задате домаће задатке, посебно задатке који захтевају пуно читања дозволити штампана уместо писаних слова у изради задатака пратити задатке којима ученик сам одреди своју динамику (дневна, недељна, двонедељна) организовати да оде кући са јасним, концизним упутствима за израду домаћих задатака признати и наградити усмено учешће ученика на часу додатна прилагођавања (пр. обезбедити обуку из вештина учења /стратегија за учење ПРОВЕРА ЗНАЊА: дозволити контролне вежбе/тестове са отвореним књигама дати усмене тестове дати тестове који се раде код куће користити објективнија питања (нпр. мање одговора који траже дужа писања) дозволити ученику да даје одговоре на питања из теста на магнетофону правити честе кратке квизове, не дуге тестове дати додатно време за тест прочитати ученику питања из теста писати одговоре на питања из теста уместо ученика избегавати притисак на ученика у смислу времена или конкуренције додатна прилагођавања ОРГАНИЗАЦИЈА УЧЕЊА: обезбедити помоћ око организације учења одредити један систем за повезивање белешки и задатака припремити унапред распоред учења/задатака са учеником омогућити ученику да држи књиге у школи и има додатни комплет код куће направити систем награђивања за завршавање рада у школи и домаћих задатака слати кући дневне/недељне извештаје о напредовању додатна прилагођавања (пр. одредити једног друга-добровољца који ће помагати око домаћих задатака) ставити ученика близу наставника ставити ученика близу позитивног узора стајати близу ученика приликом давања упутстава или предавања лекција избегавати стимулације које одвлаче пажњу (нпр. расхладни систем, области густог саобраћаја) организовати више радних група у просторији додатна прилагођавања ПОНАШАЊЕ: поједноставити правила у учионици тако да су јасна и доступна за подсећање користити мераче времена за олакшавање завршавања задатака одредити прелазна / слободна времена (нпр. одмори, прелаз са часа на час, време за ручак) похвалити одређена понашања користити стратегије за само-контролу дати посебне привилегије /позитивне подстицаје; убрзати њихову примену “мудро искористити” негативне последице дозволити кратке одморе између задатака подсећати ученика да не прекида рад на задатку (различитим невербалним сигнаlima) оценити тачне одговоре ученика, не његове грешке спровести систем управљања понашањем у учионици
--	--

	омогућити дозвољено кретање, време када ученик није на свом месту (нпр. Послати га да изврши неки налог) игнорисати неодговарајуће понашање које није драстично изван граница дозвољеног у учioniци направити уговор са учеником (и по потреби са одељењем) спровести разумне процедуре паузе додатна прилагођавања
--	---

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА (5. разред) Српски језик и књижевност				
НАСТАВНА ТЕМА	ДОВОЉАН 2	ДОБАР 3	ВРЛО ДОБАР 4	ОДЛИЧАН 5
1.Књижевност	Ученик лоше чита различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и понекад делимично уме да опише свој доживљај. Понекад уз помоћ уме да одреди књижевни род и стално тражи помоћ при одређивању врсте. Уз подстицајретко одређује неке елементе композиције. Разликује народну од ауторске књижевности. Препознаје неке књижевнотеоријске појмове уз подстицај и	Ученик чита различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и: - делимично уме да опише свој доживљај; - самостално одређује књижевни род и тражи помоћ при одређивању врсте; - уз подстицај одређује неке елементе композиције; - зна	Ученик чита са разумевањем различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и углавном самостално уме да: - опише свој доживљај; - одреди књижевни род и врсту; - анализира готово све елементе композиције (стих, строфа; фабула, поглавље, епизода; чин, сцена, појава; једночинка,	Ученик чита са разумевањем различите врсте књижевних дела (и остале типове текстова) и потпуно самостално уме да: - опише свој доживљај; - одреди књижевни род и врсту; - анализира елементе композиције (стих, строфа; фабула, поглавље, епизода; чин, сцена, појава; једночинка, радио-драма);

	помоћ(персонификација, поређење, ономатопеја и епитет; песник и лирски субјекат, преповедач и писац; катрен, десетерац и осмерац; порука, особине ликова, вредновање поступака ликова). У већини случајева не чита домаћу лектуру и ретко учествује у интерпретацији. На часовима је ретко активан.	карактеристике народне и ауторске књижевности; - зна дефиниције стилских фигура, уз помоћ наставника или вршњака препознаје их у тексту (персонификација, поређење, ономатопеја и епитет); - делимично усваја књижевне термине и појмове и понекад учествује у интерпретацији књижевног текста.	радио-драма); - одреди карактеристике народне и ауторске књижевности и да их пронађе и докаже у конкретном тексту; - препозна стилске фигуре у тексту, као и да их користи у усменом и писменом изражавању (персонификација, поређење, ономатопеја и епитет); - прави разлику измеђупесника и лирског субјекта, преповедача и писца;	- одреди карактеристике народне и ауторске књижевности и да их пронађе и докаже у конкретном тексту; - препозна стилске фигуре у тексту, као и да их користи у усменом и писменом изражавању (персонификација, поређење, ономатопеја и епитет); - прави разлику измеђупесника и лирског субјекта, преповедача и писца; - аргументовано брани постављене тезе током
--	--	--	---	---

		У већини случајева чита домаћу лектуру и понекад учествује у интерпретацији. На часовима је каткад активан и ретко користи додатне изворе знања.	- аргументовано брани постављене тезе током интерпретације књижевног текста, повеже и примени стечена знања на новим текстовима (тема, порука, главни и споредни мотиви, особине ликова, вредновање поступака ликова, узрочно-последично низање мотива); - се критички осврће на прочитани текст, има развијене способности да процењује, самосталан је и лако долази до решења. Ученик мора редовно читати домаћу лектуру и	интерпретације књижевног текста, повеже и примени стечена знања на новим текстовима (тема, порука, главни и споредни мотиви, особине ликова, вредновање поступака ликова, узрочно-последично низање мотива); - се критички осврће на прочитани текст, има развијене способности да процењује, самосталан је и лако долази до решења. Ученик мора редовно читати домаћу лектуру и учествовати у
--	--	--	--	--

			учествовати у интерпретацији. На часовима је увек активан и учествује у анализи нових текстова, често чита више од оног што је задато и често се служи осталим изворима знања.	интерпретацији. На часовима је увек активан и учествује у анализи нових текстова, чита више од оног што је задато и служи се осталим изворима знања.
2.Језик	Ученик ретко уме дефинише наставне садржаје из граматике, делимично их памти и репродукује, али ретко учи па не уме примени стечена знања: - разликује категорије рода, броја и уз помоћ ретко одређује падеже речи које имају деклинацију; - понекад препознаје основне реченичне	Ученик уме да дефинише наставне садржаје из граматике, памти их и репродукује, али не учи редовно па греши у примени стечених знања. Ученик делимично уме да: - разликује променљиве и непроменљиве речи; - разликује категорије рода и броја;	Ученик готово у потпуности са разумевањем усваја наставне садржаје из граматике и на примерима показује да уме углавном без грешке да примени стечена знања: - разликује променљиве речи и подврсте променљивих речи и непроменљиве речи – прилоге и предлоге;	Ученик у потпуности са разумевањем усваја наставне садржаје из граматике и на примерима показује да уме да: - разликује променљиве речи и подврсте променљивих речи и непроменљиве речи – прилоге и предлоге; - разликује категорије рода, броја и падежа речи које имају

	чланове; - уз помоћ разликује глаголска времена; - прави веће правописне и граматичке грешке; - потребна је стална помоћ наставника; - углавном правилно изговара гласове и углавном грешни у наглашавању речи, интонирању реченице и читању наглас.	- одређује падеже речи које имају деклинацију; - препозна основне реченичне чланове; - уз помоћ наставника разликује глаголска времена и граматичке категорије глагола; - примени правописна правила у писаним радовима (употреба великог слова, састављено и растављено писање речи, интерпункцијск и знакови –	- разликује категорије рода, броја и падежа речи које имају деклинацију; - одреди функције и значења падежа; - препозна основне реченичне чланове (субјекат, предикат, објекат, прилошке одредбе, апозицију); - разликује глаголска времена и граматичке категорије глагола; - доследно примењује правописна правила у писаним радовима (употреба великог слова, састављено и растављено писање речи, интерпункцијски знакови – запета,	деклинацију; - одреди функције и значења падежа; - препозна основне реченичне чланове (субјекат, предикат, објекат, прилошке одредбе, апозицију); - разликује глаголска времена и граматичке категорије глагола; - доследно примењује правописна правила у писаним радовима (употреба великог слова, састављено и растављено писање речи, интерпункцијски знакови – запета,
--	--	---	---	---

		запета, наводници, црта); - пише по диктату (до 6 грешака); - уме да одговори на питања, али реченице нису граматички и правописно тачне (питања отвореног типа); - правилно изговара гласове и понекад греши у наглашавању речи, интонирању реченице и читању наглас.	и растављено писање речи, интерпункцијски знакови – запета, наводници, црта); - успешно пише по диктату (до четири грешке) и самостално тачним реченицама одговора на питања отвореног типа; - у потпуности правилно изговара гласове и наглашава речи, интонира реченицу и разговетно чита наглас.	наводници, црта); - успешно пише по диктату (до две грешке) и самостално тачним реченицама одговора на питања отвореног типа; - у потпуности правилно изговара гласове и наглашава речи, интонира реченицу и разговетно чита наглас.
3.Језичка култура	Ретко успева да формулише говорну поруку, да каже одабране	Говорну поруку, одабране одломке или књижевне текстове	Говорну поруку изговара потпуном и правилном реченицом и	Ученик говорну поруку изговара потпуном и правилном реченицом и

	одломке или књижевне текстове који се уче напамет, да препричава и описује и поред помоћи наставника у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела). Писмени радови су логички неповезани и садржајно сиромашни, али у вези са темом, имају доста већих павописних, граматичких и стилских грешака, али поштује форму. Понекад уме да наведе синоним и антоним уз помоћ наставника.	који се уче напамет, препричава и описује уз помоћ наставника у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела). Писмени радови су делимично садржајно разрађени, делимично тачно написани и композицијски утемељени. Уз помоћ проналази тражене информације у тексту и наводи синониме и антониме.	успешно самостално говори напамет одабране одломке или књижевне текстове, прича, препричава и описује и углавном показује логичну и емоционалну изражајност у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела). Писмени радови су садржајно разрађени, углавном тачно написани, композицијски утемељени. Самостално проналази тражене информације у тексту. Самостално наводи синониме и антониме.	врло успешно самостално говори напамет одабране одломке или књижевне текстове, прича, препричава и описује и показује логичну и емоционалну изражајност у свим облицима говорних вежби (и на теме из свакодневног живота и о доживљају књижевног дела). Писмени радови су садржајно разрађени, тачно написани, композицијски утемељени, занимљиви, креативни и маштовити. Самостално проналази тражене информације у тексту. Потпуно самостално наводи синониме и антониме.
--	---	---	---	--

р.б. наст. теме	Додатна настава НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ	ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ– УЧЕНИК ЋЕ БИТИ У СТАЊУ ДА:
1.	Књижевност	- разликује књижевни и некњижевни текст; упоређује одлике фикционалне и нефикционалне књижевности - чита са разумевањем и опише свој доживљај различитих врста књижевних дела - чита са разумевањем одабране примере осталих типова текстова - одреди род књижевног дела и књижевну врсту - разликује карактеристике народне од карактеристика уметничке књижевности - анализира елементе композиције лирске песме (строфа, стих); епског дела у стиху и у прози (делови фабуле - поглавље, епизода; стих); драмског дела (чин, сцена, појава) - увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике - одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевно-уметничком тексту - развија имагинацијски богате асоцијације на основу тема и мотива књижевних дела - одреди тему и главне и споредне мотиве - анализира узрочно-последично низање мотива - вреднује поступке ликова и аргументовано износи ставове - илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима - уважава националне вредности и негује српску културноисторијску баштину - наведе примере личне добити од читања - напредује у стицању читалачких компетенција - упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст
2.	Језик	- употребљава падежне облике у складу са нормом - употребљава глаголске облике у складу са нормом - доследно примењује правописну норму у употреби великог слова; састављеног и растављеног писања речи; интерпункцијских знакова - користи правопис (школско издање) - правилно изговара речи водећи рачуна о месту акцента и интонацији реченице - говори јасно поштујући књижевнојезичку норму
3.	Језичка култура	- издваја делове текста (наслов, пасусе) и организује га у смисаоне целине (уводни,

		средишњи и завршни део текста) - саставља говорени или писани текст о доживљају књижевног дела и на теме из свакодневног живота и света маште - проналази експлицитно и имплицитно садржане информације у једноставнијем књижевном и некњижевном тексту - напамет говори одабране књижевне текстове или одломке

НАПОМЕНА:

ПРЕДМЕТНИ НАСТАВНИК:

Тања Бошковић

р.б. наст. теме	Допунска настава НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ	ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ– УЧЕНИК ЋЕ БИТИ У СТАЊУ ДА:
1.	Књижевност	- разликује књижевни и некњижевни текст; упоређује одлике фикционалне и нефикционалне књижевности - чита са разумевањем и опише свој доживљај различитих врста књижевних дела - одреди род књижевног дела и књижевну врсту

		- разликује карактеристике народне од карактеристика уметничке књижевности - разликује реалистичну прозу и прозу засновану на натприродној мотивацији - разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца - разликује облике казивања - процени основни тон певања, приповедања или драмске радње (шаљив, ведар, тужан и сл.) - одреди тему и главне и споредне мотиве - илуструје особине ликова примерима из текста - илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима - уважава националне вредности и негује српску културноисторијску баштину - напредује у стицању читалачких компетенција
2.	Језик	- разликује променљиве речи од непроменљивих - разликује категорије рода, броја, падежа речи које имају деklinацију - разликује основне функције и значења падежа - разликује основне реченичне чланове (у типичним случајевима) - правилно изговара речи водећи рачуна о месту акцента и интонацији реченице - говори јасно поштујући књижевнојезичку норму - течно и разговетно чита наглас књижевне и неуметничке текстове
3.	Језичка култура	- користи различите облике казивања: дескрипцију (портрет и пејзаж), приповедање у 1. и 3. лицу, дијалог - саставља говорени или писани текст о доживљају књижевног дела и на теме из свакодневног живота и света маште

НАПОМЕНА:**ПРЕДМЕТНИ НАСТАВНИК:**

Тања Бошковић

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Енглески језик			РАЗРЕД: 5
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ учења страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.			Годишњи фонд часова: 72
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА	Разуме краће текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе; Поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства; размени једноставније информације личне природе; у неколико	The Present Simple Tense за изражавање сталних и уобичајених радњи. The Past Simple Tense глагола to be и осталих глагола (правилних и неправилних). Питања са Who/What/Where/When/Why... Питања са препозиционим глаголима. Употреба и изостављање чланова при ближем одређивању лица, у	Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на поздрављање и представљање (дијалози, наративни текстови, формулари и сл.); реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима.

	везаних израза саопшти информације о себи и другима.	фиксним изразима, са основним географским појмовима.	
ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА	разуме једноставнији опис који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка средства	The Present Simple Tense и The Present Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости. The Past Simple Tense и The Past Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у садашњости. Поређење придева по једнакости as..as, not so/as..as, са less и the least. Придеви са наставцима –ed и –ing. Творба и употреба прилога за начин. Употреба одређеног члана уз суперлатив прилога.	Слушање и читање текстова који се односе на опис бића, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; усмено и писано описивање/ поређење бића, предмета, појава и места.
ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И	- разуме једносавније предлоге, савете и позивена заједничку активност и одговори на њих уз одговарајуће образложење; - упути предлоге, савете и позиве на заједничке	<i>The Present Continuous Tense</i> за унапред договорене радње. Запоедни начин. Изрази: <i>How about...? What about...? Why don't we...? Would you like...? Do you want...? Shall we...? Let's...</i>	Слушање и читање једнаставнијих текстова који садрже предлоге; усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивница за прославу или имејла/СМС-а којим се

РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ	активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; - затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима.	Модлни глаголи за изражавање предлога - <i>can/could/may/might</i> . Модлни глаголи <i>should</i> за давање савета. Први кондиционал.	уговара заједничка активност; прихватање/одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/изговора.
ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ	- разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих; - упуту уобичајене молбе и захтеве; - четита, захвали се и извини користећи једноставнија језичка средства;	Модални глаголи за изражавање молбе и захтева – <i>can/could/may</i> . <i>Would you like...? Will</i> за изражавање молби. <i>The Present Simple Tense</i> за изражавање утврђених програма, реда вожње, распореда и сл. Заменице <i>one, ones</i> .	Слушање и читање једноставнијих исказа којима се нешто честита, тражи/нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражаа извињење, захвалност; усмено и писано честитање, тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговање на њу, изражавање извињења и захвалности.
РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА	- разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; - пружи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота;	<i>Read the explanation and circle the correct words. State your problem and describe how you feel about it. Use the expressions below. Make a project about an important city in your town. Make a map and label the important places. To end the call, tap the "end call" button.. Do not touch the adapter with wet hands.</i> Заповедни начин.	Слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства (нпр. за израду задатака, пројеката и сл.) с визуелном подршком и без ње; усмен и писано давање упутстава.

ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ	- разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости; разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа; размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости; опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа.	<i>The Present Simple Tense</i> за изражавање сталних и уобичајених радњи. <i>The Present Continuous Tense</i> за изражавање тренутних и привремених радњи. Разлике у употреби глаголских облика <i>The Present Simple Tense</i> и <i>The Present Continuous Tense</i> . <i>The Present Perfect Simple Tense</i> за изражавање радњи које су почеле у прошлости и још увек трају. Нулти кондиционал. Питања са препозиционим глаголима. Модални глагол <i>can</i> за изражавање способности.	Слушање и читање описа и размењивање исказа у вези са сталним, уобичајеним и тренутним догађајима/активностима и способностима; усмено и писано описивање сталних, уобичајених и тренутних догађаја/активности и способности.
ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ	- разуме једноставније текстове у којим се описују искуства, догађаји и способности из прошлости; размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима, способностима у прошлости; опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; опише неки историјски догађај, историјску личност и сл.	<i>The Past Simple tense</i> правилних и неправилних глагола, све употребе. <i>The Past Continuous Tense</i> , све употребе. <i>Used to</i> . Контрастирање употребе и значења глаголских облика <i>The Past Simple tense</i> и <i>The Past Continuous Tense</i> . <i>The Present Perfect Simple Tense</i> за изражавање искустава и радњи у неодређеној прошлости и са <i>ever, never, just, already, yet</i> .	Слушање и читање описа и усмено и писано размењивање исказа у вези са искуствима, догађајима/активностима и способностима у прошлости; усмено и писано описивање искустава, догађаја/активности и способности у прошлости; израда и презентација пројеката о историјским догађајима, личностима и сл.

		Контрастирање употребе и значења глаголских облика <i>The Past Simple tense</i> и <i>The Present Perfect Simple Tense</i>. Модални глагол <i>could</i> за изражавање способности у прошлости. <i>Linking words and phrases (first, then, next, as soon as, after that, finally...)</i>. Питања са <i>Who/What/Where/When/Why...</i>	
ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)	- разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих; размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерана и предвиђањима; саопшти шта он или неко други планира, намерава, предвиђа;	<i>Would like</i> + именица/инфинитив глагола. <i>Stative verbs (want, promise, believe, think...)</i> <i>The Future Simple Tense</i> за изражавање одлука донетих у тренутку говора, обећања и предвиђања на основу знања, искуства и веровања. <i>Going to</i> за изражавање планова, намера и предвиђања на основу чулних опажања. <i>The Present Continuous Tense</i> за изражавање унапред договорених/ испланираних радњи.	Слушање и читање краћих текстова у вези са одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; усмено и писано договарање/извештавање о одлукама, плановима, намерама и предвиђањима.

ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА	- разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима;	Заповедни начин. <i>Why don't we/you</i> + инфинитивна основа глагола. <i>Would like</i> + именица/инфинитив глагола Употреба придевско-предлошких израза <i>tired of/ sick of/ fed up with/ bored with</i> . <i>The Present Perfect Simple Tense</i>	Слушање и читање исказа у вези са жељама, интересовањима, потребама, осећањима; усмено и писано договарање у вези са задовољавањем жеља и потреба; предлагање решења у вези са осетима и потребама; усмено и писан исказивање својих осећања и реаговање на туђа.
ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ	- разуме једноставнија питања која се односе на оријентацију/положај предмета и бића у простору и правац кретања и одговара на њих; затражи и разуме обавештења о оријентацији/положају предмета и бића у простору и правцу кретања; опише правац кретања и просторне односе једноставним, везаним исказима;	Заповедни начин. Предлози за изражавање положаја и просторних односа – <i>in front of, behind, between, opposite...</i> <i>Excuse me. How do I get to...? What's the best way to...?</i>	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са смером кретања и специфичнијим просторним односима; усмено и писано размењивање информација у вези са смером кретања и просторним односима; усмено и писано описивање смера кретања и просторних односа;
ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА	- разуме једноставније забране, правила понашања, своје и туђе обавезе и реагује на њих; размени једноставније информације које се односе на забране и правила понашања у школи и на јавном месту, као и на своје и туђе обавезе; саопшти правила понашања, забране и лист својих и туђих обавеза користећи	Заповедни начин. Модални глаголи за изражавање дозволе, забране, правила понашања и присуство/одсуство обавезе – <i>can/can't, must/mustn't, have to/don't/ doesn't have to, had to/ didn't have to, should/shouldn't</i> . <i>Let/Make</i> + инфинитивна основа глагола.	Слушање и читање једноставнијих исказа у вези са забранама, правилима понашања и обавезама; постављање питања у вези са забранама, правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено и писано саопштавање забрана, правила понашања и обавеза.

	одговарајућа језичка средства;		
ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА	- разуме једноставније изразе који се односе на поседовање и припадност; формулише једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност, пита и каже шта неко има/нема и чије је нешто.	Саксонски генитив са именицом у једнини и множини (правилна и неправилна множина) – <i>my friend's/ friends'/ children's books</i> . Присвојне заменице <i>mine, yours...</i> Питања са <i>whose</i> .	Слушање и читање једноставнијих текстова с исказима у којима се говори шта неко има/нема или чије је нешто; постављање питања у вези са припадањем и одговарање на њих.
ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА	- разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих; изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење; објашњава зашто му се нешто допада или не допада, зашто се слаже или не слаже, зашто нешто воли или не; на једноставан начин износи и образлаже своје ставове и мишљење.	Придевско-предлошке фразе – <i>interested in, good/bad at, crazy about...</i> Глаголи <i>like/love/hate/enjoy/can't stand</i> + глаголска именица; Питања са <i>What, Who, Why...</i>	Слушање и читање једноставнијих текстова који се односе на изражавање допадања/неподања; усмено и писано изражавање допадања/ недопадања.
ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА	- разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих, изражава мишљење, слагање/ неслагање и даје кратко	<i>Stative verbs (think, like, agree, believe ...)</i> Питања са <i>What, why, how...</i>	Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са тражењем мишљења и изражавањем слагања/неслагања; усмено и писано тражење мишљења и

	образложење, објашњава оно што не разуме, уме да тражи помоћ и да изрази мишљење/ потребу расположивим језичким средствима.		изражавање слагања и неслагања.
ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, БРОЈЕВА И ЦЕНА	- разуме једноставније изразе који се односе на количину и цену, пита и саопшти колико нечега има/нема, користећи једноставнија језичка средства, пита/ каже/ израчуна колико нешто кошта.	Основни бројеви преко 1000. Правилна множина именица. Множина именица које се завршавају на -y, -f/fe: <i>strawberries, shelves, knives...</i> Множина именица које се завршавају на -o: <i>kilos, potatoes...</i> Синкретизам једине и множине: <i>shee, fish...</i> Најчешћи облици неправилне множине (<i>men, women, children, people, feet, teeth, mice...</i>) Бројиве и небројиве именице, квантификатори, питања с <i>how much/many</i>	Слушање и читање једноставнијих текстова који говоре о количини и цени; постављање питања у вези с количином и ценом и одговарање на њих, усмено и писано; слушање и читање текстова на теме поруџбине у ресторану, куповине, играње улога (у ресторану, у продавници, у кухињи ...); записивање и рачунање цена.
Праћење и вредновање	Процена нивоа знања на почетку школске године (иницијални тест), формативно вредновање (рад на часу, самоевалуација, пројекти, ученички радови), сумативно оцењивање (тестови, писмени задаци), оцењивање различитих елемената, као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социolingвистичких норми.		
Начин прилагођавања	Прилагођавање се врши у складу са могућностима ученика и њиховим постигнућима. Програм се прилагођава путем додатне и допунске наставе, ИОП1, ИОП2 и ИОП3 програма. Прилагођавање подразумева и стандардизоване тестове и задатке по нивоима прилагођене програму.		

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА ЗА ПРЕДМЕТ ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК (5. разред)				
НАСТАВНА ТЕМА	ДОВОЉАН 2	ДОБАР 3	ВРЛО ДОБАР 4	ОДЛИЧАН 5
ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА	Ученик разуме главне информације у најједноставнијим писаним и усменим исказима. Разумевање говора Ученик разуме најфреквентније речи и изразе из свакодневног спорог и разговорног говора, као и најједноставније писане текстуалне форме. Уме да обави основне	У усменом и писаном општењу користи најједноставнија језичка средства за исказивање информација о себи и својим непосредним потребама. Познаје основне граматичке и лексичке елементе. Разуме основне појаве и процесе циљне културе. Разумевање говора Ученик разуме уобичајене речи, изразе, фразе и кратке везане усмене исказе и записе који се тичу његових непосредних искуствених доживљаја и сфера интересовања. Разуме предмет	Ученик разуме препознатљиве и предвидиве информације у фреквентнијим и једноставнијим врстама писаних текстова и формама усменог општења, а које се односе на њему блиске ситуације и појаве. Познаје одређени број правилних граматичких елемената и структура и основну лексику из домена сопствене свакодневице и непосредног интересовања. Разумевање говора Разуме основни смисао и главне	Ученик разуме већи број речи и израза у свакодневној усменој и писаној комуникацији, везаних за сопствену личност, окружење, интересовања, школски контекст. Поседује елементарни репертоар језичких средстава за савладавање типичних и уобичајених свакодневних комуникативних ситуација. Ученик познаје већину једноставнијих и одређени број сложенијих граматичких правила и фреквентне лексике. Ученик разуме фреквентне и уобичајене писане и усмене исказе, као и кратке, једноставне текстове и усмене прилоге везане за познате теме, појаве и догађаје. Обавља
ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА	комуникативне активности (поздрављање, представљање, добродошлица, опраштање, захваљивање, пружање информација о себи, распитивање о суштинским			
ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ				

ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ	информацијама које се тичу саговорника). Разуме кратка саопштења и питања која се односе на познате/блиске теме.	једноставног разговора других лица о познатим/блиским темама (нпр. личне и породичне ствари, непосредно окружење) уколико се говори споро и разговетно.	информације у аутентичном разговору два или више (са)говорника, уколико се говори разговетно и умереним темпом. Сналази се у кратким и увежбаним комуникационим секвенцама и улогама, уз употребу научених и уобичајених фраза и формула (постављање питања и давање одговара).	основне језичке функције (давање и тражење, тј. размена информација о искуствено блиским датостима и појавама, једноставно исказивање идеја и мишљења), у писаном и усменом општењу, уз успостављање базичног, али ефикасног друштвеног контакта.
РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА	Разумевање писаног текста Разуме кратка, појединачна упутства која се тичу његових непосредних потреба, уколико укључују визуелне елементе.	Разумевање писаног текста Разуме општи смисао и главне информације у краћим текстовима, различитих врста и једноставне садржине о познатим и узрасно адекватним темама.	Разумевање писаног текста Разуме општи смисао и може да издвоји већину релевантних информација у тексту.	Разумевање говора Разуме општи смисао и већину фраза и израза сложенијих разговетних текстова. Разуме дуже низове саопштења, упутстава, молби итд. који се тичу његових потреба и интересовања.
ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ	Усмено изражавање Уз дуже паузе и уз помоћ саговорника, саопштава основне информације о себи и свом непосредном окружењу, тражи одређени предмет, користећи кратке једноставне исказе. Уз дуже паузе, описује или представља људе, предмете у	Усмено изражавање Уз краће паузе, описује себе и своје непосредно окружење, свакодневне активности, искуства из прошлости користећи једноставна језичка средства.	Разумевање писаног текста Разуме општи смисао и може да издвоји већину релевантних информација у тексту.	Разумевање писаног текста Разуме општи смисао и већину фраза и израза у
ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ				

ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА)	свакодневној употреби, места, уобичајене активности користећи најједноставнија језичка средства. Писано изражавање Пише једноставне податке о себи и лицима из блиског окружења, у обрасцима, упитницима или табелама. Пише краће белешке о важним информацијама и тренутним потребама.	Поставља и одговара на питања која се односе на изражавање допадања и недопадања, слагања и неслагања користећи једноставна језичка средства. Писано изражавање Саставља краће исказе о себи, својој породици и непосредном окружењу. Медијација На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег усменог исказа.	порукама, писмима и мејловима о блиским темама. Разуме смисао једноставних рекламних порука. Усмено изражавање На једноставан начин излаже на задату тему и одговара на питања која се односе на њу. Поставља једноставна питања о темама које одговарају његовим интересовањима (слободно време, хоби, школа, породица, другови) и одговара на слична питања саговорника. Писано изражавање Пише краће текстове од неколико логички повезаних реченица о узрасно релевантним темама. Писаним путем доставља/тражи	текстовима На основу смисла читавог текста и садржаја појединачних делова открива значења непознатих речи и конструкција. Усмено изражавање Течно и с лакоћом описује себе и околину, школски контекст и приватан живот, свакодневне навике, искуства/догађаје из прошлости и планове за будућност. На једноставан начин излаже на задату тему и одговара на питања која се односе на њу. Писано изражавање Пише кратке приче од понуђеног језичког материјала на узрасно адекватне теме. Пише краће текстове од неколико логички повезаних реченица о узрасно релевантним темама (о себи,
ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА				
ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ				
ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА	Лингвистичка компетенција Ученик познаје изговор фреквентних,	Лингвистичка компетенција Ученик познаје исправан изговор већине гласова и гласовних група. Ученик исправно		

	понављаних и меморисаних гласова, као и неких најчешћих гласовних група. Повезује гласове и начин(е) њиховог записивања у увежбаним речима. Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за савладавање основних комуникативних активности.	записује гласове и гласовне комбинације познаје одређен број основних правописних правила. Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за обављање основних комуникативних активности. Интеркултурна компетенција Ученик поседује основна знања о разликама у свакодневном животу и разуме да су разлике последица сложености културе. Познаје основне појаве свакодневног живота циљних култура (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници,	основне информације о себи/другима. Медијација На матерњем језику преноси саговорнику општи смисао и појединачне информације краћих и једноставнијих писаних текстова опште информативне природе. Лингвистичка компетенција Ученик познаје једноставне граматичке елементе и конструкције. Ученик познаје ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција за исказивање	друштвеном и природном окружењу, аспектима приватног и школског живота). Медијација На матерњем језику саопштава основну тему и појединачне информације нешто опширнијег усменог исказа, примереног узрасту и интересовањима. Лингвистичка компетенција Ученик познаје фреквентне лексичке елементе који се односе на искуствено блиске теме и ситуације. Записује речи и изразе с релативном ортографском тачношћу и познаје фреквентна правописна правила. Познаје одређени број граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће
ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА				
ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА				
ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА	Интеркултурна компетенција Ученик познаје основне појаве и процесе који одликују свакодневни живот циљне културе.			

ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, БРОЈЕВА И ЦЕНА		разонода).	свакодневних конкретних активности и потреба. Правилно записује фреквентне и увежбане речи, познаје и примењује одређени број основних правописних правила.	изузетке, као и основне начине творбе именица, глагола, придева, прилога.
			Интеркултурна компетенција Ученик поседује свест о основним сличностима и разликама између своје и циљне културе. Негује позитиван и отворен став према разликама које препознаје између своје и циљне културе. Препознаје најчешће стереотипе у вези са својом и циљним културама.	Интеркултурна компетенција Ученик поседује општа знања о свакодневном животу, друштву и култури страног/страних језика. Представља и укратко описује на циљном језику неколико познатих личности и појава из циљних култура, као и оне за које показује интересовање.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Ликовна култура			Разред: пети
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Савремена концепција наставе треба да омогући ученику конструкцију знања, односно процес активне изградње употребљивих знања и умења. То подразумева властити напор ученика, његово мишљење и активност. У савременом наставном процесу акценат више није на преносу информација, већ на стварању услова и могућности ученицима за самосталну конструкцију знања. Нагласак би требало да буде на процесу учења, улози и активностима ученика и исходима тог процеса. Циљ учења Ликовне културе је да се ученик развијајући стваралачко и креативно мишљење и естетичке критеријуме кроз практичан рад, оспособљава за комуникацију и решавање проблема и да изграђује позитиван однос према уметничком наслеђу и културној баштини свог и других народа			Годишњи фонд часова: 72
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
Ритам	Ученици препознају ритам у различитим материјалима, успешно га приказују у различитим техникама, схватају смисао ритма.	Поступци за безбедно и одговорно коришћење и одржавање прибора и радне површине. Материјал из природе, вештачки материјал, материјал за рециклажу, рециклирани материјал, импровизовани прибор, школски прибор и материјал, професионални прибор.	-разговор са ученицима, -самосталан рад ученика, -праћење примене ученичких сазнања, -ситуационо понашање,

		Ритам у природи (смeна дана и обданице, смeна годишњих доба, таласи, падавине...). Ритам у простору (распоред тродимензионалних облика у природи, урбаним срединама и у ближем окружењу ученика). Ритам у структури (грађи) облика. Ритам у текстури природних и вештачких материјала. Врсте ритма. Правилан и неправилан ритам. Слободан ритам. Спонтани ритам (ритам линија, облика, мрља). Функције ритма – понављање боја, линија и/или облика да би се постигла динамичност (живост) или ред. Утисак који различите врсте ритма остављају на посматрача. Субјективни утисак кретања и оптичка илузија кретања. Ритам као принцип компоновања у делима ликовних уметности. Ритам у другим врстама	
--	--	--	--

		уметности. Примена визуелног ритма у свакодневном животу. Различити ритмови као подстицај за стваралачки рад – звуци из природе и окружења, музика, кретање у природи и окружењу, плес.... Уметничко наслеђе – значај праисторијског наслеђа на простору Србије и у свету.	
Линија	Ученици се успешно изражавају разноврсним линијама, знају шта је контурна а шта описна линија, линијама спонтано представљају различите квалитете површина. Успешно користе различита цртачка средства: меке графитне оловке, креде, фломастере, лавирани туш, угљен.	Врсте линија и изражајна својства линија. Линије у природи и окружењу. Линија као ивица тродимензионалних облика. Изражајна својства линија у односу на прибор, материјал, притисак и угао под којим се држи прибор/материјал. Савремена средства за цртање – дигитална табла и оловка за цртање, 3Д оловка, апликативни програми за цртање...Својства линије у апликативном програму за цртање.	Посматрање: ангажованости, самосталности, -разговор са ученицима, -самосталан рад ученика

		Цртање светлом; Уметнички цртеж, аматерски цртеж, дечји цртеж, схематски цртеж, технички цртеж, научне илустрације... Врсте уметничког цртежа – скица, студија, илустрација, стрип, карикатура, графити... Занимања у којима је неопходна вештина слободоручног цртања. Поступци грађења цртежа додавањем и одузимањем линија. Лавирани цртеж. Линеарни цртеж. Цртеж у боји. Текстура (ликовни елемент). Поступци грађења текстуре линијама. Ритам линија. Различити садржаји као подстицај за стваралачки рад (облици из природе и окружења, звуци из природе и окружења, музика, кретање у природи и окружењу, текст, писмо...). Читање (декодирање) цртежа, стрипа, карикатуре,	
--	--	--	--

		графита, рекламних порука... Уметничко наслеђе – значај наслеђа првих цивилизација.	
Облик	Ученици се успешно изражавају различитим врстама облика у разл.техникама. Разликују површинске и тродименз.облике. Праве занимљиве композиције користећи разноврсне међ. односе облика(додиривање, Мимоилажење ,преклапање, усецање,прожимање), групишући облике у равни или простору.Имају развијен сензибилитет за пропорцију.	Дводимензионални и тродимензионални облици. Правилни геометријски облици (геометријске фигуре и тела). Правилни облици у природи и у ликовној уметности. Неправилни облици. Својства облика. Величина облика. Боја облика. Реална и имагинарна функција облика. Карактеристични детаљи и својства по којима је облик препознатљив. Светлост као услов за опажање облика. Изглед облика посматраног из различитих углова. Стилизовање облика. Статични облици. Кретање облика (кретање статичних облика помоћу ветра и воде, карактеристично	Посматрање: кооперативности, креативности, -задовољства ученика, -изложба дечијих радова -разговор са ученицима, -самосталан рад ученика, -праћење примене ученичких сазнања, -ситуационо понашање,

		кретање бића и машина). Распоред облика у простору и њихово дејство на посматрача. Положај облика у равни – линија хоризонта, планови и величина облика у односу на растојање од посматрача. Преклапање, прожимање, додиривање облика. Поступци грађења апстрактних и фантастичних облика (превођење реалних облика у апстрактне одузимањем карактеристичних детаља, превођење реалних облика у фантастичне додавањем неочекиваних детаља, грађење имагинарних и апстрактних облика на основу једне, две и три информације...). Луминообјекти. ЛЕД технологија у савременој уметности.	
--	--	---	--

		Обликовање простора светлом. Обликовање (дизајн) употребних предмета. Преобликовање материјала и предмета за рециклажу. Различити садржаји као подстицај за стваралачки рад (облици из природе и окружења, кретање у природи и окружењу, уметничка дела, етно наслеђе, садржаји других наставних предмета...). Орнамент и орнаментика. Функција орнамента. Симетрија. Ритам линија, боја и облика у орнаменту. Уметничко наслеђе – наслеђе етно културе. Значајни римски споменици на тлу Србије.	
Визуелно споразумевање	Ученици знају да идентификују визуелну поруку. Уче о знаку, фотографији, филму	Различите врсте комуникације од праисторије до данас. Невербална комуникација – читање информација. израз	Посматрање: ангажованости, самосталности, -разговор са ученицима, -самосталан рад ученика, -кооперативности,

		лица и карактеристичан положај тела. Читање визуелних информација (декодирање). Визуелно изражавање. Уметничко наслеђе – значај наслеђа за туризам и за познавање сопственог порекла.	креативности, -задовољства ученика, -изложба дечијих рад.
Праћење и вредновање	Посматрање: -ангажованости, -самосталности, -креативности, -кооперативности, -задовољства ученика, -односа према раду, -припремљености за рад,.. -односа према себи (труди се, истрајан у раду,поставља питања,истражује, одговоран је) -односа према другима (уважава туђу културу, радове)		
Начин прилагођавања	Ученици у складу са индивидуалним могућностима учествују у настави. Наставник разговором храбри оне који су несигурни, пружа подршку и охрабрује их у њиховим покушајима и трагањима за одговорима, али без наметања својих критеријума и ставова.Наставник прилагођава захтеве у обради нових садржаја и у практичном раду у односу на индивидуалне могућности ученика који су укључени у ИОП, користећипринципе индивидуализоване и диференциране наставе.		

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА 5. Разред ЛИКОВНА КУЛТУРА				
НАСТАВНА ТЕМА	ДОВОЉАН 2	ДОБАР 3	ВРЛО ДОБАР 4	ОДЛИЧАН 5
РИТАМ	Присећање делова садржаја или основних појмова уз помоћ наставника *Делимично памћење и репродукција научених садржаја без примене *Слабија активност на часу и у усвајању садржаја *Изостанак повезивања садржаја унутар предмета *Чињење грешака и њихово неучавање*Несамосталност у раду, тражење и прихватање помоћи и савета	познаје и користи разне технике, материјале и медије *образлаже свој рад и радове других(наводи садржај, тему, карактеристике технике) *Поседовање способности анализе садржаја *Делимично повезивање усвојеног садржаја са сличним садржајима *Примена садржаја са мањим грешкама *Исправљање грешака уз помоћ наставника *Слабија активност на часу *Коришћење само једног извора знања	*Познавање и разумевање свих наставних садржаја скоро у потпуности *Поседовање развијене способности анализе и синтезе садржаја *Делмично повезивање усвојеног знања са другим сличним садржајима *Заинтересованост за наставне садржаје уз примерену активност *Самостално уочавање и исправљање грешака *Примена усвојених знања и вештина у новим ситуацијама.	Познаје и користи различите технике, медије и материјале, *одабира адекватна средства помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју идеју *изражава се богатим ликовним језиком *изразито заинтересован за ликовне активности *анализира одабрана уметничка дела (време настанка и културна припадност) *уочава међусобну повезаност елемената, принципа и садржаја на свом раду и

				радовима других *користи разне изворе да би прошито своја Знања
ЛИНЈА	*Ни уз подстицај не прати ликовне садржаје рада, *Не примењује одређене ликовне технике *Радови немаштовити и неуредни *Исказује утисак(описује свој рад и радове других) *Нема осећај за врсте линија,примењује само одређену линију на свом раду	*Самостална репродукција научених садржаја уз мању помоћ наставника *Поседовање способности анализе садржаја *Делимично повезивање усвојеног садржаја са сличним садржајима *Примена садржаја са мањим грешкама *Исправљање грешака уз помоћ наставника *Слабија активност на часу *Коришћење само једног извора знања	- одабира адекватна средства помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју идеју *заинтересован за ликовне активно-сти *анализира одабрана уметничка дела (време настанка и културна припадност) *уочава међусобну повезаност елемената,принцип а и садржаја на свом раду и радовима других *користи разне изворе да би прошито своја знања	- Потпуна усвојеност наставних садржаја са разумевањем *Разликовање битног од небитног уз уочавање кључних појмова *Самосталност у извођењу правила *Учествовање у обради нових садржаја,давање примера и примедби *Креативна примена усвојених знања и вештина у новим ситуацијама *Самостално и самоиницијативно служење додатним изворима знања
ОБЛИК	*Делимично памћење и репродукција научених	*површно примењује одређене лик. технике	Познавање и разумевање свих	*Познаје и користи различите

	садржаја без примене *Слабија активност на часу и у усвајању садржаја *Изостанак повезивања садржаја унутар предмета *Чињење грешака и њихово неуочавање *Несамосталност у раду, тражење и прихватање помоћи и савета	*изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове *слабија активност на часу *описује разлике које уочава на ум.радовима *описује свој рад и радове других(утисак) *несамосталан у раду, потребно га је подстицати и надzirати у раду	наставних садржаја скоро у потпуности *Поседовање развијене способности анализе и синтезе садржаја *Делмично повезивање усвојеног знања са другим сличним садржајима *Заинтересованост за наставне садржаје уз примерену активност *Самостално уочавање и исправљање грешака	технике, медије и материјале, *одабира адекватна средства помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју идеју *изражава се богатим ликовним језиком *изразито заинтересован за ликовне активно- сти *анализира одабрана уметничка дела (време настанка и културна припадност) *уочава међусобну повезаност елемената, принцип а и садржаја на свом раду и радовима других *користи разне изворе да би проширио своја Знања
ВИЗУЕЛНО	*Ни уз подстицај не прати	*површно примењује	Познавање и	Потпуна усвојеност

СПОРАЗУМЕВАЊЕ	ликовне садржаје рада, *Не примењује одређене ликовне технике *Радови немаштовити и неуредни *Исказује утисак(описује свој рад и радове других) *Чињење грешака и њихово неучавање *Несамосталност у раду,тражење и прихватање помоћи и савета	одређене лик. технике *изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове *слабија активност на часу *описује разлике које уочава на ум.радовима *описује свој рад и радове других(утисак) *несамосталан у раду,потребно га је подстицати и надzirати у раду	разумевање свих наставних садржаја скоро у потпуности *Поседовање развијене способности анализе и синтезе садржаја *Делмично повезивање усвојеног знања са другим сличним садржајима *Заинтересованост за наставне садржаје уз примерену активност *Самостално уочавање и исправљање грешака *Примена усвојених знања и вештина у новим ситуацијама уз подстицај *Коришћење различитих извора знања уз подстицај	наставних садржаја са разумевањем * Разликовање битног од небитног уз уочавање кључних појмова * Самосталност у извођењу правила * Учествовање у обради нових садржаја,давање примера и примедби * Креативна примена усвојених знања и вештина у новим ситуацијама * Самостално и самоиницијативно служење додатним изворима знања

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Музичка култура			Разред: 5. (пети)
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : музичке културе је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, естетске критеријуме, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа			Годишњи фонд часова: 72
<u>Наставна тема</u> 1. ЧОВЕК И МУЗИКА	<u>Исходи по темама</u> -наведе начине и средства музичког изражавања у праисторији и античком добу; -објасни како друштвени развој утиче на начине и облике музичког изражавања; -искаже своје мишљење о значајуи улози музике у животу човека; -реконструише у сарадњи са другима начин комуникације кроз музику у смислу ритуалног понашања и пантеизма ;	<u>Наставни садржаји</u> Човек у праисторији Улога музике у првобитном друштву; Човек и ритуал: улога музике у ритуалу (муз-антрополошка истраживања);Магијска моћ музике; Елементи муз.тока: покрет, ритам (ритам као основа ритуала), коло/групни плес; Покрет: порекло плеса; Слушање/доживљај ритма телом; Најстарија фолклорна муз.	<u>Начин остваривања</u> Знање о музици кроз различите епохе има за циљ разумевање улоге музике у друштву, упознавање Муз. изражајних средстава, инструмената, жанрова и облика. У начину реализације ових садржаја увек треба кренути од муз. дела, слушања или извођења. Час треба да буде оријентисан на улогу и природу музике, однос човека у датом периоду према њој и њеној намени, као и

	-идентификује утицај ритуалног понашања у музици савременог доба (музички елементи, наступ и сл.);	традиција у Србији и светске баштине. Човек Антике Божанска природа музике: - митолошка свест античког човека; - музички атрибути богова; - музика и држава. Музика у храму и музика на двору; Примери различитих инструмената и музичких облика у античким цивилизацијама; Улога и место музике у античким цивилизацијама: Индија, Сумер/Вавилон, Кина, Египат, Грчка, Рим; Појава првих нотација, пентатоника;	промишљању да ли је музика (и ако јесте, на које начине) била уметност какву је данас познајемо или и нешто друго. Информације које се тичу контекста (на пример историјске, антрополошке, културолошке природе) треба да буду одабране и пренесене у служби разумевања света музике у датом духу времена. Хронолошки аспект Муз. културе за 5.разред доприноси корелацији знања и треба имати на уму да одређени предмети покривају информисаност о немусичким аспектима праисторије и антике на детаљнији и специфичнији начин.
2. МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	-класификује инструменте по начину настанка звука; -описе основне карактеристике удараљки; -препозна везу између избора врсте инструмента и догађаја, односно прилике када се музика изводи;	Најстарији инструменти: тело, удараљке, дувачки, жичани; Удараљке – настанак, првобитни облик и развој; Ритмичке удараљке као најједноставнија група инструмената; Мелодијске удараљке;	Муз. инструменти су незаобилазни елемент свих области Муз.културе. Како су, поред људског тела и гласа, једно од најстаријих средства изражавања човека, информације о првим муз. инструментима треба да проистекну непосредно из

	-користи могућности ИКТ-а у примени знања о музичким инструментима (коришћење доступних апликација);		историјског контекста и свакодневног живота. У том смислу треба посебно обратити пажњу на везу између избора инструмената и догађаја, односно прилике када се и на који начин музика изводила некада и сада. Орфов инструментаријум може бити полазна тачка за класификацију инструмената у зависности од начина стварања звука (ударалјке, дувачки и жичани). Посебан фокус је на инструментима из групе ударалјки, као најједноставнијим и присутним од самог почетка музичког изражавања. Информације треба да буду сведене и усмерене на настанак, првобитан облик и развој, као и основне карактеристике, изражајне могућности и примену ритмичких и мелодијских ударалјки. У настави треба максимално тежити да се до знања дође из непосредног искуства свирања, слушања и анализе, а не фактографским набрајањем
--	---	--	---

			података. У томе, као и у примени знања изове области, могу помоћи и ИКТ апликације.
3. <u>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</u>	-изражава се покретима за време слушања музике; вербализује свој доживљај музике; идентификује ефекте којима различити елементи муз.изражајности (мелодија, ритам, темпо, динамика) утичу на тело и осећања; анализира слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте; илуструје примере коришћења плесова и музике према намени у свакодневном животу (војна музика, обредна музика, музика за забаву...); критички просуђује лош утицај прегласне музике на	Елементи музичке изражајности – темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената; Слушање вокалних, вокално-инструменталних и кратких инструменталних композиција, домаћих и страних композитора; Слушање дела најстарије фолклорне традиције српског и других народа; Слушање народних и уметничких дела инспирисаних фолклором народа и народности, различитог садржаја, облика и расположења, као и музичких прича;	Слушање музике је активан психички процес који подразумева емоционални доживљај и мисаону активност. Ученик треба да има јасно формулисана упутства на шта да усмери пажњу приликом слушања како би могао да прати муз. ток (попут извођачког састава, темпа, начина на који је мелодија извајана, специфичних ритмичких карактеристика и сл.). Постепено, ови елементи муз. тока постају „константа” у процесу ученичке а/перцепције па наставник може да проширује опажајни капацитет код ученика усмеравајући њихову пажњу пре слушања на релевантне специфичности муз. дела. У контексту праисторије и антике, посебно треба обратити пажњу

	здравље; понаша се у складу са правилима музичког бонтона; користи могућности ИКТ-а за слушање музике;		на везу између природе музичког тока и намене слушаног дела – описати специфичност одређених елемената муз. дела и звучни и карактерни ефекат који је њима постигнут, потом повезати са контекстом настанка дела и намене. Композиције које се слушају својим трајањем и садржајем треба да одговарају могућностима перцепције ученика. Вокална, инструментална и вокално- инструментална дела треба да буду заступљена равноправно. Код слушања песама посебно треба обратити пажњу на везу музике и текста, а код инструменталних дела на извођачки састав и изражајне могућности инструмената. Елементи музичке писмености су у служби горе наведеног. Ученичка знања из различитих области треба повезати и ставити у180 функцију разумевања дела које су ученици слушали, подстичући креативност и
--	--	--	---

			критичко мишљење
4 .ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ (певање и свирање)	-пева и свира самостално и у групи; -примењује правилну технику певања (правилно дисање, држање тела, артикулација); -кроз свирање и покрет развија сопствену координацију и моторику; -користи различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; -искаже своја осећања у току извођења музике; -примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; -учествује у школским приредбама и манифестацијама; -користи могућности ИКТ-а у извођењу музике (коришћење	<u>Певање песама:</u> -по слуху самостално и у групи; - из нотног текста солмизацијом; Извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива (у стилу) музике старих цивилизација певањем; Певање песама у комбинацији са покретом; Свирање Свирање песама и лакших инструменталних дела по слуху на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима; Свирање дечјих, народних и уметничких композиција из нотног текста; Извођење дечијих, народних и уметничких игара; Извођење једноставних	Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Научна истраживања указују да читање с листа једноставног ритмичког записа активира највећи број когнитивних радњи, развија дугорочно памћење, осетљивост за друге учеснике у музичком догађају (тзв. тимски рад, толеранција) и фине моторичке радње. Квалитетно музичко изражавање има значајан утицај на психу ученика, а самим тим и на капацитет и могућност свих видова изражавања. Уједно је важно да се кроз извођење музике, а у оквиру индивидуалних могућности ученика, подстиче и развијање личног стила изражавања. С обзиром на то да ће певање

	матрица, караоке програма, аудио снимака...);	ритмичких и мелодијских мотива (у стилу) музике старих цивилизација на инструментима или покретом;	и свирање произилазити и из историјског контекста, важно је имати на уму да начин извођења треба прилагодити у односу на дати контекст. Посебну пажњу треба усмерити на ¹⁸² спонтане покрете као одговор на музику (плес) и покрете који имају одговарајуће значење у музичком чину (обред). Кроз примену на одговарајућим примерима музичких вежби и композиција, обрадити елементе музичке писмености. То су разлике између дура и мола, а-мол лествица (природна и хармонска), појам предзнака – повисилица и разрешилица, прости и сложени тактови, шеснаестина ноте у групи и предтакт. Певање Главни критеријум за избор песама је квалитет музичког дела. Ученике не треба потцењивати у смислу поједностављеног литерарног и музичког садржаја. Што је музичко дело
--	---	--	--

			квалитетније, то је већи потенцијал природне позваности ученика да учествује у музичком догађају. Пре почетка певања потребно је спровести кратке вежбе за правилно дисање и распевавање. Посебно треба обратити пажњу на правилну дикцију. Рад на песми почиње фрагментима. У току рада треба указати на грешке, исправити их колико је то могуће, па тек на крају извести композицију у целини. Наставник треба да узме у обзир гласовне могућности ученика преодабира песама за певање. Уколико је у питању извођење песама најстарије музичке фолклорне традиције, треба неговати нетемперовани начин певања и дозволити природним бојама гласа да дођу до изражаја. То се може подстакнути пратњом која укључује природни инструмент (нетемперовани инструмент, као и људски глас). Такође, одређене песме ће
--	--	--	---

5.МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	-користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; изражава своје емоције осмишљавањем мањих музичких целина; комуницира у групи	-Креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи притом различите изворе звука; Креирање покрета уз музику коју ученици изводе; Осмишљавање музичких питања и одговора, ритмичка допуњалка, мелодијска допуњалка са потписаним текстом,	карактерисати специфичан стил извођења (нпр. грлено певање). Свирање Приликом инструменталног музицирања користити ритмичке и мелодијске инструменте (Орфов инструментаријум, као и друге доступне инструменте). Пошто су ученици описмењени, свирање на мелодијским инструментима биће олакшано јер се могу користити нотни примери појединих песама које су најпре солмизационо обрађене. Примењујући принцип активног учешћа ученика на часу, свирањем се, поред осталог, развијају моторичке вештине, координација и опажајне способности. Дечије музичко стваралаштво представља виши степен
--	--	---	---

	импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; користи могућности ИКТ-а за музичко стваралаштво	состављање мелодије од понуђених мотива; Импровизација мелодије на задати текст; Импровизација дијалога на инструментима Орфовог инструментарија и другим инструментима; Израда једноставних музичких инструмената; Реконструкција музичких догађаја у стилу старих цивилизација.	активирања музичких способности које се стичу у свим музичким активностима, а резултат су креативног односа према музици. Оно подстиче музичку фантазију, обликује стваралачко мишљење, продубљује интересовања и доприноси трајнијем усвајању и памћењу муз.репродуктивних и стваралачких активности и знања. Стваралаштво може бити заступљено кроз: –муз. питања и одговоре, –компоновање мелодије на задати текст, –состављање ритмичке вежбе или мелодије од понуђених мотива, –импровизација игре/покрета на одређену музику, –илустрацију доживљаја музике, –израду музичких инструмената (функционалних или нефункционалних), –музичко-истраживачки рад, –осмишљавање муз. догађаја, програма и пројеката,
--	--	--	--

			–осмишљавање музичких квизова, –осмишљавање муз.дидактичких игара, игара са певањем, игара уз инструменталну пратњу или муз.драматизација, –креативну употребу мултимедија: ИКТ, аудио снимци, сликовни материјал, мобилни телефони... Уколико има могућности, могу се осмислити и реализовати тематски пројекти на нивоу одељења или разреда (племенска музика, музика на двору, у храму, пригодна музика...)
Праћење и вредновање	Настава музичке културе подразумева учешће свих ученика, а не само оних који имају музичке предиспозиције.У зависности од области и теме, постигнућа ученика се могу оценити усменом провером, краћим писаним проверама (до 15 минута) и проценом практичног рада и уметничког и стваралачког ангажовања. Поред ових традиционалних начина оцењивања, треба користити и друге начине оцењивања као што су: 1. допринос ученика за време групног рада, 2. израда креативних задатака на одређену тему, 3. рад на пројекту (ученик даје решење за неки проблем и одговара на конкретне потребе), 4. специфичне вештине.		

Начин прилагођавања	
---------------------	--

	КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА (5.p.)			
НАСТАВНА ТЕМА	ДОВОЉАН 2	ДОБАР 3	ВРЛО ДОБАР 4	ОДЛИЧАН 5
<u>Човек и музика:</u>	Уз помоћ наставника ученик уме да уочи основне карактеристике музике праисторије и античких цивилизација. Ученик је остварио минимална знања која не уме да повезује и искључиво уз подршку наставника може да изводи закључке и примени теоријско знање.	Ученик разликује музику првобитне заједнице од музике Старих цивилизација	Ученик зна да опише улогу музике у првобитној људској заједници, као и у Античким цивилизацијама	-користи могућности ИКТ-а у извођењу и слушању музике Ученик уме да повеже различите видове музичког изражавања са друштвенп-историјским амбијентом у коме су настали -објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности ученик који у потпуности самостално испуњавања захтеве који су утврђени на основном и средњем нивоу и већину захтева са напредног нивоа стандарда уз веома висок степен ангажовања, поседује теоријско и теоретско, функционално знање, које му омогућава да анализира, класификује, логички повезује, примени и самостално изведе закључке. Ученик може да повезује градиво из различитих области и даје примере из

				живота
<u>Музички инструменти</u>	Ученик зна да визуелно препозна основне карактеристике првобитних инструмената и инструмената античких цивилизација	Ученик уме да класификује инструменте првобитних људских и античких цивилизација инструменте по начину настанка звука.	Ученик уме да одреди врсту музичког инструмента -описе разлику у начину добијања звука	-Ученик треба да зна да препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила -користи могућности ИКТ-а у примени знања о музичким инструментима (коришћење доступних апликација)
<u>Слушање музике</u>	- идентификује репрезентативне музичке примере Праисторије и Старих цивилизација уз помоћ наставника	Самостално идентификује репрезентативне музичке примере	издвоји начине коришћења изражајних средстава у одабраним примерима	-коментарише слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте, темпо, динамику

<u>Извођење музике</u>	-уз помоћ наставника изводи музичке примере користећи глас, покрет или ритмичке инструменте, именује тонове солмизацијом и абecedом, нотне вредности	Заједничко певање и музичирање на часу, заједничко слушање музике и учествовање у сличним активностима на часу које захтевају учешће целог одељења и добру сарадњу међу ученицима; Чита самостално нотни текст	Певање песама по:- слуху самостално из нотног текста солмизацијом.	-Свирање и певање из нотног текста дечјих, нар.. и уметн..композиција на инструментима Орфовог инстр. и/или на другим инструментима
<u>Музичко стваралаштво</u>	уз помоћ наставника комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом или покретом	-комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом ,инструментом или покретом	користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет	-учествује у креирању школских приредби,догађаја и пројеката -учествује у школским приредбама и манифестацијама

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Историја		Разред: 5	
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ: учења историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне основна историјска знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културноисторијском наслеђу, друштву и држави у којој живи.		Годишњи фонд часова: 36	
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
1.ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	-разликује основне временске одреднице (годину, деценију, век, миленијум, еру -лоцира одређену временску одредницу на временској ленти – именује периоде прошлости и историјске периоде и наведе граничне догађаје -повеже врсте историјских извора са установама у којима се чувају (архив, музеј, библиотека) – разликује начине рачунања времена у прошлости и садашњости - уме да примени знање из	Појам прошлости и историја као наука о прошлости људског друштва Хронологија – рачунање времена Подела прошлости и периодизација историје Историјски извори – дефиниција, основна подела и установе у којима се чувају	Увођење ученика у главне појмове историје као науке: ера, датум, век, деценија, миленијум, прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима, а потом и самостално давање примера од стране ученика. Вежбање рачунања времена и препознавања врсте ист.извора на датим примерима. Коришћење ЕДУКА е -уџбеника: тестови, видео записи са питањима, ППТ и др. Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ

	историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен)		
2.ПРАИСТОРИЈА	-препознаје значење основних појмова из историје цивилизације -наведе главне проналаске и опише њихов утицај на начин живота људи у праисторији – разликује основне одлике каменог и металног доба	Основне одлике праисторије (начин живота људи, проналасци) Подела праисторије (камено, метално доба)	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација, табела, ППТ, питања. Анализа слика са праисторијских локалитета. Коришћење ЕДУКА е -уџбеника: тестови, видео записи са питањима, ППТ и др. Обезбеђивање корелације са сродним предметима: географија, ликовно- скулптуре Лепенског вира и Винче, музичко васпитање-бубњеви, верска настава- постанак човека, грађанско васпитање-подела друштва по својини, патријархат, матријархат...
3. СТАРИ ИСТОК	-лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе Старог истока - препознаје основне појмове Старог Истока (пирамида, фараон..) -користећи историјску карту, доведе у везу особине	Појам Старог истока – географске одлике, најзначајније цивилизације (Месопотамија, Египат, Јудеја, Феникија) Друштвени односи (робовласничко и	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ Коришћење ЕДУКА е -уџбеника: тестови, видео записи са питањима, ППТ и др. Обезбеђивање корелације са сродним предметима: географија-

	рељефа и климе са настанком цивилизација Старог истока – разликује врсте писама цивилизација Старог истока – одреди место припадника друштвене групе на графичком приказу хијерархије заједнице -идентификује основна обележја и значај религије у цивилизацијама Старог истока – пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева на Старом истоку -наведе најважније одлике државног уређења цивилизација Старог истока -илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа народа Старог истока на савремени свет	теократско друштво) и државно уређење (монархија – царства/краљевства) у цивилизацијама Старог истока Основне одлике привреде и свакодневни живот – обичаји, занимања, култура исхране и становања Култура и историјско наслеђе народа Старог истока – религија (монотеизам и политеизам), писмо, књижевност, уметност, наука, цивилизацијске тековине (математика, архитектура, календар, иригациони систем, саобраћајна средства, медицина, закони...)	Мала Азија, Нил, Тигар, Еуфрат, ликовно (писма, пирамиде) и музичко васпитање, верска настава-политеизам, грађанско васпитање- однос владара и поданика... Коришћење историјских текстова и њихова анализа (Хамурабијев законик, Херодот-подизање пирамида, опис Вавилонa, Библијске приче о Мојсију, Давиду и Соломону...) Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде панoa, кратких записа, кратких излагања.
4. АНТИЧКА ГРЧКА	– опише особености природних услова и географског положаја античке Грчке – лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе античке Грчке	Појам античке Грчке – географске одлике. Најстарији период грчке историје (Критска и Микенска цивилизација).	Обезбеђивање корелације са сродним предметима: географија(Атина, Спарта, Персија, Александрија) ликовно (архитектура, стилови) и музичко васпитање, верска настава -

	– разликује легенде и митове од историјских чињеница – визуелне и текстуалне информације повеже са одговарајућим историјским периодом или цивилизацијом – приказује друштвену структуру и државно уређење грчких полиса на примеру Спарте и Атине -поређи начин живота припадника различитих друштвених слојева у античкој Грчкој – идентификује узроке и последице грчко-персијских ратова и Пелопонеског рата – истражи основна обележја и значај религије старих Грка -наведе значај и последице освајања Александра Великог – илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античке Грчке и хеленистичког доба на савремени свет	Грчки митови (појам, примери) и хомерски епови. Колонизација и основне одлике привреде. Полиси – Спарта и Атина (појам полиса, структура друштва, државно уређење). Грчко-персијски ратови. Пелопонески рат – узроци и последице. Култура и свакодневни живот (религија, олимпијске игре, митологија, уметност, наука, обичаји, занимања). Хеленистичко доба и његова култура. Историјско наслеђе (институције, закони, књижевност, позориште, филозофија, демократија, медицина, уметност, архитектура, беседништво, олимпијске игре).	политеизам, грађанско васпитање-демократија, српски (позориште, трагедија, комедија)... Коришћење историјских текстова и њихова анализа (Хомер-Илијада, Херодот-Грчко-персијски ратови, битка на Термопилском кланцу, опис битка Александра Македонског, Аријан). Стално коришћење историјске карте и историјског атласа. Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: карикатура, илустрација (Бацач диска, стубови, митски прикази на вазама), шеме друштвене лествице, питања, ППТ, видео записи. Коришћење ЕДУКА е -уџбеника: тестови, видео записи са питањима, ППТ и др. Упућивање ученика на коришћење додатне литературе, интернета, енциклопедија ради израде панорама, кратких записа, кратких излагања.
--	---	--	--

5. АНТИЧКИ РИМ	– користи основне историјске појмове – лоцира на историјској карти простор настанка и ширења Римске државе – користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност из историје античког Рима у одговарајући миленијум, век или деценију – наведе основне разлике између античке римске републике и царства -разликује узроке од последица најзначајнијих догађаја у историји античког Рима -истражи основна обележја и значај религије античког Рима – илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античког Рима на савремени свет – пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античком Риму – наведе најзначајније	Појам античког Рима – географске одлике и периодизација Оснивање Рима (легенда о Ромулу и Рему) Структура друштва и уређење Римске републике Ширење Римске државе (освајања и провинције, привреда) Рим у доба царства – принципат и доминат Култура и свакодневни живот (религија, уметност, наука, обичаји, занимања) Хришћанство – појава и ширење Пад Западног римског царства (почетак Велике сеобе народа, подела царства и пад Западног царства) Историјско наслеђе (абецеда, календар,	Обезбеђивање корелације са сродним предметима: географија (Рим, Средоземно море, Балканско полуострво – римске провинције, градови: Ниш, Београд, Сремска Митровица, Гамзиград), ликовно (тријумфална капија, палате, амфитеатар), верска настава – развој хришћанства, грађанско васпитање (права робова, државно уређење)... Коришћење историјских текстова (Постанак Рима, Пунски ратови, Галски ратови...) и њихова анализа. Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, шема, графикона, ППТ Вежбање на историјској карти. Коришћење веб алата:тестови, видео записи са питањима, ППТ и др. Коришћење ЕДУКА е -уџбеника: тестови, видео записи са питањима, ППТ и др. Упућивање ученика на коришћење уџбеника, додатне литературе, интернета, енциклопедија, ради израде паноа, кратких записа, кратких излагања. Кратка предавања од стране ученика. Самоевалуација и евалуација.
-----------------------	---	---	--

	последнице настанка и ширења хришћанства -лоцира на карти најважније римске локалитете на територији Србије -користећи дату информацију или ленту времена смести историјску појаву, догађај и личност из историје античког Рима у одговарајући миленијум, век или деценију	медицина, уметност, архитектура, путеви, водовод, канализација, терме, римски бројеви, хришћанство, римско наслеђе на територији Србије)	
Праћење и вредновање	Иницијална провера знања на почетку школске године (процењују се претходна постигнућа ученика у оквиру одређене области или теме, која су од значаја за предмет-историја. Резултат иницијалног оцењивања не оцењује се и служи за планирање рада и даље праћење напредовања ученика). Формативно, свакодневно оцењивање ученика (рад на часу: ученикова пажња, праћење, активно учествовање у наставном процесу; учешће у дебати и дискусији, учешће у различитим облицима групног рада – израду пројекта на одређену тему (нпр. Римско царство). Циљ пројекта је самостално прикупљање и критички одабир информација, решавање проблема, доношење одлука, планирање и поштовање рокова, самостално учење, рад у групи, сарадња, критички однос према властитом и туђем раду. Наставник јасно дефинише и упознаје ученике са елементима за вредновање пројекта, групног рада и индивидуалног рада у оквиру групе. „Сјајна идеја“ - добија онај ученик/ученица који у току часа, закључи, повеже, пронађе решење за постављени проблем... покаже своју генијалност! Вредност идеје је одличан (5). Сумативно оцењивање ученика - усмена провера постигнућа ученика - обавља се у току оба полугодишта (начини оцењивања: дискусија на часу, мапе појмова, проблемски задаци, есеји... ниво исхода: разумевање (навести пример, упоредити, објаснити, препричати...). Писмена провера постигнућа ученика обавља се у току оба полугодишта (тестови са допуњавањем кратких одговора, задаци са означавањем, задаци вишеструког избора, спаривање појмова... Ниво исхода: памћење (навести, препознати, идентификовати...). Тест у трајању до 15минута обавља се без најаве, оцена се не уписује у дневник, а спроводи се ради утврђивања остварености циља часа и савладаности дела реализованих садржаја.		

	Тестови дужи од 15минута су најављени, оцена се уписује у дневник у року од осам дана од дана провере. Реализује се на крају наставне области, а према плану предметног наставника.
Начин прилагођавања	Што већа индивидуализација наставе (како са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка тако и са надареним ученицима). Избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих... Размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи. Коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја.

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА (од 2. до 8. разреда)				
НАСТАВНА ТЕМА	ДОВОЉАН 2	ДОБАР 3	ВРЛО ДОБАР 4	ОДЛИЧАН 5
1.Основи проучавања прошлости	-разликује основне временске одреднице (годину, деценију, век, миленијум, еру) -разврста историјске изворе према њиховој основној подели – наводи поделу прошлости. – именује историјске периоде – хронолошки ређа историјске периоде	-лоцира одређену временску одредницу на временској ленти -разликује начине рачунања времена у прошлости и садашњости – објашњава на основу чега је извршена периодизација прошлости и историје	-именује периоде прошлости и историјске периоде и наведе граничне догађаје – уме да изврши селекцију ист. извора – примењује знања из хронологије: ком делу прошлости и историјском периоду припадају одређене године	– самостално проналази примере ист. извора из породичне и личне историје и сврстава их по категоријама. – анализира зашто историју зовемо учитељицом живота
2. Праисторија	-препознаје значење основних појмова из историје цивилизације	– објашњава поделу праисторије на камено и метално доба и	-описује настанак земљорадње и сточарства у	– процењује и просуђује о напретку људског друштва кроз

	– наводи најзначајнија открића праисторије: ватра, точак, метал – на сликама разликује старије и млађе камено доба (на примеру обрађеног камена) – именује праисторијска налазишта у Србији: Лепенски вир и Винчу	хронолошки их разврстава – уме самостално да изложи мит о постанку човека	праисторији, као и утицај проналазака праисторије на живот људи – наводи да су људи у праисторији били многобошци	праисторијске периоде: развој привреде, организацију друштва... – упоређује палеолит и неолит – повезује настанак приватне својине са настанком државе и крајем праисторије
3. Стари Исток	– репродукује хронолошке оквире старог века – именује прве државе и реке на којима су настале - препознаје основне појмове Старог Истока (пирамида, фараон..)	– користећи ист. карту доводи у везу особине рељефа и климе са настанком цивилизација Старог истока -лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе Старог истока -објашњава значај Хамурабијевог закона	– одреди место припадника друштвене групе на графичком приказу хијерархије заједнице – наводи најважније одлике државног уређења цивилизација Старог истока -разликује врсте писама цивилизација Старог истока – илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа народа Старог истока на савремени свет	– анализира власт владара на подручју Старог истока – пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева на Старом истоку – оцењује и категорише слојеве робовласничког друштва по економским, политичким и социјалним критеријумима -закључује о значају религије и свештенства у управљању државом и у обичном животу
4. Античка Грчка	– проналази на карти, уз помоћ наставника, Крит, Средоземно море	– Објашњава називе и личности: Илијада, Одисеја, Тројански рат,	– идентификује узроке и последице Тројанског рата и колонизације	– анализира разлоге и путеве грчке колонизације

	и Малу Азију – зна ко је Хомер и именује његова дела – разликује легенде и митове од историјских чињеница – препознаје појмове: полис, колонизација, аристократија, демократија, уз помоћ наставника -именује Грке, народ који је створио полисе – уз помоћ наставника, показује на карти Атину, Спарту, Персију – именује победнике Грчко-персијских ратова и Пелопонеског рата -препознаје и именује појмове: Олимпијске игре, мит – именује главне грчке богове: Зевса, Херу, Атину, Посејдона -показује на карти Македонију, Персију – наводи ко је Александар Велики	Ахил – лоцира на историјској карти најважније цивилизације античке Грчке – описује бар два мита из овог периода – описује државно и друштвено уређење грчких полиса на примеру Спарте и Атине – показује на карти најважније битке Грчко-персијских ратова – на примеру Леониде, уочава елементе патриотизма и храбрости – описује Олимпијске игре – разликује Олимп, Олимпију и Олимпијаду – израчунава колико је година прошло од првих ОИ до данас – описује владавину Александра Македонског – показује на карти ширење Александрове државе	Грка – описује особености природних услова и географског положаја античке Грчке – идентификује узроке и последице Грчко-персијског и Пелопонеског рата (431– 404 г. п. н. е.) -изложи, у усменом облику, историјске догађаје исправним хронолошким редоследом – наводи стилове у грчкој архитектури: дорски, јонски и коринтски и препознаје их на сликама – на датим примерима препознаје утицаје хеленске културе – објашњава појам и карактеристике хеленистичке културе – даје свој аргументован став о неким поступцима Александра Македонског	– самостално анализира изворе и процењује њихову суштину -поређи начин живота припадника различитих друштвених слојева у античкој Грчкој – анализира Спарту и Атину (државно, друштвено уређење, савези, територија) – анализира на основу мапа и ист. извора тактику и стратегију, предности и мане грчке и персијске војске – упоређује моћ Атинског поморског савеза и Пелопонеског савеза – анализира Маратонску битку –анализира узроке и последице Грчко-персијских и Пелопонеских ратова – анализира ОИ (трајање, учешће, Зевс, лоровов венац) некада и данас – самостално илуструје
--	--	--	---	--

				примерима утицаје хеленске културе на савремено доба – анализира значај битке код Гаугамеле – показује на карти Александрију и поделу Александрове државе – анализира последице слабљења грчких полиса у међусобним ратовима и ширење македонске државе, стварање хеленистичке културе, распад Александрове државе
5. Антички Рим	– показује на карти Италију и Рим – именује на ленти времена периоде римске историје – репродукује појам република – препознаје појам провинција – наводи ко су Ханибал и Гај Јулије Цезар – описује гладијаторе и римског војника на основу слике – наводи хронолошке одреднице Римског	– Наводи хронолошки прецизно када је било оснивање Рима – именује сенат и народну скупштину као главне органе власти у римској републици – показује територију римске државе у њеном највећем обиму – показује где се налази Картагина – објашњава Пунске ратове – објашњава у чему је значај Октавијана	– описује државно и друштвено уређење римске републике -описује ширење римске државе – образлаже зашто је Рим најразвијенија робовласничка држава старог века – показује на карти римске провинције на тлу Србије и значајније римске градове на тлу Србије – објашњава појам романизација и у	– анализира друштвено уређење Рима: патрицији и плебејци – анализира развој римске државе – анализира значај народне скупштине и сената у римској републици -на карти повезује називе римских провинција са именима данашњих држава које се ту налазе – анализира значај

	царства – препознаје на примерима ко су варвари и шта значи Велика сеоба народа – именује Хуне – именује главне римске богове: Јупитера, Марса и Венеру – именује најзначајније римске остатке на тлу Србије – наводи шта су све градили Римљани – наводи ко је оснивач хришћанства – именује свету књигу хришћана – препознаје симболе хришћанства – наводи којим догађајем почиње хришћанска ера	Августа и Константина Великог – описује карактеристике Римског царства – именује Вандале и објашњава њихову улогу у пропадању царства – наводи ко је Тацит и у чему је његов значај – препознаје остатке римске културе на сликама – објашњава зашто су били прогони хришћана – наводи хронолошки прецизно када и којим документом је признато хришћанство -описује живот и делатност Исуса Христоса	садашњем времену препознаје њене трагове -описује разлоге за поделу Римског царства крајем IV в. и уме да је покаже на карти – објашњава узроке пропадања Римског царства – објашњава појам романизација на задатим примерима -даје бар једно своје мишљење на причу о страдању Исуса и поступцима апостола (Јуде, Петра, Томе...)	цара Трајана – упоређује принципат и доминат – анализира развој римске државе од постанка до пада Западног римског царства – анализира узроке и последице Велике сеобе народа – самостално проналази примере и елементе римске културе у календару, именима планета, бројевима... – анализира значај римске културе за савремену цивилизацију – анализира промене до којих је довело признавање хришћанства у Римском царству
--	---	---	--	---

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Географија		Разред: пети	
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ учења географије је да ученик изучавањем географских објеката, појава и процеса у природном и друштвеном окружењу и међусобној повезаности са њима развије одговоран однос према себи, природи и будућности планете Земље.		Годишњи фонд часова: 36	
Наставна тема 1.ЧОВЕК И ГЕОГРАФИЈА	Исходи по темама – повеже постојећа знања о природи и друштву са географијом као науком; – повеже географска знања о свету са историјским развојем људског друштва и научно-техничким прогресом; – на примерима покаже значај учења географије за свакодневни живот човека; -разликује одговорно од неодговорног понашања човека према природним ресурсима и опстанку живота на планети Земљи;	Наставни садржаји -Ширење географских хоризоната и велика географска открића. -Одговорност човека према планети Земљи	Начин остваривања На првом наставном часу наставник уводи ученике у наставни предмет, односно, упознаје ученике са значајем географије. На овом часу је потребно помоћи ученицима да повежу постојећа знања о природи и друштву са географијом као науком. Заједно са ученицима навести примере и разлоге зашто се изучава географија, упознати ученике са садржајем наставног програма и дати им јасна упутства за рад
2.ВАСИОНА	– разликује појмове васиона, галаксија, Млечни пут, Сунчев систем, Земља; – објасни и прикаже структуру Сунчевог система и положај Земље у њему; – разликује небеска тела и наводи њихове карактеристике; – одреди положај Месеца у односу на Земљу и именује месечеве мене;	-Васиона, галаксија, Млечни пут, звезде, сазвежђа. -Сунчев систем: Сунце, планете, сателити, Месец, месечеве мене, астероиди, комете, метеори .	Програмску област <i>Васиона</i> чине најосновнија математичко-географска и астрономска знања о васиони, Сунчевом систему, облику и величини Земље, њеном положају у васиони и о небеским телима Сунчевог система. Кроз ову наставну област потребно је информисати ученике о основним карактеристикама осталих небеских тела. -међупредметна корелација са сродним предметима

3. ПЛАНЕТА ЗЕМЉА 3.1 Облик Земље и структура њене површине	– помоћу глобуса опише облик Земље и наведе доказе о њеном облику; – помоћу карте опише распоред копна и воде на Земљи и наведе називе континента и океана; – примерима објасни деловање Земљине теже на географски омотач;	- Облик и димензије Земље, распоред копна и воде на Земљи - Сила Земљине теже, глобус, екватор, полови.	Трећу програмска област <i>Планета Земља</i> чине садржаји физичке географије. За достизање исхода предвиђених овом темом најбоље је користити демонстративно-илустративне методе и методе експеримента уз употребу модела Земљеглобуса и географске карте. Имајући у виду оријентацију програма предмета и његов фокус на развијање функционалних знања ученика, географска карта и њено коришћење током просеца учења и подучавања је обавезна. Упознавање ученика са картом и са основним појмовима картографске писмености према наставном програму започиње у првом циклусу основног образовања и васпитања и представља основу развијања функционалних знања. радити на даљем унапређивању сналажења ученика на карти, коришћењем различитих облика, метода и техника учења: партиципативне методе, рад у пару, тимски рад, диференцирана настава, индивидуализовани рад, коришћење различитих наставних средстава (карта, глобус, геогр. атлас)
4. ПЛАНЕТА ЗЕМЉА 3.2 Кретања Земље	– разликује и објасни Земљина кретања и њихове последице; – повеже смер ротације са сменом дана и ноћи; – повеже нагнутост земљине осе са различитом осветљеношћу површине Земље; – повеже револуцију Земље са сменом годишњих доба на северној и јужној полулопти и појавом топлотних појасева;	-Ротација Земље и последица ротације: смена обданице и ноћи, привидно кретање Сунца, локално време. -Револуција Земље и последице револуције: неједнака дужина обданице и ноћи током године, смена годишњих доба, календар, топлотни појасеви.	Препоручује се примена очигледних наставних средстава (глобус, батеријска лампа, видео записи, анимације...) и демонстративно-илустративне методе и методе експеримента како би се могао постићи висок степен разумевања и достизања предвиђених исхода. То ће бити предуслов за касније усвајање низа других појмова који су у вези са сменом обданице и ноћи, сменом годишњих доба, формирањем климатских појасева, односно свих појмова који су у вези са временом и климом и уопште, појавама и процесима у атмосфери, као и у хидросфери и биосфери. При обради наставних садржаја Револуција Земље и Топлотни појасеви треба објаснити термине, као што су екватор, Гринич, северни и јужни повратник и северни и јужни поларник. коришћење различитих наставних средстава (карта, глобус, географски атлас ...) Индивидуализовани рад, програнирана настава, међупредметна корелација са сродним предметима

5. ПЛАНЕТА ЗЕМЉА 3.3 Унутрашња грађа и рељеф Земље	– разликује деловање унутрашњих сила (сила Земљине теже, унутрашња топлота Земље); – разликује основне омотаче унутрашње грађе Земље; – наведе спољашње силе (ветар, вода) Земље; – помоћу карте и цртежа опише начине и последице кретања литосферних плоча (вулканизам, земљотреси, набирање и раседање); – разликује хипоцентар и епицентар и наведе турсне зоне у свету и у Србији; – наведе поступке које ће предузети за време земљотреса ; – опише процес вулканске ерупције и њене последице; – помоћу фотографија или узорка стена разликује основне врсте стена, описује њихов настанак и наводи примере за њихово коришћење; – помоћу карте, цртежа и мултимедија објашњава настанак планина и низија и разликује надморску и релативну висину; – разликује ерозивне и акумулативне процесе; - наведе примере деловања човека на промене у рељефу (броне, насипи, копови);	-Постанак и унутрашња грађа Земље, литосферне плоче: кретање плоча, промена положаја континената. -Вулканизам и земљотреси: елементи, настанак, зоне појава у свету и Србији, последице и шта радити у случају земљотреса. -Стене: магматске, седиментне, метаморфне. -Постанак рељефа процесима набирања и раседања, планине, низије, надморска и релативна висина. -Обликовање рељефа дејством воде (радом река, таласа, леда, растварање стена) и ветра. -Човек и рељеф (позитивни и негативни утицаји)	Наставна област <i>Планета Земља</i> има посебан значај јер у оквиру ње ученици упознају објекте, појаве и процесе, гранске и међугранске везе, као и посебне физичко-географске законитости. Акценат треба ставити на достизање исхода који се односе на функционално знање ученика (како се понашати у случају земљотреса, и треба навести примере позитивног и негативног деловања човека на природу. Природна средина је у суштини сплет тесно повезаних и међусобно условљених компонената које представљају јединствену целину. Имајући у виду нарушавање равнотеже у природној средини, потребно је указивати на превенцију и на заштиту природе. Потребно је код ученика развијати одговорност за рационално коришћење природних ресурса као услову опстанка на Земљи, од ученика се очекује да опише одговорност коју човек има према планети Земљи, планети коју настањујемо. да развију правилне ставове о значају и очувању. Коришћењем различитих облика , метода и техника учења: партиципативне методе , проблемска настава, интерактивне методе, рад у пару , тимски рад истраживачка настава, диференцирана настава, индивидуализовани рад коришћење различитих наставних средстава (карта , глобус , географски атлас ...), тематска настава међупредметна корелација са сродним предметима
6. ПЛАНЕТА ЗЕМЉА 3.4 Ваздушни омотач Земље	– опише структуру атмосфере; – наведе временске промене које се дешавају у тропосфери (ветрови, падавине, облаци, загревање ваздуха...); – разликује појам времена од појма клима; – наведе климатске елементе и чиниоце и основне типове климе; – графички представи и чита климатске елементе (климадијаграм) користећи ИКТ; – користи дневне метеоролошке	-Атмосфера (састав, структура и значај). -Време и клима: климатски елементи и појаве (температура, притисак, влажност ваздуха, падавине, облачност, ветар). -Климатски чиниоци, основни типови климе. -Човек и клима (атмосферске непогоде, утицај човека на климу).	Наставна област <i>Планета Земља</i> има посебан значај јер у оквиру ње ученици упознају објекте, појаве и процесе, гранске и међугранске везе, као и посебне физичко-географске законитости. Акценат треба ставити на достизање исхода који се односе на функционално знање ученика (екстремних температура, астмосферских непогода, бујица и поплава...) и треба навести примере позитивног и негативног деловања човека на природу. Природна средина је у суштини сплет тесно повезаних и међусобно условљених компонената које представљају јединствену целину. Имајући у виду нарушавање равнотеже у

	извештаје из медија и планира своје активности у складу са њима; – наводи примере утицаја човека на загађење атмосфере и предвиђа последице таквог понашања; – наводи примере о утицају атмосферских непогода на човека (екстремне температуре и падавине, град, гром, олуја);		природној средини, потребно је указивати на превенцију и на заштиту природе. Потребно је код ученика развијати одговорност о очувању биљни и рационалном коришћењу природних ресурса као услови опстанка на Земљи, од ученика се очекује да опише одговорност коју човек има према планети Земљи, планети коју настањујемо. да развију правилне ставове о значају и очувању.- коришћењем различитих облика , метода и техника учења: партиципативне методе , проблемска настава, интерактивне методе, рад у пару , тимски рад истраживачка настава, диференцирана настава, индивидуализовани рад -коришћење различитих наставних средстава (карта , глобус , географски атлас ...), тематска настава међупредметна корелација са сродним предметима
7. ПЛАНЕТА ЗЕМЉА 3.5 Воде на Земљи	– уочава и разликује на географској карти океане, већа мора, заливе и мореузе; – наведе и опише својства морске воде; – помоћу карте прави разлику између речне мреже и речног слива; – наведе и опише елементе реке (извор, ушће, различити падови на речном току); – разликује типове језерских басена према начину постанка; – наведе узроке настанка поплава и бујица и објасни последице њиховог дејства; – наведе поступке које ће предузети за време поплаве и након ње; – наведе примере утицаја човека на загађивање вода и предвиђа последице таквог понашања;	-Светско море и његова хоризонтална подела, својства морске воде (сланост, температура, боја, провидност), кретање морске воде (таласи, цунами, плима и осека, морске струје). -Воде на копну: подземне воде и извори, реке, језера и ледници. -Човек и вода – поплаве и бујице, заштита вода од загађења.	Наставна област <i>Планета Земља</i> има посебан значај јер у оквиру ње ученици упознају објекте, појаве и процесе, гранске и међугранске везе, као и посебне физичко-географске законитости. Акцент треба ставити на достизање исхода који се односе на функционално знање ученика (екстремних температура, астмосферских непогода, бујица и поплава...) и треба навести примере позитивног и негативног деловања човека на природу. Природна средина је у суштини сплет тесно повезаних и међусобно условљених компонената које представљају јединствену целину. Имајући у виду нарушавање равнотеже у природној средини, потребно је указивати на превенцију и на заштиту природе. Потребно је код ученика развијати одговорност о очувању и рационалном коришћењу природних ресурса као услови опстанка на Земљи, од ученика се очекује да опише одговорност коју човек има према планети Земљи, планети коју настањујемо. да развију правилне ставове о значају и очувању. - коришћењем различитих облика , метода и техника учења: партиципативне методе проблемска настава, интерактивне методе, рад у пару , тимски рад

			истраживачка настава диференцирана наставаиндивидуализовани рад коришћење различитих наставних средстава (карта , глобус , географски атлас ...) тематска настава међупредметна корелација са сродним предметима
8. ПЛАНЕТА ЗЕМЉА 3.6 Биљни и животињски свет на Земљи	– помоћу карте повеже климатске услове са распрострањеношћу живог света на Земљи; – помоћу карте наведе природне зоне и карактеристичан живи свет у њима; – опише утицај човека на изумирање одређених биљних и животињских врста; – наведе примере за заштиту живог света на Земљи.	-Распростирање биљног и животињског света на Земљи.	Навести примере позитивног и негативног деловања човека на природу. Природна средина је у суштини сплет тесно повезаних и међусобно условљених компонената које представљају јединствену целину. Имајући у виду нарушавање равнотеже у природној средини, потребно је указивати на превенцију и на заштиту природе. Потребно је код ученика развијати одговорност о очувању биљних и животињских врста и рационалном коришћењу природних ресурса као услови опстанка на Земљи, од ученика се очекује да опише одговорност коју човек има према планети Земљи, планети коју настављамо. да развију правилне ставове о значају и очувању. коришћењем различитих облика , метода и техника учења: партиципативне методе - проблемска настава - интерактивне методе - рад у пару , тимски рад - истраживачка настава - диференцирана настава - индивидуализовани рад - коришћење различитих наставних средстава (карта , глобус , географски атлас ...) - тематска настава међупредметна корелација са сродним предметима
Праћење и вредновање	-Иницијално тестирање, упознавање са начином оцењивања Ученик се оцењује и на основу активности и његових резултата рада: писању и излагању презентација, различитим облицима групног рада, рад на пројектима и сл. Критеријуми бројчаног оцењивања (сумативно оцењивање) су дефинисани Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. -Свакодневно праћење ученика од почетка до краја часа кроз дијалог вођен између ученика и наставника, као и између ученика и ученика, одговарање на питања , -Петоминутне провере на крају часа одрађене путем усмених одговора - Целочасовна провера знања путем контролне вежбе - Праћење реализације домаћих задатака ,		

	- Праћење ученика при решавању задатака по нивоима знања - Посматрање ангажованости на часу - Провера знања ученика и процена нивоа усвојености наставних садржаја теме писаним путем бележење присуства ученика, усмено испитивање
Начин прилагођавања	Прилагођавање начина праћења у циљу лакшег савладавања предвиђених садржаја Праћење у складу са личним карактеристикама ученика Усвајање садржаја, мотивација ученика и напредовање

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА (за наставне предмете који се бројчано оцењују)				
Предмет:				
НАСТАВНА ТЕМА	ДОВОЉАН 2	ДОБАР 3	ВРЛО ДОБАР 4	ОДЛИЧАН 5
ЧОВЕК И ГЕОГРАФИЈА	зна да географија проучава и природу и људско друштво -зна основну поделу географије (физичка, друштвена и регионална)	-разуме зашто је географија једна од најстаријих наука -разликује појмове литосфера, атмосфера, хидросфера и биосфера	-схвата интересовање првих људи за Земљу и остала небеска тела -уочава повезаност географије и географских дисциплина са другим наукама	-уочава повезаност географије и географских дисциплина са другим наукама -разуме међузависност природе и људског друштва -уочава значај географије за опште образовање и културу
ВАСИОНА	именује небеска тела у Сунчевом систему и наводи њихов распоред, зна да је Сунце за нас најзначајнија звезда	-разликује појмове: васиона, Сунчев систем, галаксија, светлосна година, -описује небеска тела и њихова кретања, препознаје димензије Земље, именује и описује месечеве мене -разликује сазвежђа и звездане системе и зна да служе за оријентацију	-уме да се оријентише помоћу Великих и Малих кола и звезде Северњаче препознаје и именује Месечеве мене	-уме да прати појаве које се периодично јављају на Земљи и на небу и то повезивати са Земљиним кретањима
ПЛАНЕТА ЗЕМЉА Облик Земље и структура њене	-описује облик Земље и препознаје појаве и процесе везане за њена кретања -уме да на географској карти покаже	-зна да унесе у нему карту распоред континентата и океана -зна кључне речи : елипсоид , геоид ,	- именује топлотне појасеве и уме да одреди положај топлотних појасева на карти и на глобусу	-описује последице ротације: смена обданице и ноћи, разлике у времену, привидно кретање Сунца - описује последице обиласка

површине Кретања Земље	континенте и океане - зна појам ротације и револуције - зна да опише обртање Земље око њене замишљене осе-ротација - зна да опише обртање Земље око Сунца-револуција -препознаје појмове: зора,јутро,подне,вече,ноћ, обданица,оса, полови, упоредници, Екватор, повратници, поларници	Екватор , глобус , континенти , океани - дефинише Земљину замишљену осу - описује привидно кретање Сунца у току дана и у току године -зна шта је локално а шта зонално време и одређује временске разлике између часовних зона	- разликује и дефинише појмове : зора , јутро , подне , вече , ноћ , обданица , оса , полови , упоредници , Екватор повратници , поларници	Земље око Сунца и нагнутост Земљине осе: смена годишњих доба - објашњава узроке неједнаке дужине обданице и ноћи током године '-објашњава простирање и одлике топлотних појасева на Земљи
-----------------------------------	--	---	--	---

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА (за наставне предмете који се бројчано оцењују)

Предмет:				
НАСТАВНА ТЕМА	ДОВОЉАН 2	ДОБАР 3	ВРЛО ДОБАР 4	ОДЛИЧАН 5
ПЛАНЕТА ЗЕМЉА Унутрашња грађа и рељеф Земље	- зна унутрашњу грађу Земље (језгро и омотач језгра) и на слици или моделу може да уочи наведене слојеве - именује стене које улазе у састав Земљине коре (магматске, седиментне, метаморфне) - именује спољашње силе (ветар, вода, лед) -именује Земљине сфере (литосферу, атмосферу, хидросферу и биосферу) и препознаје њихове основне одлике	- зна шта су фосили и да се помоћу њих може утврдити старост стена - зна да је Земља изграђена од више литосферних плоча које се стално крећу - разликује веначне и громадне планине и може да наведе њихове одлике	- разуме да је кретање литосферних плоча условљено кретањем магме у омотачу језгра - именује унутрашње силе Земље (Земљина гравитација,унутрашња топлота Земље) и описује њихов утицај на настанак рељефа на Земљиној површини — разликује хипоцентар и епицентар и наведе турсне зоне у свету и у Србији; — наведе поступке које ће предузети за време земљотреса ; објашњава настанак планина и низија и разликује надморску и релативну - разликује и објашњава ерозивне (речно корито, долина, цирк, валов, шкрапа, вртача, увала, крашко поље, пећина, јама...) и акумулативне облике рељефа (аде, делте, жала)	- именује унутрашње силе Земље (Земљина гравитација,унутрашња топлота Земље) и описује њихов утицај на настанак рељефа на Земљиној површини - зна како долази до набирања и раседања Земљине коре - примењује стечена знања у различитим ситуацијама (игра,учење,препознавање опасности) помоћу карте и цртежа опише начине и последице кретања литосферних плоча (вулканизам, земљотреси, набирање и раседање); наведе поступке које ће предузети за време земљотреса ; опише процес вулканске ерупције и њене последице;
ПЛАНЕТА ЗЕМЉА Ваздушни омотач Земље	-именује слојеве атмосфере (тропосфера, стратосфера, мезосфера, термосфера) -наводи састав атмосфере	- именује временске или метеоролошке елементе (сунчева светлост, температура ваздуха, ваздушни притисак, ветар,	описује одлике тропосфере -разуме значај атмосфере за опстанак живог света на Земљи - именује временске или	-објашњава међусобну условљеност метеоролошких елемената -анализира табеле и клима-дијаграме и доноси закључке

	(гасови,чврсте честице и водена пара) и загађиваче атмосфере - разликује време и климу - именује временске елементе и климатске чиниоце	влажност ваздзха, облачност, падавине) и описује их - зна чиме се мере и како се изражавају вредности метеоролошких елемената - именује и описује климатске факторе (географска ширина,,надморска висина,однос мора и копна, правац пружања планина, морске струје, ветрови, врста подлоге и човек)	метеоролошке елементе (сунчева светлост, температура ваздуха, ваздушни притисак, ветар, влажност ваздзха, облачност, падавине) и описује их - разуме значај временске прогнозе за човека и његове делатности - зна чиме се мере и како се изражавају вредности метеоролошких елемената - именује и описује климатске факторе (географска ширина,,надморска висина,однос мора и копна, правац пружања планина, морске струје, ветрови, врста подлоге и човек)	-именује основне типове климе на Земљи и описује њихове одлике -уме да уцрта зонални распоред типова климе на некој карти методом бојења и реонирања -разликује позитивне и негативне утицаје, као и глобалне и локалне последице човековог деловања на атмосферу и именује загађиваче атмосфере -разуме важност и могућност личног учешћа у заштити,обнови и унапређењу атмосфера и животне средине

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА (за наставне предмете који се бројчано оцењују)				
Предмет:				
НАСТАВНА ТЕМА	ДОВОЉАН 2	ДОБАР 3	ВРЛО ДОБАР 4	ОДЛИЧАН 5
ПЛАНЕТА ЗЕМЉА Воде на Земљи	- зна однос копнених и водених површин на Земљи - зна да је светско море јединствена водена површина коју чине океани, мора, заливи и мореузи - препознаје и именује океане и већа мора на Земљи -зна поделу језера на природн и вштакча	- описује облике разуђености обала и препознаје на географској карти најразуђеније обале континената и регија - наводи и описује својства морске воде и њена кретања - разликује речну мрежу,речни систем и речни слив, приказује на некој карти океане, већа мора, заливе, мореузе, реке, речне системе, сливове, развођа и језера света, наведе и опише елементе реке (извор, ушће, различити падови на речном току	- разликује и објашњава географске чињенице- објекте,појаве, процесе и односе у Земљиним сферама - разликује речну мрежу,речни систем и речни слив, приказује на некој карти океане, већа мора, заливе, мореузе, реке, речне системе, сливове, развођа и језера света — уочава и разликује на географској карти океане, већа мора, заливе и мореузе; помоћу карте прави разлику између речне мреже и речног слива; наведе примере утицаја човека на загађивање вода и	- разуме значај мора за живот људи и њихове делатности - разуме важност и могућност личног учешћа у заштити, обнови и унапређивању вода и животне средине -објашњава поделу језера према начину постанка њихових басена и значај језера - уме да користи различите изворе информација (учбеник, научно-популарну литературу, енциклопедије, Интернет...) — наводи узроке настанка поплава и бујица и објашњава последице њиховог дејства; — наводи поступке које ће предузети

			предвиђа последице таквог понашања;	за време поплаве и након ње;
ПЛАНЕТА ЗЕМЉА Биљни и животињски свет на Земљи	- именује биосферу и препознаје њене одлике - наводи основне природне зоне - објашњава појам биосфере	- разликује и објашњава географске чињенице и процесе у биосфери - зна који фактори условљавају распрострањеност биљног и животињског света на Земљи - разликује и објашњава природне зоне на Земљи - разликује и објашњава вертикалне вегетацијске спратове	- објашњава физичке законитости у биосфери - објашњава утицај природних фактора на развој биљног и животињског света и на њихов хоризонтални и вертикални распоред - уме да покаже на географској карти света зонални распоред биљака и животиња на Земљи - објашњав међусобну повезаност и зависност биљног и животињског света, рељефа, климе, земљишта и човека - објашњава узроке и последице негативног деловања људи на биљни и животињски свет на Земљи	- објашњава физичке законитости у биосфери - објашњава утицај природних фактора на развој биљног и животињског света и на њихов хоризонтални и вертикални распоред - уме да покаже на географској карти света зонални распоред биљака и животиња на Земљи - објашњав међусобну повезаност и зависност биљног и животињског света, рељефа, климе, земљишта и човека - објашњава узроке и последице негативног деловања људи на биљни и животињски свет на Земљи

Предметни наставници:

Гордана Станковић

Ивана Лешевић

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Математика		Разред: пети	
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.		Годишњи фонд часова: 144	
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ДЕЉИВОСТ ОСНОВНИ ПОЈМОВИ ГЕОМЕТРИЈЕ	Ученик ће бити у стању да: – израчуна вредност једноставнијег бројевног израза - и реши једноставну линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева) – реши једноставан проблем из свакодневног живота - користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева) – примени правила дељивости са 2, 3, 4, 5, 9, 25 и декадним јединицама – разликује просте и сложене бројеве и растави број на просте чиниоце – одреди и примени НЗС и НЗД – изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке – правилно користи речи и, или, не, сваки у математичко-логичком смислу – анализира односе датих геометријских објеката и запише их математичким писмом – опише основне појмове у вези са кругом (центар, полупречник, тангента, тетива) и одреди положај тачке	Први део Својства операција сабирања, множења, одузимања и дељења у скупу $\mathbb{N}_0$. Дељење са остатком у скупу $\mathbb{N}_0$ (једнакост $a = bq + r$, $0 \leq r < b$). Својства дељивости; чиниоци и садржаоци природног броја. Дељивост са 2, 5 и декадним јединицама. Дељивост са 4 и 25. Дељивост са 3 и 9. Скупови и скуповне операције: унија, пресек и разлика. Други део Прости и сложени бројеви. Ератостеново сито. Растављање природних бројева на просте чиниоце. Заједнички дилац и највећи заједнички дилац. Еуклидов алгоритам за налажење НЗД. Заједнички садржалац и најмањи заједнички садржалац. Веза између НЗД и НЗС. Први део Својства операција сабирања, множења, одузимања и дељења у скупу $\mathbb{N}_0$. Дељење са остатком у скупу $\mathbb{N}_0$ (једнакост $a = bq + r$, $0 \leq r < b$). Својства дељивости; чиниоци и	Наставник организује и реализује наставни процес. Припрема се за час . Мотивише, подржава и развија интересовања . Разговара са ученицима, усмерава их и упућује, објашњава, прегледа и исправља ученичке радове. Прати напредак ученика помоћу говорних и писмених вежби, разговора, усменог испитивања и тестова. Даје упутства потребна за самостални рад ученика. Помаже ученицима на редовним часовима и часовима допунске наставе. Пружа повратне информације за радознале и надарене, на редовним часовима и часовима додатне наставе. Оцењује јавно уз образложење и утврђене критеријуме. - планирање и припремање -организовање - реализовање - презентовање - избор садржаја, метода и техника, наставних објеката и средстава -израда дидактичког материјала - израда power point презентација -подстицање и усмеравање ученика - осмишљена помоћ ученику - преношење информација - развијање индивидуалних способности ученика - вредновање ученичких постигнућа у свим облицима активности -упућивање ученика на

УГАО	и праве у односу на круг – нацрта праву паралелну датој правој користећи геометријски прибор – упореди, сабира и одузима дужи, конструктивно и рачунски – преслика дати геометријски објекат централном симетријом и транслацијом – правилно користи геометријски прибор – идентификује врсте и опише својства углова (суседни, упоредни, унакрсни, углови на трансверзали, углови са паралелним крацима) и примени њихове узајамне односе – нацрта праву нормалну на дату праву користећи геометријски прибор – измери дати угао и нацрта угао задате мере – упореди, сабере и одузме углове рачунски и конструктивно – реши једноставан задатак применом основних својстава паралелограма (једнакост наспрамних страница и наспрамних углова)	садржаоци природног броја. Делљивост са 2, 5 и декадним јединицама. Делљивост са 4 и 25. Делљивост са 3 и 9. Скупови и скуповне операције: унија, пресек и разлика. Други део Прости и сложени бројеви. Ератостеново сито. Растављање природних бројева на просте чиниоце. Заједнички делилац и највећи заједнички делилац. Еуклидов алгоритам за налажење НЗД. Заједнички садржалац и најмањи заједнички садржалац. Веза између НЗД и НЗС. Угао, централни угао; једнакост углова. Надовезивање углова (суседни углови, конструктивно упоређивање, сабирање и одузимање углова). Упоредни углови; врсте углова. Мерење углова, сабирање и одузимање мере углова. Угао између две праве; нормалне праве; унакрсни углови. Углови на трансверзали. Транслагација и углови.	самостално проналажење информација - вредновање и самовредновање рада - континуирано повезивање знања Ученици вежбају, комуницирају, истражују, посматрају, именују, повезују, уочавају разлике, примењују стечена знања и играју се. - посматрање - слушање - усвајање - коришћење различитих извора Информација - истраживање - стварање - презентовање - израда панора и power point презентација
РАЗЛОМЦИ	– прочита, запише, упореди и представи на бројевној полуправој разломке у оба записа и преводи их из једног записа у други – одреди месну вредност цифре у запису децималног броја – заокружи број и процени грешку заокружљивања; – израчуна вредност једноставнијег бројевог израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину – реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину	Први део Појам разломка облика $\frac{a}{b}$ ($a, b \in \mathbb{N}$). Придруживање тачака бројевне полуправе разломцима. Проширивање, скраћивање и упоређивање разломака. Децимални запис разломка и преводјење у запис облика $\frac{a}{b}$ ($b \neq 0$). Упоредивање бројева у децималном запису. Заокружљивање бројева. Други део Основне рачунске операције с разломцима (у оба записа) и њихова својства. Изрази. Једначине и неједначине у скупу разломака.	

ОСНА СИМЕТРИЈА	– одреди проценат дате величине – примени размеру у једноставним реалним ситуацијама – примени аритметичку средину датих бројева – сакупи податке и прикаже их табелом и кружним дијаграмом и по потреби користи калкулатор или расположиви софтвер – идентификује оносиметричну фигуру и одреди њену осу симетрије – симетрично преслика тачку, дуж и једноставнију фигуру користећи геометријски прибор – конструише симетралу дужи, симетралу угла и примењује њихова својства – конструише праву која је нормална на дату праву или паралелна датој правој	Трећи део Примене разломака (проценти, аритметичка средина, размера). Основна неједнакост $p < (p+q)/2 < q$. Осна симетрија у равни и њене особине. Оса симетрије фигуре. Симетрала дужи и конструкција нормале. Симетрала угла.	
Праћење и вредновање	Посматрање и стално праћење ученика. Разговор са ученицима. Домаћи задаци. Писмене вежбе. Усмено испитивање ученика. Ученички радови. Писмени задаци. Тестирање. Петнаестоминутне провере. Формативно и сумативно оцењивање.		
Начин прилагођавања	Прилагођавање метода, материјала и учила (мере индивидуализације) ПРЕДАВАЊЕ – УВОЂЕЊЕ НОВЕ ЛЕКЦИЈЕ: обезбедити визуелна помагала, велика слова, филмове, шеме, графичке приказе предавати на начин који ангажује више чула (визуелно, аудиторно, кинестетичко), уз коришћење адекватног материјала за учење (пр. слике, постери, шарени папир, пластилин, дрвени предмети исл.) дозволити ученику да сними лекцију како би их прегледао касније поновити упутства ученику пошто су дата одељењу, затим тражити од њега или ње да их понове и објасне упутства наставнику написати кључне ставке на табли и/или дати адекватан преглед лекције са главним појмовима тражити од ученика да писмено или усмено да преглед кључних ставки поред усмених дати и писана упутства, како би дете могло да их поново погледа касније дати пример како би се помогло ученицима, поставити пример тако да могу често да га погледају користити подвлачење, истицање за налагање главних идеја/детаља у тексту		

	поделити дужа предавања на краће делове додатна прилагођавања (пр. поделити ученике у парове да контролишу рад, обезбедити ученика који помаже у учењу и сл.) ЗАДАЦИ: дати додатно време за завршавање задатака поједноставити сложена упутства смањити ниво штива у задацима тражити мање тачних одговора за завршавање (квалитет наспрам квантитета) скратити задатке, поделом рада на мање делове дозволити компјутерски одштампане задатке које припреми ученик или које је диктирао ученик, а припремио неко други користити контролне листе, шеме, картице за подсећање итд. смањити задате домаће задатке, посебно задатке који захтевају пуно читања дозволити штампана уместо писаних слова у изради задатака пратити задатке којима ученик сам одреди своју динамику (дневна, недељна, двонедељна) организовати да оде кући са јасним, концизним упутствима за израду домаћих задатака признати и наградити усмено учешће ученика на часу додатна прилагођавања (пр. обезбедити обуку из вештина учења /стратегија за учење ПРОВЕРА ЗНАЊА: дозволити контролне вежбе/тестове са отвореним књигама дати усмене тестове дати тестове који се раде код куће користити објективнија питања (нпр. мање одговора који траже дужа писања) дозволити ученику да даје одговоре на питања из теста на магнетофону правити честе кратке квизове, не дуге тестове дати додатно време за тест прочитати ученику питања из теста писати одговоре на питања из теста уместо ученика избегавати притисак на ученика у смислу времена или конкуренције додатна прилагођавања ОРГАНИЗАЦИЈА УЧЕЊА: обезбедити помоћ око организације учења одредити један систем за повезивање белешки и задатака припремити унапред распоред учења/задатака са учеником омогућити ученику да држи књиге у школи и има додатни комплет код куће направити систем награђивања за завршавање рада у школи и домаћих задатака слати кући дневне/недељне извештаје о напредовању додатна прилагођавања (пр. одредити једног друга-добровољца који ће помагати око домаћих задатака) ставити ученика близу наставника ставити ученика близу позитивног узора стајати близу ученика приликом давања упутстава или предавања лекција избегавати стимулације које одвлаче пажњу (нпр. расхладни систем, области густог саобраћаја) организовати више радних група у просторији додатна прилагођавања ПОНАШАЊЕ: поједноставити правила у учioniци тако да су јасна и доступна за подсећање користити мераче времена за олакшавање завршавања задатака одредити прелазна / слободна времена (нпр. одмори, прелаз са часа на час, време за ручак) похвалити одређена понашања користити стратегије за само-контролу дати посебне привилегије /позитивне подстицаје; убрзати њихову примену
--	---

	“мудро искористити” негативне последице дозволити кратке одморе између задатака подсећати ученика да не прекида рад на задатку (различитим невербалним сигнаlima) оценити тачне одговоре ученика, не његове грешке спровести систем управљања понашањем у учионици омогућити дозвољено кретање, време када ученик није на свом месту (нпр. Послати га да изврши неки налог) игнорисати неодговарајуће понашање које није драстично изван граница дозвољеног у учионици направити уговор са учеником (и по потреби са одељењем) спровести разумне процедуре паузе додатна прилагођавања
--	--

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА МАТЕМАТИКА				
пети разред				
НАСТАВНА ТЕМА	ДОВОЉАН 2	ДОБАР 3	ВРЛО ДОБАР 4	ОДЛИЧАН 5
Природни бројеви и дељивост	Разуме појмове претходник и следбеник; уме да одреди парне и непарне бројеве; уме да изврши једну рачунску операцију са природним бројевима; уме да одреди количник и остатак при дељењу; разуме појам скупа као и појмове : празан скуп, једнакост скупова, подскуп скупа; уме да нацрта Венов дијаграм и да га протумачи; уме да одреди унију и пресек два скупа; зна када је један број дељив другим; уме да растави природан број на просте чиниоце и одреди НЗС и НЗД два двоцифрена броја	Уме да израчуна вредност једноставнијег бројевног израза; решава једноставну линеарну једначину; употребљава одговарајуће скуповне ознаке, изводи скуповне операције уније, пресека, разлике; уме на основу Веновог дијаграма да запише елементе уније, пресека и разлике два скупа; разуме појмове садржалац и делилац; уме да примени основна правила дељивости са 2, 3, 5, 9 и декадном јединицом; разликује просте и сложене бројеве, уме да одреди НЗС и НЗД	Уме да израчуна вредност сложеног бројевног израза; користи бројеве и бројевне изразе у проблемским ситуацијама; уме да састави и реши линеарну једначину и неједначину; уме да решава изразе у вези операција са скуповима, тумачи Венов дијаграм два или три скупа и користи га у проблемским задацима; уме да примени основна правила дељивости са 4 и 25; разуме појам дељивости у проблемским ситуацијама, примењује НЗС и НЗД	Уме да израчуна вредност сложеног бројевног израза; користи бројеве и бројевне изразе у проблемским ситуацијама; уме да састави и реши линеарну једначину и неједначину; правилно користи речи и, или, не, сваки; користи Венов дијаграм и скуповне операције за решавање проблемских задатака; оперише са појмом дељивости у проблемским ситуацијама; оперише са НЗС и НЗД у проблемским ситуацијама
Основни појмови геометрије	Распознаје геометријске објекте(права, дуж, полуправа, раван, кружница, круг, угао и др.); распознаје паралелне и нормалне праве; уме да опише основне појмове у вези са	Црта геометријске објекте користећи прибор; разликује паралелне и нормалне	Уме да конструише праву нормалну на дату праву или паралелну датој	Црта и конструише по потреби геометријске објекте; закључује користећи особине

	кругом(центар,полупречник,тангента,тетива);уме да одреди положај тачке и праве у односу на круг;влада појмом вектор	праве и уме да их нацрта;уме да упореди,сабира и одузима дужи конструктивно и рачунски;анализира односе датих геометријских објеката и записује их математичким писмом;влада појмом транслација	прави;уме да преслика дати геометријски објекат централном симетријом и транслацијом.	паралелних и нормалних прави;закључује користећи особине паралелограма.
Угао	Разликује неке врсте углова, уме да их нацрта и обележи, уме да користи угломер; сабира и одузима углове изражене у степенима	Труди се да прилично редовно ради домаће задатке; труди се да не пропусти да понесе потребан прибор; често учествује у раду на часу; влада појмом централни угао, угао, елементи угла, уочава њихове моделе у равни и уме да их нацрта и обележи; влада појмовима суседни, упоредни, унакрсни углови, уочава њихове моделе и равни и уме да их нацрта ; уме да упоређује углове; зна које су јединице за мерење углова; сабира и одузима углове графички и рачунски; уме да одреди комплементне и суплементне углове и рачуна са њима ако су изражени у степенима	редовно ради домаћи , доноси потребан прибор, активно учествује у раду на часу; уме да одреди суплементне, комплементне, упоредне, унакрсне углове и рачуна са њима; влада појмовима углови на трансверзали и углови са паралелним крацима; уочава њихове моделе у равни и уме да одреди њихове мере	редовно ради домаћи , доноси потребан прибор, активно учествује у раду на часу; уме да одреди суплементне, комплементне, упоредне, унакрсне углове и рачуна са њима; влада појмовима углови на трансверзали и углови са паралелним крацима; уочава њихове моделе у равни и уме да одреди њихове мере
Разломци	Уме да прочита и запише разломак, уме да преведе неправи разломак у мешовит број и обратно; уме да преведе децимални запис у разломак и обратно; уме да упореди по величини разломке истих именилаца и разломке у децималном запису; уме да изврши једну рачунску операцију са разломцима (сабира и одузима	Труди се да прилично редовно ради домаће задатке; труди се да не пропусти да понесе потребан прибор; често учествује у раду на часу; уме	Уме да упореди по величини разломке различитих записа; уме да израчуна вредност једноставнијег израза са више рачунских	Уме да одреди вредност сложенијег бројевог израза; користи разломке и изразе са разломцима у реалним ситуацијама; саставља и решава линеарне једначине и

	разломке истих именилаца)	да одреди реципрочну вредност броја; уме да упоређи по величини разломке различитих именилаца; уме да израчуна вредност једноставнијег израза са више рачунских операција различитог приоритета са разломцима истог записа; уме да реши једноставну линеарну једначину и неједначину	операција различитог приоритета укључујући и заграде; користи разломке и изразе са разломцима у једноставним реалним ситуацијама; уме да решава линеарне једначине и неједначине у којима се непозната појављује само у једном члану	неједначине и користи их у сложенијим текстуалним задацима
Осна симетрија	Интуитивно схвата појам подударних фигура(кретањем до поклапања);уме да конструише симетралу дужи и симетралу угла.	Труди се да прилично редовно ради домаће задатке; труди се да не пропусти да понесе потребан прибор; често учествује у раду на часу;уме да уочи осносиметричне фигуре и одреди осу симетрије;уме да примени својства симетрале угла и симетрале дужи.;	Симетрично пресликава тачку,дуж и једноставнију фигуру користећи геометријски прибор;користи подударност и везује је са карактеристичним својствима фигура	Познаје познаје осну симетрију и њена својства;конструише нормалу на дату праву кроз дату тачку;примењује подударност повезујући разна својства геометријских фигура.
Све теме	Често пропусти да уради домаћи задатак; често пропусти да донесе потребан прибор, ретко учествује у раду на часу	Труди се да прилично редовно ради домаће задатке; труди се да не пропусти да понесе потребан прибор; често учествује у раду на часу;	Редовно ради домаћи , доноси потребан прибор, активно учествује у раду на часу;	Редовно ради домаћи , доноси потребан прибор, активно учествује у раду на часу

ДОДАТНА НАСТАВА МАТЕМАТИКА

р.б. наст. теме	НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ	ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ– УЧЕНИК ЋЕ БИТИ У СТАЊУ ДА:
	Природни бројеви и дељивост	Уме да израчуна вредност сложеног бројевног израза; користи бројеве и бројевне изразе у проблемским ситуацијама; уме да састави и реши линеарну једначину и неједначину; правилно користи речи и, или, не, сваки; користи Венов дијаграм и скуповне операције за решавање проблемских задатака; оперише са појмом дељивости у проблемским ситуацијама; оперише са НЗС и НЗД у проблемским ситуацијама
	Основни појмови геометрије	Црта и конструише по потреби геометријске објекте; закључује користећи особине паралелних и нормалних правих; закључује користећи особине паралелограма.
	Угао	уме да одреди суплементне,

		комплементне, упоредне, унакрсне углове и рачуна са њима; влада појмовима углови на трансверзали и углови са паралелним крацима; уочава њихове моделе у равни и уме да одреди њихове мере
	Разломци	Уме да одреди вредност сложенијег бројевног израза; користи разломке и изразе са разломцима у реалним ситуацијама; составља и решава линеарне једначине и неједначине и користи их у сложенијим текстуалним задацима
	Осна симетрија	Познаје познаје осну симетрију и њена својства;конструира нормалу на дату праву кроз дату тачку;примењује подударност повезујући разна својства геометријских фигура.

ДОПУНСКА НАСТАВА МАТЕМАТИКА

р.б. наст. теме	НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ	ОЧЕКИВАНИ ИСХОДИ– УЧЕНИК ЋЕ БИТИ У СТАЊУ ДА:
	Природни бројеви и дељивост	Разуме појмове претходник и следбеник; уме да одреди парне и непарне бројеве; уме да изврши једну рачунску операцију са природним бројевима; уме да одреди количник и остатак при дељењу; разуме појам скупа као и појмове : празан скуп, једнакост скупова, подскуп скупа; уме да нацрта Венов дијаграм и да га протумачи; уме да одреди унију и пресек два скупа; зна када је један број дељив другим; уме да растави природан број на просте чиниоце и одреди НЗС и НЗД два двоцифрена броја
	Основни појмови геометрије	Распознаје геометријске објекте(права,дуж,полуправа,раван,кружница,круг,угао и др.);распознаје паралелне и нормалне праве;уме да опише основне појмове у вези са кругом(центар,полупречник,тангента,тетива);уме да одреди положај тачке и праве у односу на круг;влада појмом вектор

	Угао	Разликује неке врсте углова, уме да их нацрта и обележи, уме да користи угломер; сабира и одузима углове изражене у степенима
	Разломци	Уме да прочита и запише разломак, уме да преведе неправи разломак у мешовит број и обратно; уме да преведе децимални запис у разломак и обратно; уме да упореди по величини разломке истих именилаца и разломке у децималном запису; уме да изврши једну рачунску операцију са разломцима (сабира и одузима разломке истих именилаца)
	Осна симетрија	Интуитивно схвата појам подударних фигура(кретањем до поклапања);уме да конструише симетралу дужи и симетралу угла.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: БИОЛОГИЈА			Разред: ПЕТИ
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ учења биологије је да ученик изучавањем живих бића у интеракцији са животном средином развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем.			Годишњи фонд часова: 72
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања

ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	-истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности токо рада - разликује живу и неживу природу у непосредном окружењу - примењује критеријуме за разликовање живог од неживог на карактеристичном биолошком материјалу (препаратима, огледима). - уме да објасни зашто је нешто класификовано као живо или као неживо. -одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића	Жива бића, нежива природа и биологија Особине живих бића:ћелијска грађа,исхрана,дисање,излучивање,надражљивост, покретљивост,размножавање,раст и развиће Једноћелијски и вишећелијски организми . Основе класификације:главни (морфолошки) карактери и особине важне за класификацију. Формирање скупова карактера који се уклапају једни у друге(груписање живих бића) Исхрана.Храна као извор енергије и градивних супстанци потребних за обављање свих животних процеса Дисање као размена гасова у различитим срединама. Излучивање. Надражљивост. Покретљивост-кретање. Размножавање:бесполно и полно. Раст и развиће-Дужина живота. Промене које човек пролази током развића;пубертет и полна зрелост	За достизање исхода: истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада,групише жива бића према њиховим заједничким особинама и одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића, у изучавању ћелије акценат је на томе да је ћелија основна јединица грађе свих живих бића, да има своје основне делове(ћелијску мембрану,цитоплазму са органелама и једро са наследним материјалом као и да постоје ћелије чији се наследни материјал налази слободан као у случају бактерија)и да према броју ћелија разликујемо једноћелијска и вишећелијска жива бића. Није потребно детаљно изучавати грађу ћелије,нити помињати поједине органеле. Процедура за истраживањеи елементе безбедног рада одређује наставник и упознаје ученике. Препорука је да се микроскоп не користи, већ да ђаци током вежбе самостално користе лупу посматрајући крупне ћелије које су им доступне сходно окружењу у коме се школа налази ,као нпр ћелије паренхима поморанце,јаја
--	--	--	---

			птице,икра рибе,јаја водоземаца... Изучавање заједничких особина живих бића треба обрадити кроз огледе (потребе за водом,одговарајућом температуром за раст,дисање развој и размножавање и исхране се могу пратити на квасцу ; дисање , у смислу размене гасова, се може пратити огледом са свећом; кретање се може пратити огледом са кишном глистом на папиру, итд) .Потребно је заједничке особине обрађивати упоредо, на представницима свих великих група, али би увек требало кренути од човека као бића које је овом узрасту најближе. Особине које се не могу обрадити огледом,могу се обрадити кроз истраживачки рад ученика. Препорука је да ученици овог узраста све задатке обављају у пару,чиме развијају способност сарадње и ненасилне комуникације, а наставник може да оствари много бољи увид у активност ученика. Све што ученици посматрају или истражују би требало да прикажу цртежом и на њему обележе кључне детаље.После истраживања заједничких особина,ученици би требало самостално да изводе груписање организама,према
--	--	--	--

			задатом критеријуму. Наставник може самостално одабрати једну или више група (на примеру биљака и животиња) погодних за савладавање научног принципа класификације организама. Треба више пажње посветити карактеристичним особинама (морфологији) а не ономе што жива бића раде (нпр. расту целог живота, могу да пливају) како изгледају (нпр имају одређену боју) или зато што априори знамо припадност групи (нпр. цветнице, бескичмењаци, сисари ...). Овакав начин на који се жива бића класификују путем успостављања хијерархије главних "атрибута" које имају и уклапања у поједине скупове (групе) омогућује увођење научног приступа и разумевања биолошке еволуције. Не препоручује се увођење нижих систематских категорија, осим врсте због наслеђивања особина. Слично као и код обраде заједничких особина живих бића, све што ученици посматрају и истражују би требало да прикажу цртежом и на њему обележе кључне детаље, као и да направе речник основних појмова, при чему на овом узрасту не инсистирати на употреби појмова као што је
--	--	--	--

			морфологија,анатомија,хијерархија.. .
ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	- идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине,укључујући и основне односе исхране и распрострањене -једноставним цртежом прикаже биолошке објекте које посматра и истражује и означи кључне детаље	Живот у воденој и копненој средини – изглед, прилагођеност на начин живота Живот у води – изглед,прилагођеност на начин живота Живот на копну – изглед, прилагођеност на начин живота Живот под земљом – изглед, прилагођености на начин живота	За достизање исхода: идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење и једноставним цртежом прикаже биолошке објекте које посматра и истражује и означи кључне детаље, акценат је наученичком истраживању спољашњих особина живих бића из непосредног окружења и њиховом односу са условима средине у којој живе (нпр за живот у воденој и копненој средини жаба,комарац,вилин коњиц итд ; за живот у води речна шкољка, речни рак,шаран штука,локвањ,дрезга итд; за живот на копну човек,срна,пас,мачка,јазавац,слепи миш, кокошка, мрав,храст,смрча,дивља ружа,хајдучка трава, итд; за живот под земљом кртица,ровац, кишна глиста итд) због чега у препорученим садржајима нема морских организама.Ако су ученици заинтересовани за њих јер их срећи

			нпр у географији, научно популарним емисијама, наставник треба одговори њиховим образовним потребама. Треба имати у виду да су примери у табели само препоручени садржаји тј. наставник може користити све или само неке од примера, а може увести и нове примере, сходно окружењу у коме се школа налази и интересовању ученика. Резултате истраживања би требало искористити за генерализацију и увођење новог појма –прилагођеност (адаптација)
НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	- прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи једноставне закључке --разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине, на моделима из свакодневног живота -поставља једноставне	Преношење особина са родитеља на потомке. Разлике родитеља и потомака. Разлике полног и бесполог размножавања у настанку варијабилности. Јединке унутар једне врсте се међусобно разликују (варијабилност) – узроци варијабилности: наслеђивање и утицај средине на развиће сваке јединке. Варијабилност организама унутар сваке врсте је предуслов за еволуцију	Исходи ове области : прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички представља и изводи једноставне закључке, разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине, на моделима из свакодневног живота, поставља једноставне претпоставке, огледом испитује утицај срединских фактора на ненаследне особине живих бића и критички сагледава резултате и користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата ,доприноси промени концептуалне основе учења биологије јер уводе филогенетско-еволутивни приступ

	претпоставке,огледом испитује утицај срединских фактора на ненаследне особине живих бића и критички сагледава резултате -користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању,обработку података и приказу резултата		који повезује све области знања у биологији. Такође, савремена сазнања из области наслеђивања и еволуције (генетика, молекуларна биологија,биотехнологија, медицина) су већ део опште култур, што ове садржаје чини неопходним у свакодневном животу.У овој области акценат је на преносу особина са родитеља на потомке размножавањем, разликама бесполог и полног размножавања у погледу наслеђивање особина и разликовању наследних и ненаследних утицаја у развићу особина јединки. Потребно је разјаснити да се особине једне јединке развијају под утицајем наследних фактора које је она добила од родитеља и истовремено , под утицајем животних услова у којима се њено развиће одвија. Требало би нагласити да се варијабилност (различитост јединки) унутар једне врсте настаје кроз садејство ових фактора.Наведен феномене би требало разјаснити кроз ученичко истраживање варијабилности унутар једне врсте (нпр. Разлике између деце у одељењу, удимензијама и боји плодова на пијаци,између говеда у истом домаћинству , уочавање
--	--	--	---

			разлика у висини стабла, броју листова и цветова биљака које расту у хладу и на сунцу, или биљака које расту у близини саобраћајница... или даље од њих) и кроз оглед са пелцарима и листовима афричке љубичице (биљке са истим наследним материјалом различито изгледају када расту под различитим условима). Огледу треба да претходи постављање хипотезе која ће бити огледом испитана (шта очекујем да ће се десити ако резнице исте биљке гајим у различитим условима осветљености). Закључци о наслеђивању, утицају фактора животне средине и индивидуалној варијабилности могу бити генерализовани и повезани са питањима из свакодневног живота. На овај начин се постиже разумевање различитости између људи са акцентом на то да је свака особа јединствена и непоновљива. Такође на овај начин намеће се суштинско разумевање разлога због којих животни стил сваког од нас (исхрана, физичка активност, пушење, наркоманија и сл.) утиче на наше особине (нпр раст и формирање тела током одрастања и касније) и на потенцијално обољевање. Табеларно
--	--	--	---

			и графичко представљање резултата, са обавезним извођењем закључака, би требало практиковати увек кад се прикупљају подаци. Препорука је да се ИКТ опрема користи за прикупљање, обраду података и представљање резултата истраживања или огледа, када се ученици оспособе за њено коришћење на часовима информатике и ТИТ . У петом разреду, неопходно је увести појам наследног материјала као узрока уочене различитости и појам врсте због варијабилности. Не препоручује се увођење појма ген, хроматин, хромозом, Менделових правила наслеђивања и слично.
ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	- доведе у везу промене у спољашњој средини (укључујући и утицај човека) са губитком разноврсности живих бића на Земљи - направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном	Жива бића из непосредног окружења. Позитиван и негативан утицај људи на жива бића и животну средину. Заштита живих бића и животне средине. Пројекат очувања природе у мом крају. Дивље животиње као кућни љубимци - да или не. Значај врста за човека (самоникло јестиво, лековито, отровно биље, животиње као храна и могући преносиоци болести, отровне животиње)	Исходи у овој области: доводе у везу промене у спољашњој средини (укључујући утицај човека) са губитком разноврсности живих бића на Земљи, направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу, предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, учествује у њима, сарађује са осталим учесницима и решава конфликте на ненасиљан начин и илуструје примерима деловање људи на животну средину и процењује

	окружењу -предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу,учествује у њима,сарађује са осталим учесницима и решава конфликте на ненасиљан начин -илуструје примерима деловање људи на животну средину и процењује последице таквих дејстава		последице таквих дејстава, омогућава да се жива бића проучавају у амбијенту у којем реално и живе и да се код ученика развија осећање одговорности за заштиту природе и биолошке разноврсности, као исвест о властитом положају у природи и потреби одрживог развоја. Препорука је да се часови намењени реализацији исхода из ове области изводе ван учионице у природном окружењу (школском дворишту или неком другом терену)где би ђаци самостално или у групама проучавали жива бића,прикупљали податке, осмишљавали и реализовали еколошке пројекте. Пројекте могу да осмисле на почетку школске године,да их реализују током читаве године, а на часовима да представе резултате.
ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навице и избегава ризична понашања	Здрава исхрана и унос воде. Енергетски напаци. Штетност дуванског дима и психоактивних супстанци. Физичка активност и здравље. Промене у пубертету и последице прераног ступања у сексуалне односе	За достизање исхода у овој области: идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навице и избегава ризична понашања, акценат је на основним чињеницама о здравој исхрани (ужина, спремљена код куће), води као најздравијем пићу, штетности енергетских напитака и дуванског дима. Промене у и на телу, као

			последица пубертета, требало би повезати са потребом одржавања личне хигијене и хигијене животног простора и опасностима од ступања у преране сексуалне односе. Препорука је да се за обраду ових појмова повремено доведу стручњаци или одведу ученици у одговарајуће установе. Свакако би требало обраду прераног ступања у сексуалне односе обрадити заједно са школским психологом. У настави оријентисаној на постизање исхода предност имају групни начин рада и индивидуализована настава. Ови начини организације наставе помажу ученицима да науче како се учи, да напредују у учењу сопственим темпом, да развијају унутрашњу мотивацију и иницијативу, да развијају вештину комуникације, аргументовани дијалог, толерантно понашање и солидарност. Користе се активни начини учења, као што је комбинација програмиране наставе (програмиран материјал многи наставници остављају на друштвеним мрежама или сајтовима школе, па се њихови ученици служе њима у уче својим темпом) и проблемске наставе (на часу ученици користећи стечена знања,
--	--	--	--

			решавају проблем који наставник формулише) или учење путем открића (наставник инструкцијама усмерава ученике који самостално истражују,извлаче закључке; тако сами упознају стратегије учења и методе решавања проблема,што омогућава развој унутрашње мотивације,дивергентног мишљења,које отвара нове идеје и могућа решења проблема). На интернету коришћењем речи WebQuest, project-based learning, thematic units, могу се наћи примери, који уз прилагођавање условима рада, могу да се користе.
Праћење и вредновање	У настави оријентисаној надостизање исхода вреднује се процес и продукти учења. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое циљева учења и начин оцењивања. Објективни тестови са допуњавањем кратких одговора,задаци са означавањем,задаци вишеструког избора,спаривање појмова. Дискусија на часу, мапе појмова,проблемски задаци,есеји. Лабораторијске вежбе,проблемски задаци,симулације. Дебате, истарживачки радови,есеји,студије случаја, решавање проблема. Дневници рада,студије случаја, критички прикази,проблемски задаци. Експерименти,истраживачки пројекти.		
Начин прилагођавања	Ученици у складу са индивидуалним могућностима учествују у настави. Наставник разговором храбри оне који су несигурни,пружа подршку и охрабрује их у њиховим покушајима и трагањима за одговорима, али без наметања својих критеријума и ставова. Наставник прилагођава захтеве у обради нових садржаја и практичном раду у односу на индивидуалне могућности ученика који су укључени у ИОП, користећи принципе индивидуализоване и диференциране наставе.		

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА 5.РАЗРЕД

НАСТАВНА ТЕМА	ДОВОЉАН 2	ДОБАР 3	ВРЛО ДОБАР 4	ОДЛИЧАН 5
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОГ СВЕТА	зна дефиницију биологије као науке, уме да наведе карактеристике живих бића, разликује живу и неживу природу, препознаје основни лабораторијски прибор, зна да користи лупу, црта и пише -уме да наведе називе 5 царстава и типичне представнике истих, зна да су најситнија жива бића изграђена од једне ћелије, зна да је ћелија најмања јединица грађе свих вишећелијских организама, зна основне делове ћелије. -зна основне карактеристике грађе биљака, животиња и човека, познаје основну организацују органа у којима се одвијају животни процеси	разуме поделу биологије на биолошке дисциплине, примењује критеријуме за разликовање живог од неживог, разуме значај експеримента. -разуме да постоје одређене разлике у грађи ћелија у зависности од функције коју обављају у вишећелијском организму, зна улогу појединих делова ћелије, разуме разлику између биљне и животињске ћелије, разуме нивое организације јединке (зна да се ћелије групишу у ткива, да ткива изграђују органе ...). -разуме да је за живот потребна енергија коју организми обезбеђују исхраном, разуме да су поједини процеси	разуме везу биологије и примењених биолошких наука (медицине, ветерине, фармације ...), уме самостално да одреди увећање лупе. - познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава. -разуме да и у биљној и у животињској ћелији сложене материје могу да се разграђују при чему се ослобађа енергија и да се тај процес зове дисање.	показује веће интересовање, поставља питања, наводи своје примере, уопштава, примењује методе за упознавање природе. -примењује критеријуме за разликовање живог од неживог у граничним случајевима (нпр. делови организма, плодови).

		заједнички за сва жива бића (дисање, растење, размножавање ...), разуме да у процесу фотосинтезе биљке производе храну.		
ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	зна да организми функционишу као независне целине у сталној интеракцији са околином, уме да разликује и користи једноставне процедуре, технике и инструменте за прикупљање података у биологији (посматрање, бројење, мерење)	зна карактеристике и основне функције спољашње грађе биљака, животиња и човека, идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење.	познаје и користикритеријуме за разликовање биљака и животиња и примењује их у типичним случајевима, уме да објасни прилагођености организама који живе у обе средине – и у води и на копну.	примењује критеријуме за разликовање живог од неживог у граничним случајевима (нпр. делови организма, плодови). -уме да осмисли једноставан протокол прикупљања података и формулар за упис резултата.
НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	разуме да јединка једне врсте даје потомке исте врсте, зна основне појмове о процесима размножавања, зна да свака ћелија у организму садржи генетички материјал, зна како делују гени и да се стечене особине	разуме основне разлике између полног и бесполог размножавања, разуме механизам настанка зигота, разуме зашто потомци личе на родитеље и њихове претке, али нису идентични са њима.	зна да на развиће организама поред генетичког материјала утиче и средина, прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи једноставне закључке	– разуме како настају нове врсте, уме да објасни и наводи примере за варијабилност, мутације, модификације, мимикрију

	не наслеђују			
ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	препознаје основне еколошке појмове (животна средина, станиште, животна заједница), препознаје утицаје појединих неживих и живих фактора на организме и популације, уочава разноликост екосистема на Земљи,	зна да објасни основне прилагођености живих организама на живот у ваздушној, воденој и земљишној средини, разуме значај природних добара у заштити природе (националних паркова, природних резервата, ботаничких башта, зоо-вртова).	– разуме последице загађења воде, ваздуха и земљишта, као и значај очувања природних ресурса и уштеде енергије, разуме да су биљке значајне за исхрану и здравље људи због свог састава (шећера, уља, витамина ...)	разуме утицај човека на биосферу, илуструје примерима деловање људи на животну средину и процењује последице таквих дејстава.
ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	познаје основне хигијенске мере и разуме зашто су потребне, познаје основне принципе здраве исхране, зна да болести зависности (претерана употреба дувана, алкохола и дрога) неповољно утичу на укупан квалитет живота и зна коме може да се обрати за помоћ (институцијама и стручњацима	разуме значај и зна основне принципе правилног комбиновања животних намирница, зна и разуме какав значај за здравље имају умерена физичка активност и поштовање биолошких ритмова (сна, одмора).	идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања	познаје узроке и физиолошке последице заразних болести, познаје главне компоненте намирница и њихову хранљиву вредност.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: БИОЛОГИЈА - ДОДАТНА НАСТАВА			Разред: 5
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ учења Биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем			Годишњи фонд часова: 36
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Активности наставника и ученика
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	разликује живо од неживог на примерима, наброји и разликује особине живих бића на примерима, именује шта је живим бићима неопходно за живот да самостално користи лупу објашњава шта је ћелија именује основне делове ћелије и објашњава њихову улогу самостално израђује модел плућа, изводи вежбу да наброји особине живих	Како се природа истражује Мере опреза у лабораторији Жива и нежива природа Употреба лупе Посматрање листа папрати под лупом Грађа ћелије Посматрање биљних органа под лупом Исхрана Модел плућа	Активности наставника: подстицати ученике да опажају, примењују, препознају, упоређују, изводе закључке, повезују знања са другим областима и другим предметима, решавају проблеме, практично примењују, редовно пратити рад и залагање ученика на часу подстицати радозналост, аргументовање, креативност, рефлексивност, истрајност, одговорност, аутономно мишљење,

	бића и објасни њихове карактеристике на датим примерима- самостално огледом доказује процес излучивања наброји како се крећу жива бића и демонстрира на примеру кишне глисте објашњава појам размножавања, изводи вежбе самостално обави вегетативно размножавање биљака	Како дишу рибе, инсекти, жабе Излучивање и кретање код биљака Кретање кишне глисте Вегетативно размножавање биљака Живот у води, на копну и у земљи Шта живи у шумској стељи Услови животне средине у окружењу Прилагођеност живих бића	сарадњу, једнакост међу половима, уважавање и прихватање различитости менторска улога наставника неговање позитивне климе у одељењу омогућити подстицајну средину за рад и учење охрабрује, помаже и подстиче ученике омогућити ученицима да сами изводе закључке Активности ученика: испитује, повезује, анализира, експериментише, примењује, интерпретира, класификује, дискутује, закључује практична примена стечених знања активно учешће у раду самопроцењивање напретка запажа, упоређује, примењује, повезује, решава проблем, организује, повезује знања са
ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	препознаје основне прилагођености у спољашњој грађи живих бића за живот у води и на копну	Живот у води, на копну и у земљи Шта живи у шумској стељи Услови животне средине у	

	-даје своје примере за одређену прилагођеност за живот под земљом самостално истражује и обрађује податке наводи особине прилагођености живих бића средини у којој живе да огледом испита утицај неких фактора средине на поједине особине биљака	окужењу Прилагођеност живих бића	
НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	огледом испитују утицај неких фактора средине на поједине особине живих бића - прикажу на родословном стаблу наслеђивање појединих особина - табеларно прикажу разлику између бесполог и полног размножавања	Наслеђивање особина Разноликост јединки	

ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	- истражује стање животне средине у својој околини табеларно и графички представља резултате истраживања - наводи особине националних паркова Србије - објасни значај црвених листа - уочи и препозна одређене врсте јестивих, лековитих и отровних биљака	Жива бића из мог окружења Утицај људи на жива бића и животну средину Значај биљних и животињских врста за човека Црвене листе	
ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	- објашњава значај воде и здраве исхране -објашњавају штетност дуванског дима по здравље -да препознају елементе здравог начина живота - да избегавају ризично	Значај воде и здраве исхране Штетност дуванског дима	

	понашање - да процене сопствене животне навике кроз вежбу		
Праћење и вредновање	На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења, изабрати теме на додатној настави, пружити повратну информацију о напретку. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика, и процес наставе и учења, себе и сопствени рад.		
Начин прилагођавања	Улога наставника је да контекстуализује дати програм према потребама конкретног одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика, уџбенике и друге наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Да би сви ученици достигли предвиђене исходе, потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика да према њима планира и прилагођава наставне активности.		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: БИОЛОГИЈА -ДОПУНСКА НАСТАВА		Разред: ПЕТИ	
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ учења Биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, развије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем.		Годишњи фонд часова: 36	
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Активности наставника и ученика
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	разликује живо од неживог на примерима, наброји и разликује особине живих бића на примерима, именује шта је живим бићима неопходно за живот - да самостално користи лупу објашњава шта је ћелија - именује основне делове ћелије и објашњава њихову улогу - наводи типове исхране - да опише на датом примеру процес излучивања - наброји како се крећу жива бића и демонстрира на примеру кишне глисте -објашњава појам размножавања, разлика између бесполог и полног	Како се природа истражује Жива и нежива природа Употреба лупе Посматрање ћелије поморанџе Грађа ћелије Посматрање биљних органа под лупом Исхрана Како дишу рибе, инсекти, жабе Излучивање и кретање код биљака Кретање кишне глисте Размножавање	Активности наставника: подстицати ученике да опажају, примењују, препознају, упоређују, изводе закључке, повезују знања са другим областима и другим предметима, решавају проблеме, практично примењују, редовно пратити рад и залагање ученика на часу подстицати радозналост, аргументовање,креативност, рефлексивност, истрајност, одговорност, аутономно мишљење, сарадњу, једнакост међу половима, уважавање и прихватање различитости менторска улога наставника неговање позитивне климе у одељењу омогућити подстицајну средину за рад и учење охрабрује, помаже и подстиче ученике

			омогућити ученицима да сами изводе закључке Активности ученика: испитује, повезује, анализира, експериментише, примењује, интерпретира, класификује, дискутује, закључује практична примена стечених знања активно учешће у раду - самопроцењивање напретка - запажа, упоређује, примењује, повезује, решава проблем, организује, повезује знања са другим областима, ослања се на претходно искуство.... - учествује у групном раду, у пројектима - прикупља информације из различитих извора
ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	-препознаје основне прилагођености у спољашњој грађи живих бића за живот у води и на копну -даје своје примере за одређену прилагођеност за живот под земљом наводи особине прилагођености живих бића средини у којој живе	Живот у води Живот на копну и у земљи Услови животне средине у окружењу Прилагођеност живих бића	

НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	објасни појам наслеђивање - наведе стечене особине - познаје разлику између бесполог и полног размножавања	Наслеђивање особина Разноликост јединки	
ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	именује жива бића у свом окружењу - наводи примере позитивног и негативног утицаја човека на природу - наводи особине националних паркова Србије објасни значај црвених листа - именује одређене врсте јестивих, лековитих и отровних биљака	Жива бића из мог окружења Утицај људи на жива бића и животну средину Значај биљних и животињских врста за човека Црвене листе	
ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	објашњава значај воде и здраве исхране -објашњавају штетност дуванског дима по здравље -да препознају елементе здравог начина живота - да избегавају ризично понашање - да процене сопствене животне навике кроз вежбу	Значај воде и здраве исхране Штетност дуванског дима	
Праћење и вредновање	На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења, изабрати теме на додатној настави, пружити повратну информацију о напретку. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика, и процес наставе и учења, себе и сопствени рад		

Начин прилагођавања	Улога наставника је да контекстуализује дати програм према потребама конкретног одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика, уџбенике и друге наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Да би сви ученици достигли предвиђене исходе, потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика да према њима планира и прилагођава наставне активности.
---------------------	--

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Техника и технологија		Разред: 5	
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ учења Технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.		Годишњи фонд часова: 72	
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
1. ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	- описује улогу технике, технологије и иновација у развоју заједнице и њихово повезивање - разликује основна подручја човековог рада, производње и пословања у техничко-технолошком подручју - наводи занимања у области технике и технологије - процењује сопствена интересовања у области технике и технологије - организује радно окружење у кабинету - правилно и безбедно користи техничке апарате и ИКТ уређаје у животном и радном окружењу	Појам, улога и значај технике и технологије на развој друштва и животног окружења. Подручја човековог рада и производње, занимања и послови у области технике и технологије. Правила понашања и рада у кабинету. Организација радног места у кабинету и примена мера заштите на раду. Коришћење техничких апарата и ИКТ уређаја у животном и радном окружењу.	Упознати ученике са техником, техничким достигнућима и значајем технике и технологије. Указати на значај наставе технике и технологије у циљу стицања техничке културе, тј. техничке писмености и неопходност усвајања одређених знања о техничким уређајима који нас окружују, добробитима која доносе, начину рада, могућим опасностима, развијањем вештина које омогућују креативност и иновативност у дизајнирању и изради техничких средстава као и сигурно и правилно њихово коришћење. Тако ученици стичу и одређена сазнања о разним професијама што ће им касније помоћи при професионалном усмеравању и одређивању. Посебну пажњу треба посветити

			безбедности на раду приликом коришћења алата и прибора. Указати на примену мера заштите на раду. Уз активну улогу ученика и примену мултимедија указивати на правилну употребу и евентуалне последице у случају непридржавања упутстава за коришћење и неисправности техничких апарата у домаћинству (усисивач, миксер, разне грејалице и др).
2. САОБРАЋАЈ	- процени како би изгледао живот људи без саобраћаја - класификује врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени - наводи професије у подручју рада саобраћаја - направи везу између савременог саобраћаја и коришћења информационих технологија - разликује безбедно од небезбедног понашања пешака, возача бицикла и дечијих возила - правилно се понаша као пешак, возач бицикла и дечијих возила у	Улога, значај и историјски развој саобраћаја. Врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени. Професије у подручју рада саобраћај. Употреба информационих технологија у савременом саобраћају Саобраћајна сигнализација – изглед и правила поступања. Правила и прописи кретања пешака, возача бицикла и дечијих возила (ролери, скејт, тротинет) у саобраћају – рачунарска симулација и	Ова област је изузетно важна јер се ученици петог разреда осамостаљују и шире радијус свог кретања, а статистика говори да у нашој земљи још увек велики број деце страда у саобраћају. По природи њиховог узраста још увек нису довољно пажљиви у саобраћају где могу бити пешаци, путници, возачи бицикла и дечијих возила. Зато је тежиште исхода на безбедном понашању и преузимању личне одговорности ученика за понашање у саобраћају. Употреба заштитне опреме при вожњи бицикла и других дечијих возила, као и коришћење сигурносних појасева у

	саобраћају - користи заштитну опрему за управљање бициклом и дечијим возилима - аргументује неопходност коришћења сигурносних појасева на предњем и задњем седишту аутомобила и увек их користи као путник - повеже место седења у аутомобилу са узрастом ученика - одговорно се понаша као путник у возилу - показује поштовање према другим учесницима у саобраћају - анализира симулирану саобраћајну незгоду на рачунару и идентификује ризично понашање пешака и возача бицикла	саобраћајни полигон. Обавезе и одговорност деце као учесника у саобраћају. Заштитна опрема потребна за безбедно управљање бициклом и дечијим возилима.	возилу је најважнији исход који треба постићи. Ученици треба да се упознају са правилима и прописима кретања пешака и бициклиста у саобраћају, начинима регулисања саобраћаја и безбедном кретању од школе до куће, да упознају хоризонталну, вертикалну и светлосну сигнализацију. За реализацију ових наставних садржаја треба користити одговарајуће мултимедије, а за практично увежбавање могу се користити полигони у оквиру школе или саобраћајне макете које могу израдити и ученици на редовним часовима или у раду слободних активности, као и коришћењем рачунарске симулације. Ученици имају прилику да упознају разне професије у области регулисања друмског саобраћаја и могућности и процене сопствених потенцијала и интересовања у вези са тим професијама.
3. ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	- самостално црта скицом и техничким цртежом једноставан предмет - правилно чита технички цртеж	Прибор за техничко цртање (оловка, гумица, лењир, троугаоници, шестар). Формати цртежа (А3, А4). Размера. Типови	Циљ наставне теме је да ученици овладају вештинама употребе информационо-комуникационих технологија у техници и схвате њихову природну повезаност.

	- преноси податке између ИКТ уређаја - примењује основне поступке обраде дигиталне слике на рачунару - користи програм за обраду текста за креирање документа са графичким елементима - користи Интернет сервисе за претрагу и приступање online ресурсима - преузима одговорност за рад - представи идеје и планове за акције које предузима користећи савремену информационо-комуникациону технологију и софтвер	и дебљине линија (пуна дебела линија; пуна танка линија; пуна танка линија извучена слободном руком; непрекидана танка линија; црта-тачка-црта танка линија). Геометријско цртање (цртање паралелних правих, цртање нормале на дату праву, цртање углова помоћу лењира и троугаоника). Елементи котирања (помоћна котна линија, котна линија, показна линија, котни завршетак, котни број – вредност). Цртање техничког цртежа са елементима (типови линија, размера и котирање). Пренос података између ИКТ уређаја (рачунар, таблет, смартпхоне, дигитални фотоапарат). Апликација за дигиталну обраду слике. Операције подешавања осветљености и контраста слике. Промена	Планирано је да се ученици упознају са техничким цртежом и обрадом дигиталне слике на рачунару. Технички цртеж је средство размене информација у техници, од његовог настанка до производње тј. од идеје до реализације. Ученици развијају вештине читања и израде једноставнијих техничких цртежа и израду техничке документације. Ученике треба научити како се скицом може изразити идеја и како се применом правила (стандарда) израђује технички цртеж. Ученици треба да упознају формате папира и основни прибор за техничко цртање. Инсистирати на правилном коришћењу прибора за техничко цртање увежбавањем приликом геометријског цртања (паралелне линије, нормалне линије, кружнице). Потребно је да сваки ученик самостално нацрта једноставан технички цртеж у одређеној размери користећи одговарајуће врсте линија као и елементе котирања. Планирани исходи у области
--	---	---	--

		еличине/резолюције слике, издвајање дела слике. Креирање документа у програму за обраду текста. Форматирање текста, уметање слике и графике. Интернет претрага и приступ онлине ресурсима.	употребе и примене информационо-комуникационих технологија у техници у петом разреду се првенствено односе на правилно и безбедно коришћење дигиталних уређаја (рачунар, лаптоп, таблет, мобилни телефон, тв, дигитални фотоапарат, веб камера) а потом и на овладавање вештинама обраде дигиталне слике на рачунару у циљу стицања одговарајућих компетенција које се односе на документовање и дизајн. Ово је једна од основних вештина које су неопходне у стицању општих предузетничких компетенција. Препоручује се наставницима да са ученицима у пару вежбају пренос података између рачунара и екстерних уређаја (мобилни телефон, фотоапарат) а да сваки ученик самостално реализује процедуре током рада на рачунару. Такође је препорука да сваки ученик (користећи знања и вештине које је стекао на часовима информатике и рачунарства) реализује једноставну вежбу уметања фотографије у одговарајући програм за обраду текста и уређивање документа.
--	--	---	--

			Где год је то могуће, треба користити Интернет претрагу и приступ онлине ресурсима.
4. РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	- повезује својства природних материјала са применом - објасни технологије прераде и обраде дрвета и коже, производње текстила и папира - сече, спаја и врши заштиту папира, текстила, коже и дрвета - правилно и безбедно користи алате и прибор за ручну механичку обраду (маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега...) - направи план израде једноставног производа и план управљања отпадом - самостално израђује једноставан модел	Природни ресурси на Земљи: енергија и материјали. Управљање отпадом (рециклажа; заштита животне средине). Врсте, својства и примена природних материјала. Технологија прераде и обраде дрвета. Технологија прераде и обраде коже. Текстилна технологија. Технологија производње папира. Поступци ручне обраде и спајања папира, текстила, коже и дрвета сечење/резање, спајање (лепљење) и заштита (лакирање). Коришћење алата и прибора за ручну обраду и спајање наведених материјала – маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега.	Ученике треба упознати са појмом природних ресурса на Земљи и са значајем њиховог очувања. Тежиште ове теме је на енергији и материјалима. Назначити основне изворе енергије као важан ресурс за живот људи, технолошке процесе и производњу без улажења у детаље. Упознати ученике са начином коришћења и претварања у неке корисне облике њима већ познатих извора енергије воде, ветра и Сунца. Други важан ресурс су материјали. Упознати ученике са појмом и поделом материјала (природни, вештачки). Врсте и својства материјала (физичка, хемијска и механичка): дрво, папир, текстил, кожа објаснити на елементарном нивоу. Начин обраде материјала (принципи деловања алата за механичку обраду материјала, испитивање материјала). Припрема за обраду. Приказати правилно коришћење

			алата за ручну обраду материјала, извођење операција и заштита на раду: обележавање, сечење, завршна обрада (бушење, равнање, брушење). Избор материјала, операција и алата и редоследа њихове примене. Рециклажа материјала и заштита животне средине. Поступно увођење ученика у рад са алатом при извођењу разних операција мења суштински карактер наставе технике и технологије – обрада материјала тако постаје средство креативног изражавања, а не циљ у настави технике и технологије. Програм се реализује у форми предавања (теоретска настава) и вежби. Приликом вежбања са алатима и при обради материјала потребно је да ученици своје идеје исказују самостално. Препорука је да ученици, на крају ове области, направе план израде и самостално израде најмање три једноставна модела.
--	--	--	---

5. КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ	- самостално проналази информације потребне за израду предмета/модела користећи ИКТ и Интернет сервисе - одабира материјале и алате за израду предмета/модела - мери, обележава и оцртава предмет/модел - ручно израђује једноставан предмет/модел користећи папир и/или дрво, текстил, кожу и одговарајуће технике, поступке и алате - користи програм за обраду текста закреирање документа реализованог решења - самостално представља пројектну идеју, поступак израде и решење/производ - показује иницијативу и јасну оријентацију ка остваривању циљева и постизању успеха - планира активности које доводе до остваривања циљева укључујући оквирну процену	Израда предмета/модела ручном обрадом и спајањем папира и/или дрвета, текстила, коже коришћењем одговарајућих техника, поступака и алата. Приказивање идеје, поступка израде и решења/производа. Тимски рад и подела задужења у тиму.	У овом делу програма ученици реализују заједничке пројекте примењујући претходно стечена знања и вештине из области обликовања и обраде материјала, употребе ИКТ-а у техници и техничког цртања. Циљ наставне теме је постављање циљева и приоритета, планирање, доношење одлука, тимски рад, комуникацијске вештине, као и развијање упорности, позитивног односа према раду, способностима решавања проблема, самопроцењивања и критичког мишљења. Препорука је да се пројекти реализују у паровима или малим групама. Наставник упознаје ученике са правилима рада у групи, поделом посла и одговорностима, са динамиком и роковима за реализацију пројектних активности. Ученици се сами опредељују за одређену активност у оквиру групе. Пружа им се могућност да реализују своју идеју која је у складу са њиховим интересовањима и способностима при чему се постиже потпуна диференцијација и
-------------------------------------	--	--	--

	трошкова - активно учествује у раду пара или мале групе у складу са улогом и показује поштовање према сарадницима - пружи помоћ у раду другим ученицима - процењује остварен резултат и развија предлог унапређења		индивидуализација наставе. Ученици самостално истражују информације за пројектни задатак користећи информационо-комуникационе технологије, налазе решење, формирају идеју, израђују техничку документацију, планирају и реализују сопствени производ. Идентификација и избор материјала и алата за реализацију пројекта врше се уз подршку наставника. У том процесу, ученици усвајају и примењују знања, развијају вештине, ставове, одговорност и самосталност. Препорука је да се користе материјали и технологије које су ученици упознали у претходној области. Ученици самостално врше мерење и обележавање. Обрада материјала може се вршити индивидуално али је препорука да ученици раде у пару, чиме развијају способност сарадње и социјалних вештина. По завршетку, ученици самостално представљају производ/модел, усмено образлажући ток реализације, процењујући оствареност резултата и предлог унапређења. Тежиште оваквог рада није на
--	---	--	---

			квалитету коначног продукта већ на процесу који има своје кораке и на сарадничким односима у раду у групи. Наставник је ту пажљиви посматрач, помагач када је то потребно, давалац повратне информације и неко ко охрабрује. Ученицима јасно треба указати да се и на неуспелим продуктима може много научити ако се схвати где су грешке направљене. Дискутовати са ученицима и оцени понуђених решења. Нагласити важност доброг планирања буџета потребног за његову реализацију као и негативних последица лоших прорачуна. На тај начин ученике полако оспособљавати да размишљају предузетнички и развијати им основне компетенције везане за финансијску писменост.
Праћење и вредновање	У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се процес и продукти учења. У процесу оцењивања потребно је узети у обзир све активности ученика (уредност, систематичност, залагање, самоиницијативност, креативност и др.). Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, потребно је обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање). Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је да наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу. На тај начин ученици ће бити подстакнути да промишљају о квалитету свог рада и начинима како га унапредити.		

	Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.
Начин прилагођавања	Улога наставника је да контекстуализује дати програм према потребама конкретног одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика, уџбенике и друге наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Да би сви ученици достигли предвиђене исходе, потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика да према њима планира и прилагођава наставне активности.

Наставни предмет:		Техника и технологија		Разред: V	
Циљ: Циљ наставе и учења <i>технике и технологије</i> је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа преузимајемо и иницијативно.					
НАСТАВНЕ ТЕМЕ		КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА			
Животно и радно окружење	ДОВОЉАН (2)	ДОБАР (3)	ВРЛО ДОБАР (4)	ОДЛИЧАН (5)	
	Уз помоћ наставника присећа се садржаја или основних појмова: - подручја човековог рада, производње и пословања у техничко-технолошком подручју, - правила понашања и рада у кабинету и организацију радног места у кабинету, - мере заштите на раду и ИКТ уређаје - слабија активност на часу и у усвајању садржаја - изостаје повезивање садржаја унутар предмета - несамосталност у раду,	Самостална репродукција научених садржаја уз мању помоћ наставника: - улога технике, технологије и иновација у развоју заједнице и њихово повезивање; разликује основна подручја човековог рада, производње и пословања у техничко-технолошком подручју, - наводи занимања у области технике и технологије - поседовање способности анализе садржаја	Познавање и разумевање наставних садржаја скоро у потпуности: - улоге технике, технологије и иновација у развоју заједнице и њихово повезивање; - разликује основна подручја човековог рада, производње и пословања у техничко-технолошком подручју, - наводи занимања у области технике и технологије - делимични повезује усвојено градиво са другим сличним садржајима	Самостално и на креативан начин објашњава и критички разматра садржинске целине: - улогу технике, технологије и иновација у развоју заједнице и њихово повезивање; - разликује основна подручја човековог рада, производње и пословања у техничко-технолошком подручју, - наводи занимања у области технике и технологије и наводи примере примене технике и технологије у савременом животу	

	- тражење и прихватање помоћи и савета	- делимично повезивање усвојеног знања са сличним садржајем - исправљање грешака уз наставникову помоћ - слабија активност на часу - коришћење једног извора знања (учбеника или записа у свесци)	- примењује садржај, углавном, без грешке уз давање наставникових примера - заинтересованост за наставне садржаје уз активност на часу - самостално уочавање и исправљање грешака - коришћење различитих извора знања уз подстицај	- бира, повезује и вреднује различите врсте и изворе података; - решава проблеме који имају и више решења, вреднује и образлаже решења и примењене поступке - континуирано показује заинтересованост и одговорност према сопственом процесу учења, уважава препоруке за напредовање и реализује их
--	--	--	---	--

Наставни предмет: Техника и технологија		Разред: V	
Циљ:	Циљ наставе и учења <i>технике и технологије</i> је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.		
Саобраћај	КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА		
	ДОВОЉАН (2)	ДОБАР (3)	ВРЛО ДОБАР (4)

	Уз помоћ наставника присећа се садржаја или основних појмова: - значај развоја саобраћаја за живот човека као и врсте саобраћаја и одговарајућа саобраћајна средства, - професије у подручју рада саобраћаја, саобраћајну сигнализацију, изглед и правила поступања , - безбедно од небезбедног понашања пешака, возача бицикла и дечијих возила, обавезе и одговорност деце као учесника у саобраћају, заштитну опрему потребну за безбедно управљање бициклом и дечијим возилима - слабија активност на часу и у усвајању садржаја - изостаје повезивање садржаја унутар предмета - несамосталност у раду, тражење и прихватање помоћи и савета	Самостална репродукција научених садржаја уз мању помоћ наставника: - процењује како би изгледао живот људи без саобраћаја, - класификује врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени, - наводи професије у подручју рада саобраћаја, коришћење информационих технологија у саобраћају, - саобраћајну сигнализацију, изглед и правила поступања, - разликује безбедно од небезбедног понашања пешака, возача бицикла и дечијих возила, - правилно се понаша као пешак, возач бицикла и дечијих возила у саобраћају, - користи заштитну опрему за управљање бициклом и дечијим возилима, - повезује место седења у аутомобилу са узрастом ученика, - одговорно се понаша као путник у возилу, - показује поштовање према другим учесницима у саобраћају - поседовање способности анализе садржаја - делимично повезивање усвојеног знања са сличним садржајем - исправљање грешака уз наставникову помоћ - слабија активност на часу - коришћење једног извора знања (уџбеника или записа у свесци))	Познавање и разумевање наставних садржаја скоро у потпуности: - процењује како би изгледао живот људи без саобраћаја, - класификује врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени и наводи савремена саобраћајна средства, - наводи професије у подручју рада саобраћаја, - прави везу између савременог саобраћаја и коришћења информационих технологија, - саобраћајне сигнализације, изглед и правила поступања, - разликује безбедно од небезбедног понашања пешака, возача бицикла и дечијих возила, - правилно се понаша као пешак, возач бицикла и дечијих возила у саобраћају, - аргументује неопходност коришћења сигурносних појасева на предњем и задњем седишту аутомобила и увек их користи као путник, - повезује место седења у аутомобилу са узрастом ученика, - одговорно се понаша као путник у возилу, показује поштовање према другим учесницима у саобраћају, - делимични повезује усвојено градиво са другим сличним садржајима - примењује садржај, углавном без грешке уз давање наставникових примера - заинтересованост за наставне	Самостално и на креативан начин објашњава и критички разматра садржинске целине: - процењује како би изгледао живот људи без саобраћаја, - класификује врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени и наводи савремена саобраћајна средства, - наводи професије у подручју рада саобраћаја, - прави везу између савременог саобраћаја и коришћења информационих технологија, - саобраћајну сигнализацију, изглед и правила поступања, - разликује безбедно од небезбедног понашања пешака, возача бицикла и дечијих возила, - правилно се понаша као пешак, возач бицикла и дечијих возила у саобраћају, - неопходност коришћења сигурносних појасева на предњем и задњем седишту аутомобила и увек их користи као путник, - повезује место седења у аутомобилу са узрастом ученика, - одговорно се понаша као путник у возилу, - показује поштовање према другим учесницима у саобраћају, - симулиране саобраћајне незгоде на рачунару и идентификује ризично понашање пешака и возача бицикла, - бира, повезује и вреднује различите врсте и изворе података; - решава проблеме који имају и више решења, вреднује и образлаже решења и примењене поступке
--	---	---	---	--

			садржаје уз активност на часу - самостално уочавање и исправљање грешака - коришћење различитих извора знања уз подстицај	- континуирано показује заинтересованост и одговорност према сопственом процесу учења, уважава препоруке за напредовање и реализује их
--	--	--	--	---

Наставни предмет:		Техника и технологија		Разред:	V
Циљ:		Циљ наставе и учења <i>технике и технологије</i> је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.			
НАСТАВНЕ ТЕМЕ		КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА			
Техничка и дигитална писменост		ДОВОЉАН (2)	ДОБАР (3)	ВРЛО ДОБАР (4)	ОДЛИЧАН (5)
		Уз помоћ наставника присећа се садржаја или основних појмова: – прибора за техничко цртање, – формате папира, – типова линија, – геометријског цртања и спор у раду (цртање паралелних правих). – препознаје елементе котирања (помоћна котна линија, котна линија, показна линија, котни завршетак, котни број - вредност), – црта скицу и технички цртеж једноставног модела уз делимичну примену елемената котирања, – препознаје коришћење ИКТ уређаја и претраживање интернета. – апликације за дигиталну обраду слике - слабија активност на часу и у усвајању садржаја - изостаје повезивање садржаја унутар предмета – несамосталност у раду, тражење и прихватање помоћи и савета	Самостална репродукција научених садржаја уз мању помоћ наставника: - прибор за техничко цртање, - формате папира и размеру - типове линија и разликује дебљине линија - геометријско цртање (цртање паралелних правих, цртање нормале на дату праву, цртање углова помоћу лењира и троугаоника), - елементе котирања (помоћна котна линија, котна линија, показна линија, котни завршетак, котни број - вредност), - самостално црта скицом и техничким цртежом једноставан предмет уз примену елемената (типови линија, размера и котирање), - правилно коришћење ИКТ уређаја и претраживање интернета и приступ online ресурсима, - апликацију за дигиталну обраду слике и примењује основне поступке обраде дигиталне слике на рачунару - поседовање способности анализе садржаја - делимично повезивање усвојеног знања са сличним садржајем	Познавање и разумевање наставних садржаја скоро у потпуности: - прибор за техничко цртање, - формате папира и размеру, - зна типове и дебљине линија, - примењује геометријско цртање (цртање паралелних правих, цртање нормале на дату праву, цртање углова помоћу лењира и троугаоника) - елементе котирања (помоћна котна линија, котна линија, показна линија, котни завршетак, котни број - вредност), - самостално црта скицом и техничким цртежом једноставан предмет уз примену елемената (типови линија, размера и котирање) и правилно чита технички цртеж, - правилно користи ИКТ уређаје и претражује интернет и приступа online ресурсима, - користи апликацију за дигиталну обраду слике и поступке обраде дигиталне слике на рачунару, - примењује програм за обраду текста за креирање документа са графичким елементима, - делимични повезује усвојено градиво са другим сличним садржајима	Самостално и на креативан начин објашњава и критички разматра садржинске целине: - прибор за техничко цртање, - формате папира и размеру, - типове и дебљине линија, - геометријско цртање (цртање паралелних правих, цртање нормале на дату праву, цртање углова помоћу лењира и троугаоника), - елементе котирања (помоћна котна линија, котна линија, показна линија, котни завршетак, котни број - вредност), - самостално црта скицом и техничким цртежом једноставан предмет уз примену елемената (типови линија, размера и котирање) и правилно чита технички цртеж, - правилно користи ИКТ уређаје и претраживање интернета и приступ online ресурсима, - правилно користи апликацију за дигиталну обраду слике и примењује основне поступке обраде дигиталне слике на рачунару, - правилно користи програм за обраду текста за креирање документа са графичким елементима, - бира, повезује и вреднује

		- исправљање грешака уз наставникову помоћ - слабија активност на часу - коришћење једног извора знања (удбеника или записа у свесци)	- примењује садржај, углавном, без грешке уз давање наставникових примера - заинтересованост за наставне садржаје уз активност на часу - самостално уочавање и исправљање грешака - коришћење различитих извора знања уз подстицај	различите врсте и изворе података; - решава проблеме који имају и више решења, вреднује и образлаже решења и примењене поступке - континуирано показује заинтересованост и одговорност према сопственом процесу учења, уважава препоруке за напредовање и реализује их
--	--	---	---	--

Наставни предмет:		Техника и технологија		Разред:		V		
Циљ наставе и учења <i>технике и технологије</i> је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.								
НАСТАВНЕ ТЕМЕ		КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА						
Ресурси и производња	ДОВОЉАН (2)		ДОБАР (3)		ВРЛО ДОБАР (4)		ОДЛИЧАН (5)	
	Уз помоћ наставника присећа се садржаја или основних појмова: - Обновљиви и необновљиви ресурси, - Природни и вештачки материјали - Технологије прераде дрвета, коже, текстила и папира - Управљање отпадом - правилно и безбедно користи алате и пробор за ручну обраду и израђује једноставан модел. - слабија активност на часу и		Самостална репродукција научених садржаја уз мању помоћ наставника: - Обновљиви и необновљиви ресурси, - Природни и вештачки материјали - Технологије прераде дрвета, коже, текстила и папира - Управљање отпадом - правилно и безбедно користи алате и пробор за ручну обраду и израђује једноставан модел. - поседује способности		Познавање и разумевање наставних садржаја скоро у потпуности: - Обновљиви и необновљиви ресурси, - Природни и вештачки материјали, својства материјала - Технологије прераде дрвета и полупроизвода од дрвета, коже, текстила и папира - Значај трансформације и уштеде енергије - Управљање отпадом (рециклажа, заштита животне средине)		Самостално и на креативан начин објашњава и критички разматра садржинске целине: - Обновљиви и необновљиви ресурси, - Природни и вештачки материјали, својства материјала - Технологије прераде дрвета и полупроизвода од дрвета, коже, текстила и папира - Значај трансформације и уштеде енергије - Управљање отпадом (рециклажа, заштита	

	у усвајању садржаја - изостаје повезивање садржаја унутар предмета - несамоосталност у раду, тражење и прихватање помоћи и савета	анализе садржаја - делимично повезивање усвојеног знања са сличним садржајем - исправљање грешака уз наставникову помоћ - слабија активност на часу - коришћење једног извора знања (учбеника или записа у свесци)	- правилно и безбедно користи алате и пробор за ручну обраду и израђује једноставан модел. - делимични повезује усвојено градиво са другим сличним садржајима - примењује садржај, углавном. без грешке уз давање наставникових примера - заинтересованост за наставне садржаје уз активност на часу - самостално уочавање и исправљање грешака - коришћење различитих извора знања уз подстицај	животне средине) - правилно и безбедно користи алате и пробор за ручну обраду и израђује једноставан модел - бира, повезује и вреднује различите врсте и изворе података; - решава проблеме који имају и више решења, вреднује и образлаже решења и примењене поступке - континуирано показује заинтересованост и одговорност према сопственом процесу учења, уважава препоруке за напредовање и реализује их
--	---	--	---	---

Наставни предмет:		Техника и технологија		Разред: V	
Циљ: Циљ наставе и учења <i>технике и технологије</i> је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.					
НАСТАВНЕ ТЕМЕ		КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА			
Конструкторско моделовање	ДОВОЉАН (2)	ДОБАР (3)	ВРЛО ДОБАР (4)	ОДЛИЧАН (5)	
	- ради на нивоу присећања; - у групи почиње да ради на интервенцију наставника; - задатак не завршава и има грешака; - површан у раду и поштовању правила; - углавном је пасиван у групи	- у подели задатака групе потребна помоћ наставника; - за рад потребна помоћ,постицај и усмеравање; - спор и непрецизан у презентацији; - теже исказује своје мишљење; - није самосталан, прати друге; - научено градиво примењује погрешно; - делимучно поштије правила рада	- мотивисан је и редовно извршава задатке; - решава проблеме користећи научене садржаје, - поштује правила рада - подржава рад групе и потстиче их на рад; - поуздан, марљив и одговоран; - презентује тачне податке	- Ученик је посебно мотивисан, креативан, одговоран у раду, поштује друге, редован у извршавању обавеза; - даје креативне примедбе и предлоге; - поштује правила рада; - у презентовању је јасан, тачан и уме да искаже суштину; - уочава битно и разликује га од небитног; - зна добро да организује и води рад у групи; - има високо развијено критичко мишљење	

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Информатика и рачунарство	Разред: 5
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ учења <i>Информатике и рачунарства</i> је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, креирање дигиталних садржаја и рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.	Годишњи фонд часова: 36

Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
1. ИКТ	- наведе примену информатике и рачунарства у савременом животу - правилно користи ИКТ уређаје - именује основне врсте и компоненте ИКТ уређаја - прави разлику између хардвера, софтвера и сервиса - прилагоди радно окружење кроз основна подешавања - креира дигитални слику и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички) - креира текстуални документ и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички) - примени алате за снимање и репродукцију аудио и видео записа - креира мултимедијалну презентацију и примени основне акције едитовања	Предмет изучавања информатике и рачунарства. ИКТ уређаји, јединство хардвера и софтвера. Подешавање радног окружења. Организација података. Рад са сликама. Рад са текстом. Рад са мултимедијом. Рад са презентацијама.	Реализацију ове тематске целине започети навођењем примера примене ИКТ-а. Мотивисати ученике да дискутују о могућности примене ИКТ-а из њихове перспективе, да опишу искуства у коришћењу дигиталних уређаја и наведу оно шта је њима важно код дигиталних уређаја: добар звук, боља фотографија, интернет, игрице, запажања како њихови родитељи користе ИКТ уређаје и слично. Ученике информативно упознати са предметом изучавања информатике и рачунарства и то навођењем примера који би њима били познати. Објаснити појам информационо-комуникационе технологије (ИКТ). Увести појмове хардвер и софтвер. Навести врсте рачунара и дигиталних уређаја које ученици користе, делове из којих се састоје: тастатура, миш, екран, екран осетљив на додир, кућиште, звучници и сл., наводећи њихову функцију. Дискутовати са ученицима о њиховом искуству са хардвером и ИКТ уређајима. Циљ је да ученици буду у стању да разумеју намену основних делова дигиталних уређаја

	и форматирања (самостално и сараднички) - сачува и организује податке разликује основне типове датотека		које користе. Напоменути да у рачунару постоји меморија у којој се памте бројеви којима су описани текст, слика, звук... Показати на примеру како би се нека слика кодирала бројевима. Скренути пажњу на правилно руковање ИКТ уређајима. Појам оперативни систем увести кроз повезивање претходног искуства ученика у коришћењу различитих дигиталних уређаја (кроз дискусију: нпр. који ОС користи мобилни телефон, навести примере: Андроид, ниндоџс...). Нагласити који оперативни систем користе рачунари на којима ће радити у школи. Описати укратко улогу ОС, нагласити да препознаје и повезује делове рачунара и омогућава да користимо рачунар и друге дигиталне уређаје. На сличан начин увести и појам кориснички програми. Кроз демонстрацију и личну активност ученика, скренути пажњу на правила која важе у кабинету и у раду са рачунарима и опремом (правилно укључивање, пријављивање, коришћење, ођављивање и искључивање рачунара). Увести појам „радна површина” оперативног система (направити паралелу код
--	--	--	---

			рачунара и других дигиталних уређаја). Објаснити појмове икона, пречица, трака са задацима (навести елементе и њихову намену). Увести појам „Контролна табла”, појаснити намену и начин покретања. Без улажења у све детаље контролне табле, са ученицима у овом разреду урадити само најосновнија подешавања уређаја (миша, монитора...) и радног окружења (регионална језичка подешавања ОС-а, језик тастатуре СР ћирилица и латиница, јачина звука...). Овде паралелно урадити све активности, према могућностима, и кроз основна подешавања на телефону јер су такви уређаји ученицима блиски. Кроз конкретне примере објаснити појам датотеке и неопходност организације датотека у рачунару: чување и проналажење, премештање или брисање (поменути „Корпу за отпатке”). Дискутовати са ученицима о врстама датотека (текст, бројеви, слике, звук, видео и мултимедија). За креирање, измене, чување и приказивање резултата рада у форми датотека, одабрати доступне корисничке програме (лиценциране или бесплатне), као што су програми
--	--	--	--

			за: цртање, обраду текста, израду мултимедијалних презентација, снимање звука и видео-записа помоћу других уређаја (мобилни телефон, камера, микрофон...), репродукцију звука и видео материјала који могу бити инсталирани у рачунару или на „облаку”. Наставник може по својој процени одабрати и друге програме који ће такође утицати на стицање жељеног, функционалног ИКТ знања и вештина у раду са наведени мултимедијалним елементима. У петом разреду ученик треба да креира и уреди дигиталне слике/цртеже коришћењем расположивих алата изабраног програма (селектовање, копирање, лепљење, промену величине слике, додавање и брисање облика, одсецање дела слике, чување, затварање, проналажење, дораду и чување продукта, као и алате за зумирање, унос текста, употребу „четкице”, „гумице” и сл.). При раду са текстом применити основне алате за уређивање и обликовање текста (унос текста, додавање, брисање, копирање, селектовање, поравнање, промена фонта, боје, величине слова, уметање
--	--	--	---

			слика...). Наглашавати потребу одабира одговарајућег писма (кодног распореда: ћирилица, латиница...) и инсистирати на примени правописа. Увежбати чување и штампање документа. Рад са табелама и сложенијим алатима обрадити у старијим разредима. Паралелно са српском терминологијом поменути и изворне енглеске термине. Снимање звука и видео-записа, сходно могућностима, започети демонстрацијом употребе уређаја: камера, микрофон, звучници, мобилни телефони, итд. Обухватити најосновније технике у процесу снимања (покрени,заустави, сачувај, обриши) и репродукције (покрени, паузирај, заустави, пусти од почетка, подеси јачину звука). У вежби чувања аудио/видео записа скренути пажњу на различите типове датотека у конкретном програму (нпр. мп3, мп4, ави, миди...). При изради мултимедијалних презентација применити основне алате за уређивање и обликовање садржаја. У програму за израду мултимедијалних презентација користити раније
--	--	--	---

			креиране звучне и видео записе. Прилагодити тип датотеке изабраном програму (користити неки од расположивих програма за конверзију података). Кроз разговор са ученицима и кроз примере развити појам добре презентације и начине представљања (колико је битан садржај а не само форма).
2. ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	- реагује исправно када дође у потенцијално небезбедну ситуацију у коришћењу ИКТ уређаја; - доводи у везу значај правилног одлагања дигиталног отпада и заштиту животне средине - разликује безбедно од небезбедног, пожељно од непожељног понашања на интернету - реагује исправно када дођу у контакт са непримереним садржајем или са непознатим особама путем интернета - приступа интернету, самостално претражује, проналази информације у дигиталном окружењу и преузима их на свој уређај - информацијама на	Употреба ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин. Правила безбедног рада на Интернету. Претраживање Интернета, одабир резултата и преузимање садржаја. Заштита приватности личних података. Заштита здравља, ризик зависности од технологије и управљање временом.	При реализацији тематске целине Дигитална писменост појаснити ученицима шта значи коришћење ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин, и нагласити да то није обавеза само ИТ стручњака већ свих корисника. Демонстрирати функције антивирусног програма и заштитног зида. Анализирати са ученицима од каквог су материјала направљени ИКТ уређаји, да ли се такви материјали могу рециклирати и на које све начине се могу одлагати дигитални уређаји који нису у употреби, у циљу заштите животне средине. Проверити са ученицима њихова досадашња искуства у коришћењу веб-прегледача (читача, браузера). Разговарати о сајтовима претраживачима и начинима

	интернету приступи критички - спроводи поступке за заштиту личних података и приватности на интернету - разуме значај ауторских права - препознаје ризик зависности од технологије и доводи га у везу са својим здрављем рационално управља временом које проводи у раду са технологијом и на интернету		претраге, увести појмове аутор и ауторска права и навести основне лиценце. Претрагу интернета и одабир релевантних страница из приказаних резултата претраге. (Како проналазимо, бирамо и преузимамо информације? Како стварамо (онлајн апликације)? Како размењујемо информације и сарађујемо на интернету?) На унапред припремљеном скупу веб-страница кроз дискусију о процени информација пронађених на интернету (публика којој је сајт намењен, аутор, тачност/прецизност, објективност, актуелност и интернет адреса) подстицати развој критичког мишљења ученика. Упознати ученике са правилима понашања на интернету (енг. Нетикететте). За утврђивање и појашњавање ове теме, организовати квизове и радионице (на теме безбедно–небезбедно, пожељно – непожељно понашање на интернету) као и симулације небезбедних ситуација са акцентом на то како је пожељно реаговати у датим ситуацијама (кроз играње улога и
--	---	--	--

			сл.). Једна од активности за ученике, ради повезивања знања, може бити израда текстуалних докумената на тему: Моја правила понашања на интернету, Пет најважнијих правила за безбедан интернет, Како да интернет постане сигурнији за децу, и сл. У корелацији са другим предметима (физичко и здравствено васпитање) велику пажњу посветити томе како уређаји које свакодневно користе (рачунар, телефон, таблет...) могу лоше да утичу на њихово здравље при чему их треба водити ка ситуацијама на које их родитељи свакодневно подсећају (лоше држање, дуго гледање у екран,.....). Посебну пажњу посветити развоју свести код ученика о времену у току дана, утрошеном на рад са технологијом и могућим развојем зависности од технологије.
3. РАЧУНАРСТВО	- изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке - схвати математичко-	Увод у логику и скупове: унија, пресек, разлика; речи „и”, „или”, „не”, „сваки”, „неки”, „ако...онда”	Реализација теме може се започети приказивањем мотивационих филмова о програмирању. Увести појмове: програм и програмирање. Демонстрирати готове анимације и

	логички смисао речи „и”, „или”, „не”, „сваки”, „неки”, израза „ако...онда” - зна алгоритме аритметике (сабирања, множења, дељења с остатком, Еуклидов алгоритам) и интерпретира их алгоритамски - наведе редослед корака у решавању једноставног логичког проблема - креира једноставан рачунарски програм у визуелном окружењу - сврсисходно примењује програмске структуре и блокове наредби - користи математичке операторе за израчунавања - објасни сценарио и алгоритам пројекта - анализира и дискутује програм проналази и отклања грешке у програму	Увод у алгоритме аритметике: писмено сабирање, множење, дељење с остатком, Еуклидов алгоритам. Увод у тему програмирања. Радно окружење изабраног софтвера за визуелно програмирање. Алати за рад са графичким објектима, текстом, звуком и видеом. Програм – категорије, блокови наредби, инструкције. Програмске структуре (линијска, циклична, разграната).	рачунарске игре ради развијања свести и побуђивања мотивације да ученици сами могу да креирају своје игрице. Одабрати пример игрице за анализу (на пример са портала www.whoa.org), као и друге мотивационе материјале из сличних образовних извора) са циљем упознавања ученика са корацима у решавању једноставних проблемских задатака. Увести појам алгоритма при решавању најједноставнијег проблема. Искористити искуство које ученици имају као корисници технологије (рачунара, паметних телефона...) да би се направила јасна веза између процеса програмирања и коначног производа, игрица или анимација. Поред тога, истацити да се кроз учење програмирања и алгоритама, развијају стратегије за решавања животних проблема, сваки задатак који себи постављамо у свакодневном животу се решава корак по корак, тј. алгоритамски. У међупредметној координацији са предметом математика, увести математичко-логичке појмове које
--	--	--	---

			леже у основи информатике и рачунарства: скуп, елементи, подскуп, једнакост скупова, празан скуп (са одговарајућим знацима); Венови дијаграми; скуповне операције: унија, пресек, разлика и одговарајуће ознаке; речи: „и”, „или”, „не”, „сваки”, „неки”; одговарајуће логичке везнике и њихову интерпретацију скуповним операцијама и релацијама. Коришћењем примера из текућих садржаја, даље се осмишљава појам скупа, изграђује математичкоинформатички језик и уноси прецизност у изражавању. Потребно је на разноврсним примерима користити одговарајуће симболе (знаке) и уочавати законитости скуповних и логичких операција. На подесним примерима илустровати математичко-логичку употребу речи: сваки, неки, или, и, не, следи (ако...онда). Ученици усвајају елементе дедуктивног закључивања (правилно формулисање тврђења; правилно закључивање, правилнокоришћење везника „и”, „или”, а нарочито „ако...онда”).
--	--	--	---

			Наставити са даљим изграђивањем појмова: бројевни израз, променљива, израз с променљивом и придруживање, користећи при томе и термине израз, формула, исказ, алгоритам. Уочавати примере једноставнијих (функцијских) зависности у разним областима (придруживање по датом правилу бројева – бројевима, бројева – дужима, бројева – површинама и др.), као и једноставнијих алгоритамских процедура (основни алгоритми за извођење рачунских операција сабирања, множења, дељења с остатком, Еуклидовог алгоритма). При томе је важно коришћење дијаграма и табела (дијаграм тока алгоритма, табела резултата неког пребројавања или мерења и др.). Објаснити проблем речима, дефинисати сваку појединачну инструкцију (корак) и поступак ређања блокова, представити дејство наредбе „покрени” и описати какво дејство има на понашање објекта. Напоменути да се једном поређани блокови
--	--	--	---

			инструкција могу више пута покренути. Преласком на наредне нивое сложености објаснити зашто је погодно заменити кораке који се понављају одговарајућом блок наредбом (петља–блок „понављај’’) или ако проблемски задатак садржи неки задати услов, објаснити потребу раздвајања (гранање–блок „ако је’’) на наредбе које ће се извршити ако је испуњен услов. Изабрати програмско окружење за визуелно програмирање (Сцратцх, Стенцул, АппИнвентор, Алице, ...) које треба да омогући алгоритамско решавање проблема и основе програмирања. Програмско окружење бирати тако да омогућава једноставну анимацију објеката, односно, да алати омогућавају ученицима да се одмах, без много теоријског увода и објашњења сложених програмерских концепата, активно укључе у програмирање. У зависности од изабраног програмског окружења прилагодити сва следећа објашњења специфичностима тог алата.
--	--	--	--

			Кроз активну наставу и укљученост у процес креирања програма од првих часова, ученици ће поступно усвојити потребне појмове, знања и вештине. Указати на сличности и разлике са примерима и радним окружењем приказаним на првом часу, као што су ограничења у избору објеката, ограничења у инструкцијама у задатку и навести које могућности нуди изабрано програмско окружење. Погодан пример, приликом упознавања са радним окружењем, је да ученици за конкретан лик и конкретну сцену, поређају блокове наредби тако да се кликом на лик појави нека порука (нпр. „Здраво ја сам...”). Демонстрирати поступке: избор објеката (нагласак на библиотеке), слагање блокова по принципу „превуци–и–пусти” и покретање програма. Указати ученицима на могућност измене појединачних особина објеката који су доступни у библиотекама и галеријама одабраног софтвера у форми 2Д односно 3Д модела. Упознати ученике кроз овај једноставни пример са
--	--	--	---

			појмом наредбе и концептом писања програма кроз ређање блок–наредби. Подизати ниво сложености у складу са појмовима који се уводе: пројекат и сценарио и направити везу са појмовима задатак и писање приче. Довести у везу поступак решавања задатка са писањем програма, и повезати појмове сценарио и алгоритам. Увести појмове: Објекат–лик (библиотека објеката, подешавање особина и својства за изабрани објекат),Објекат–позорница (библиотека позорница, подешавање позадине позорнице, координатни систем сцене), алати (умножи, исеци–обриши, увећај, умањи) и датотека програма (најчешће се користи термин – пројекат). За изабрано радно окружење за визуелно програмирање (за рад код куће) пожељно је припремити кратко писано упутство (проналажење, преузимање, инсталирање...), демонстрирати и појаснити (поступак: преузимања, чувања и инсталирања изабраног програмског окружења, напоменути могућност коришћења онлајн апликације, уколико таква могућност
--	--	--	---

			постоји). Сваки од објеката ученик може креирати самостално, уместо да користи предефинисане објекте из библиотека. Демонстрирати на сваком примеру следеће технике: креирање пројекта (нови пројекат, изабрати објекат чије се активности дефинишу, као и објекте који дефинишу његову околину, дефинисати почетни положај објекта и својства објекта – у неким окружењима информација о објекту), једноставна подешавања (употребу алата: увећај, умањи, умножи, исеци, окрени, промени боју...), задавање изабраног кретања или понашања (из палете блокова: управља догађајем, за задате акције одговарајући догађај...), чување пројекта (именовање, избор локације), поновно отварање (затварање, проналажење, покретање) и модификацију пројекта (измену неког елемента: оријентацију, боју, величину и сл., проналажење и исправљање грешака, чување измена у пројекту). Демонстрирати и указивати на разноврсне
--	--	--	---

			функционалности доступне у палетама блокова, за: кретања, изглед и активности коју објекат треба да реализује (предвиђених сценаријом) преко примера као што су: кретање објаката да се избегну препреке, разговор два лика о појмовима које су учили у претходној лекцији и сл. Упознати ученике са категоријама блокова и начином задавања параметара (трајање догађаја, број понављања, промену угла, промену положаја...). Унос података преко тастатуре користити за промену параметара у оквиру блок-наредбе. Применом различитих функционалности објеката ученици треба да уоче информације о близини објеката, њиховој величини и просторним односима. На конкретном примеру демонстрирати утицај промене параметара на извршавање програма. Демонстрирати функције едитовања објеката, едитовања и управљања програмом (измене у редоследу блокова, обједињавање блокова који се понављају у петље или гранање), тестирање и праћење сваког корака приликом извршавања
--	--	--	--

			програма. Појам променљиве увести на конкретном примеру који једноставним рачунским операцијама и њиховим извршавањем доводи до решавања конкретног проблема. Обухватити појмове и поступке за креирање променљивих, доделу вредности и коришћење оператора. Нпр. сходно узрасту и у корелацији са математиком за пети разред креирати програм за израчунавање обима и површине правоугаоника. При томе креирати променљиве: дужина, ширина, обим и површина и скренути пажњу да су оператори који се користе у овом примеру основне рачунске операције (сабирање, множење). Поступно кроз примере увести појмове: линијска, циклична и разграната структура, као што су: промена позадине или лика у односу на догађај, креирање реченице од речи и слика, разврставање објеката у скупове (жива и нежива природа, планете, реке...), упоређивање вредности две променљиве, понављање кретања и мелодије док се не
--	--	--	--

			додирне други објекат, одређивање просечне температуре на основу пет бројева који представљају измерене температуре од понедељка до петка, налажење најлакшег ранца од дата три, одређивање просечне висине или тежине дечака и девојчица у групи (за напредније...) и слично. Без обзира на примере који се одаберу требало би свакако обавезно обрадити мале серије од коначно много елемената и за њих израчунати: број, збир, просек, минимум, максимум. Анализирати са ученицима карактеристике појединих структура и оправданост примене у појединим ситуацијама. Поступак корак по корак до решења проблема, треба да послужи за систематизацију поступка израде пројекта. Она треба да обухвати разумевање појма пројекта, израду сценарија и алгоритма, ређање блок-наредби, проверу грешака, исправљање програма, дељење са другима преко Интернета. Нагласити да се алгоритми могу описати на разне начине: дијаграмом тока, псеудокодом, препричано обичним
--	--	--	---

			језиком, као и кроз програм креиран у једном од визуелно оријентисаних програмерских алата. Демонстрирати поступак постављања пројекта на Интернет. Указати на могућност преузимања готових пројеката са Интернета, ради проналажења најбољег решења за сопствени пројекат, уочавање туђих и својих грешака, као и за добијање идеја и развијања креативности.
4. ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК	- сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала у вези са темом, формулацији и представљању резултата и закључака - одабира и примењује технике и алате у складу са фазама реализације пројекта - наведе кораке и опише поступак решавања пројектног задатка - вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен	Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења. Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима. Вредновање резултата пројектног задатка.	Наставницима се препоручује да у току петог разреда, ради развијања међупредметних компетенција и остваривања корелације са другим предметима, реализују са ученицима најмање два пројектна задатка. Време реализације пројектних задатака од којих је један из области ИКТ и Дигитална писменост и други из области Рачунарство одређује наставник у договору са ученицима и са наставницима других предмета, који покривају област изабране теме. При избору тема, сходно интересовањима извршити поделу ученика на групе/парове. При реализацији првог пројектног

	поставља резултат свог рада на интернет, ради дељења са другима, уз помоћ наставника		задатка ставити нагласак на разради пројектног задатка – од израде плана до представљања решења. Наставник планира фазе пројектног задатка у складу са временом, сложености теме, расположивим ресурсима (знања, вештине и ставови које су ученици усвојили након тематских целина ИКТ и Дигитална писменост, техничке опремљености школе и других релевантних фактора). Ученици заједно са наставником пролазе кроз све фазе рада на пројектном задатку, при чему наставник наглашава сваки корак, објашњава, иницира дискусију и предлаже решења. При представљању фаза пројекта може послужити следећи пример: Фаза 1: представљање тема, формирање група и одабир теме; Фаза 2: Одабир материјала и средстава, разматрање додатне подршке предметног наставника у зависности од теме; Фаза 3: Планирање времена и избор стратегије за решавање задатка у складу са роком за предају рада; Фаза 4: Прикупљање и
--	--	--	--

			проучавање материјала, израда задатка и припрема за излагање; Фаза 5: Представљање резултата пројектног задатка, дискусија и процена/самопроцена урађеног (наставник обезбеђује услове за што успешније излагање, усмерава дискусију и врши евалуацију урађеног са прецизном повратном информацијом). Пројектни задаци се баве реалним темама из школског или свакодневног живота. За предвиђени број часова ове тематске целине и са добро испланираним активностима, може се очекивати да ученици успешно израде и представе решење пројектног задатка. Акценат је на подстицању иницијатива и креативности, успостављању сарадничких и вредносних ставова код ученика. Циљ је развијање и неговање: поступности, повезивања и изградње сопствених стратегија учења, вршњачког учења, вредновања и самовредновања постигнућа. Пројектни задаци подразумевају корелацију и сарадњу са
--	--	--	---

			наставницима осталих предмета, која се може остварити на оваквим и сличним примерима: – израда интервју-а или чланака (на теме: занимљивости из света спорта, уметности, науке, ...); – израда упутства или туторијала (типа: „како да подесите”, „како да измените”, „како да решите овај задатак”, „како да користите програм ...”); – израда правилапонашања (на теме: у спортској сали, у кабинету..., за безбеднији рад на интернету, за креирање сигурне лозинке, заштите рачунара од злонамерних програма, заштите здравља...). Додатна мотивација за ученике може бити избор најбољих радова за: школски часопис, сајт школе, огласну таблу (одељење гласа – вредновање, самовредновање) а да остале радове постављају на пано у кабинету информатике и рачунарства... Добар пример сумирања научених поступака је израда пратеће документације у виду фајлова различитог типа, као што су: текстуални фајлови, слике, видео материјали и сл. Други пројектни задатак се реализује по фазама које су већ описане.
--	--	--	--

			За пример могу послужити следеће теме: Направи калкулатор или Креирај програм за израчунавање...(математика), Прича из космоса, Испричај причу о месту у коме живиш или Туристички водич кроз... (географија), Интервјуиши другаре о будућим занимањима (у форми стрипа), Замеси хлеб (од њиве до трпезе)... Ученици такође, могу позајмити већ урађени пројекат, преузети га са интернета и прилагодити свом сценарију. Идеја за пројектни задатак може бити и израда квиза и теста за проверу знања, понављање, утврђивање, систематизацију градива из целог предмета. Ученици пре прикупљања материјала израђују сценарио (причу или алгоритам за конкретан задатак), разрађују кораке и описују поступак решавања пројектног задатка. Део задатка је и чување материјала употребљеног за решавање пројектног задатка. Очекивани продукт пројектног задатка је мултимедијални садржај у форми: стрипа, анимације, игрице и сл., а напреднији
--	--	--	---

			ученици могу изградити алгоритам и програм за решавање конкретног проблемског задатка.
Праћење и вредновање	У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се процес и продукти учења. У процесу оцењивања потребно је узети у обзир све активности ученика (уредност, систематичност, залагање, самоиницијативност, креативност и др.). Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, потребно је обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање). Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је да наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу. На тај начин ученици ће бити подстакнути да промишљају о квалитету свог рада и начинима како га унапредити. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.		
Начин прилагођавања	Улога наставника је да контекстуализује дати програм према потребама конкретног одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика, уџбенике и друге наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Да би сви ученици достигли предвиђене исходе, потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика да према њима планира и прилагођава наставне активности.		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Верска настава			Разред:Пети
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ наставе православног катихизиса јесте да пружи целовити православно поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност Цркве) и есхатолошки (будући) живот (димензију идеалног). Ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринираној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се излагање хришћанског виђења живота и постојања света обавља у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, кроз који се настоји показати да хришћанско виђење (литургијско, као и подвижничко искуство Православне цркве) обухвата сва позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну припадност и верско образовање.			Годишњи фонд часова:36
Наставна тема	Исходи по темама Ученик ће моћи да:	Наставни садржаји	Начин остваривања
1.РЕЛИГИЈА И КУЛТУРА СТАРОГ СВЕТА	-разликује монотеистичке од политеистичких религија - именује неке политеистичке религије	-религија и култура старог света -овекова жеђ за Богом и вечним животом -митови и легенде	Пружање могућности ученицима да постављају питања, дискутују и коментаришу у вези са предметом учења на часу. Коришћење различитих поступака за

	-наведе неке од карактеристика политеистичких религија и културе старог века		мотивисање ученика
2. ОТКРИВЕЊЕ - СВЕТ БИБЛИЈЕ	-се односи према Библији као светој књизи, разликује Стари и Нови Завет	-Божије Откровење -Свето Писмо (настанак, подела	Пружање могућности ученицима да постављају питања, дискутују и коментаришу у вези са предметом учења на часу. Коришћење различитих поступака за мотивисање ученика

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Верска настава	Разред: Пети
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ наставе православног катихизиса јесте да пружи целовити православни поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност Цркве) и есхатолошки (будући) живот (димензију идеалног). Ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринираној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се излагање хришћанског виђења живота и постојања света обавља у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, кроз који се настоји показати да хришћанско виђење (литургијско, као и подвижничко искуство Православне цркве) обухвата сва позитивна искуства људи, без обзира на њихову	Годишњи фонд часова:36

националну припадност и верско образовање.			
Наставна тема 3. СТАРОЗАВЕТНА ИСТОРИЈА СПАСЕЊА	Исходи по темама - наведе неке од најважнијих старозаветних личности и догађаја - уочи везу старозаветних праотаца и патријараха са Христом - да исприча да јеврејски народ прославља Пасху као успомену на излазак из Египта - извуче моралну поуку из библијских приповести - јасно препознаје старозаветне личности и догађаје у православној иконографији	Наставни садржаји -Аврам и Божији позив -Исак и његови синови -Праведни Јосиф -Пасха - Мојсије	Начин остваривања Пружање могућности ученицима да постављају питања, дискутују и коментаришу у вези са предметом учења на часу. Коришћење различитих поступака за мотивисање ученика

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Верска настава	Разред: Пети
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ наставе православног катихизиса јесте да пружи целовити православни поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност Цркве) и есхатолошки (будући) живот (димензију идеалног). Ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринираној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се излагање хришћанског виђења живота и постојања света обавља у веома отвореном, толерантном дијалогу са	Годишњи фонд часова:36

осталим наукама и теоријама о свету, кроз који се настоји показати да хришћанско виђење (литургијско, као и подвижничко искуство Православне цркве) обухвата сва позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну припадност и верско образовање.			
Наставна тема 4 .ЗАКОН БОЖЈИ	Исходи по темама - преприча библијски опис давања Десет Божијих заповести Мојсију - разуме и може да наведе и протумачи на основном нивоу Десет Божјих заповести - разуме да је од односа према Заповестима зависила и припадност Божијем народу - примени вредности Декалога у свом свакодневном животу	Наставни садржаји добијање Божијих заповести на гори Синају -садржај Десет Божјих заповести Смисао Декалога као припреме за Христа	Начин остваривања Пружање могућности ученицима да постављају питања, дискутују и коментаришу у вези са предметом учења на часу. Коришћење различитих поступака за мотивисање ученика
5. МЕСИЈАНСКА НАДА	- препозна на слици Ковчег Скинију - именује најважније личности јеврејског народа у Обећаној земљи -уочи да је Светиња над светињама посебно место Божијег присуства (олтар) - зна да је цар Давид испевао Псалме у славу Божију - наведе неке од старозаветних пророка - уочи да су старозаветни	-насељавање Обећане земље (Исус Навин, Самсон...) -Цар Давид -Соломон и јерусалимски храм -Псалми Давидови -Старозаветни пророци -Месијанска нада	Пружање могућности ученицима да постављају питања, дискутују и коментаришу у вези са предметом учења на часу. Коришћење различитих поступака за мотивисање ученика

	пророци најављивали долазак Месије - увиди значај покајања и молитве		
Праћење и вредновање	Усмеравање интеракције међу ученицима тако да она буде у функцији учења (употреба питања, идеја, коментара ученика за рад на часу).		
Начин прилагођавања	Праћење разумевања наставних јединица и појмова везаних за обрађену тему, понављање и утврђивање усвојених појмова		

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА (од 2. до 8. разреда)				
НАСТАВНА ТЕМА	ЗАДОВОЉАВА	ДОБАР	ИСТИЧЕ СЕ	
1.РЕЛИГИЈА И КУЛТУРА СТАРОГ СВЕТА	Ученик може да разликује монотеистичке од политеистичких религија	Ученик може да именује неке политеистичке религије	Ученик може да наведе неке од карактеристика политеистичких религија и културе старог века	
2. ОТКРИВЕЊЕ - СВЕТ БИБЛИЈЕ	Ученик може да се односи према Библији као светој књизи, разликује Стари и Нови Завет	Ученик може да уочи да се Бог откривао изабраним људима, за разлику од паганских божанстава	Ученик може да разуме и може да наведе неке од библијских књига, њихове ауторе и оквирно време настанка	
3. СТАРОЗАВЕТНА ИСТОРИЈА СПАСЕЊА	Ученик може да наведе неке од најважнијих старозаветних личности и догађаја	Ученик може да извуче моралну поуку из библијских приповести	Ученик може да уочи везу старозаветних праотаца и патријараха са Христом	

4. ЗАКОН БОЖЈИ	Ученик може да преприча библијски опис давања Десет Божијих заповести Мојсију	Ученик може да разуме и може да наведе и протумачи на основном нивоу Десет Божјих заповести	Ученик може да разуме да је од односа према Заповестима зависила и припадност Божијем народу	
6. МЕСИЈАНСКА НАДА	Ученик може да уочи да је Светиња над светињама посебно место Божијег присуства (олтар) зна да је цар Давид испевао Псалме у славу Божију	Ученик може да наведе неке од старозаветних пророка	Ученик може да уочи да су старозаветни пророци најављивали долазак Месије, увиди значај покајања и молитве као „жртве угодне Богу“ на основу одељака поучних и пророчких књига	

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Грађанско васпитање			Разред: 5
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Циљ наставе и учења грађанског васпитања је да ученик изучавањем основних принципа, вредности и процедура грађанског друштва постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући демократске вредности.			Годишњи фонд часова: 1
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
ЉУДСКА ПРАВА Права детета	- разликује жеље од потреба и наведе примере везе између потреба и људских права; - препозна своје потребе, као и потребе других и да их уважава; - штити своја права на начин који не угрожава друге и њихова права; - учествује у доношењу правила рада групе и поштује их; - наводи примере и показатеље остварености и кршења дечијих права; - наводи чиниоце који утичу на остварење дечијих права; - поштује права и потребе ученика који су у инклузији у његовом одељењу/школи; - препозна ситуације кршења својих права и права других; - идентификује кршење људских права на примеру неког историјског догађаја;	Потребе и права. Потребе и жеље. Потребе и права. Права и правила у учионици. Правила рада у учионици, доношење групних правила. Права детета у документима о заштити права Посебност права детета и људска права. Конвенција о правима детета. Врсте права. Показатељи остварености и кршења дечијих права. Конвенција о правима детета у документима која се односе на школу.	-разговор -дијалог -искуствено учење -индивидуални рад - групни рад -методе партиципације и интеракције -истраживачке методе - интерактивне методе -стваралачке методе - увођење ученика у наставни предмет и упознавање са значајем грађанског васпитања; - упознавање ученика са садржајем наставног програма и давање јасних упутстава за рад; - повезивање постојећег знања са новим; - упознавање са Конвенцијом о правима детета у документима која се односе на школу; - препознавање својих права и права других, као и идентификација кршења истих;

ДЕМОКРАТСКО ДРУШТВО Школа као заједница	- поштује правила одељенске заједнице и правила на нивоу школе; - поступа у складу са моралним вредностима грађанског друштва; - искаже свој став о значају правила у функционисању заједнице; - понаша се у складу са правилима и дужностима у школи; - наводи начине демократског одлучивања; - препозна одговорност одраслих у заштити права деце; - објасни улогу појединца и група у заштити дечијих права; - реално процени сопствену одговорност у ситуацији кршења нечијих права и зна коме да се обрати за помоћ;	Права и функционисање заједнице Моје заједнице. Школа као заједница. Одлучивање у учионици и школи. Гласање и консензус као демократски начини одлучивања Одговорности и обавезе у заједници Одговорност деце. Одговорности одраслих (родитеља, наставника). Кршење и заштита права Шта могу и коме да се обратим у ситуацијама насиља.	- дефинисање правила одељенске заједнице и правила школе; - примена различитих интерактивних облика рада, као и одабир и коришћење одговарајућих метода и техника рада; - разумевање значаја правила у функционисању заједнице;
ПРОЦЕСИ У СВРЕМЕНОМ СВЕТУ Права детета	- препозна и анализира сличности и разлике између ученика у групи; - прихвата друге ученике и уважава њихову различитост; - проналази примере моралних поступака у књижевним делима које чита, у медијима и у свакодневном животу; - наводи примере из свакодневног живота предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама; - проналази примере нетолеранције и	Наши идентитети Наше сличности и разлике (раса, пол, национална припадност, друштвено порекло, вероисповест, политичка или друга уверења, имовно стање, култура, језик, старост и инвалидитет). Стереотипи и предрасуде. Дискриминација. Толеранција. Сукоби и насиље Сукоби и начини решавања сукоба. Предности конструктивног решавања сукоба. Врсте	- осмишљавање и реализација различитих активности: радионица, симулација, играња улога, студија случаја, дебата, дискусија, пројеката, истраживања, промоција, ... - симулација примера из свакодневног живота: предрасуде, стереотипи, дискриминација и нетолеранција по различитим основама; - коришћење филмова, интернета, као и разговор о говору мржње, нетолеранцији и дигиталном насиљу; - развој конструктивног решавања сукоба;

	дискриминације у књижевним делима која чита; - у медијима проналази примере предрасуда, стереотипа, дискриминације, нетолеранције по различитим основама и критички их анализира; - препозна и објасни врсте насиља; - прави разлику између безбедног и небезбедног понашања на друштвеним мрежама; - заштити од дигиталног насиља; - анализира сукоб из различитих углова (препознаје потребе учесника сукоба) и налази конструктивна решења прихватљива за све стране у сукобу; - аргументује предности конструктивног начина решавања сукоба;	насиља: физичко, активно и пасивно, емоционално, социјално, сексуално, дигитално. Реаговање на насиље. Начини заштите од насиља	
ГРАЂАНСКИ АКТИВИЗАМ	- препознаје примере грађанског активизма у својој школи и исказује позитиван став према томе; - идентификује проблеме у својој школи; - прикупља податке о проблему користећи различите изворе и технике; - осмишљава акције, процењује њихову изводљивост и предвиђа могуће ефекте; - активно учествује у тиму, поштујући	Планирање и извођење акција у школи у корист права детета Учесће ученика у школи. Избор проблема. Тражење решења проблема. Израда плана акције. Анализа могућих ефеката акције. Планирање и извођење акције. Завршна анализа акције и вредновање ефеката. Приказ и анализа групних радова.	идентификација примера грађанског активизма у школи и неговање позитивног става према томе; - прикупљање података о проблему на основу различитих извора и техника; - реализација одабраних акција, као и њихова анализа; - неговање тимског рада; - вредновање ефеката спроведених акција у школи

	правила тимског рада (у групној дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргументима, комуницира на неугрожавајући начин);		
Праћење и вредновање	Чињеница да се програм описно оцењује не умањује потребу да се континуирано прати напредовање ученика у достизању исхода које започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на шта ће се процењивати његово даље напредовање . Svaka aktivnost je dobra prilika za procenu napredovanja i davanje povratne informacije, a učenike treba osposobljavati i ohrabrivati da procenjuju sopstveni napredak u ostvarivanju ishoda predmeta, kao i napredak drugih učenika. Građansko vaspitanje pruža izuzetnu mogućnost za negovanje samorefleksije (promišljanje učenika o tome šta zna, ume, može) i podsticanje samoregulacije procesa učenja kroz postavljanje ličnih ciljeva napredovanja i planiranja kako da se ostvare.		
Начин прилагођавања	Za realizaciju nastave ovog programa i ostvarivanje definisanih ishoda, vrlo je važna uloga nastavnika. On je model koji svojim ponašanjem daje primer i doprinosi stvaranju demokratske atmosfere koja je pogodna za razmenu i argumentovanje ideja i mišljenja među učenicima; on je taj koji daje povratne informacije i podstiče učenike na razumevanje odnosa u grupi. Kostruktivna komunikacija i demokratske procedure nisu samo cilj već i način da se ostvare željeni ishodi. Bitno je da nastavnik obezbedi ravnopravnu uključenost svakog učenika (uvažavajući različitost kako u stilovima učenja tako i u tipu ličnosti). Realizacija programa treba da se odvija u skladu sa principima interaktivnih odnosa (aktivne, problemske i istraživačke nastave), sa stalnim refleksijama na odgovarajuće pojave iz društvenog konteksta (prošlosti i još više sadašnjosti). Za realizaciju pojedinih tema mogu se koristiti filmovi jer aktiviraju kognitivnu i afektivnu stranu ličnosti i podsticajno deluju na učenike da iskažu misli, osećanja i stavove. Ne treba zanemariti ni internet i različite socijalne mreže jer su to oblici komunikacije koji su bliski mladima i na kojima se mogu prepoznati i analizirati mnogi problemi života u savremenom svetu, ali i razgovarati o govoru mržnje, netoleranciji, drugim oblicima kršenja prava, kao i digitalnom nasilju.		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК			Разред: ПЕТИ
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Усвајање функционалних знања о језичком систему и култури и развијање стратегија учења страног језика те оспособљавање за основну писмену и усмену комуникацију и стицање позитивног односа према другим језицима и културама као и према сопственом језику и културном наслеђу.			Годишњи фонд часова: 72
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
Ich, du, wir ...	Ученик ће бити у стању да -поздрви и отпоздрави, представљање себе и другог користећи једноставна језичка средства; -постави и одговори на једноставнија питања личне природе и користи бројеве до 20 -представи чланове породице користећи једноставна језичка средства. -постави и одговори на једноставнија питања везана за чланове породице и користи бројеве до 100 -разуме краће текстове везане за представљање и породицу. -у неколико везаних исказа саопшти	Именице у номинативу уз одговарајући члан (одређен, неодређен, присвојни, нулти). Презент слабих, јаких и модалних глагола. Упитне заменице (wer, was) и упитни прилози (wo, wann, wie, warum). (in, aus, an) (Интер)културни садржаји: устаљена правила учтивости; титуле уз презимена особа (Frau, Herr, Doktor, Professor); имена и надимци; начин писања адресе. Придевска промена – рецептивно. Придев у предикативној функцији – продуктивно. Поређење придева. (Интер)културни садржаји: географске карактеристике административне поделе земаља немачког говорног подручја. Употреба глагола кретања са акузативом. Употреба предлога (an, in, auf, nach, für, aus, von).	Слушање и читање краћих, једноставнијих текстова који се односе на дате комуникативне ситуације (дијалози, наративни текстови, формулари и сл.); реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и

	информације о себи и другима	(Интер)културни садржаји: прикладно позивање и прихватање / одбијање позива. Употреба неодређеног члана у номинативу и акузативу. Употреба модалних глагола у презенту. (Интер)културни садржаји: правила учтивости комуникације. Именице са нултим чланом. Употреба везника и прилога, најфреквентнији прилози и прилошке фразе. (Интер)културни садржаји: традиционалне / омиљене врсте јела.	иницирање комуникације; усмено и писано о давању информација о себи и тражење и давању информација о другима (СМС, имејл, формулари, чланске карте, опис фотографије и сл.). Слушање и читање једноставнијих описа живих бића, предмета, појава и места и њиховог поређења; усмено и писано описивање/поређење живих бића, предмета, појава и
--	-------------------------------------	---	--

			места; израдаи презентација пројеката (постера, стрипова, ППТ-а, кратких аудио/видео записа, радио емисија ислично).Слу шање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге; усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивнице за прославу/журк у или имејла/СМС-а којим се
--	--	--	---

			уговара заједничка активност; прихватање/о дбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/изг овора
Bei uns zu Hause	Ученик ће бити у стању да -разуме и даје једноставнији опис просторија и предмета у кући/стану -разуме једноставне предлоге и одговори на њих (храна и пиће) -упути једноставан предлог -разуме и даје једноставнији опис биљака и животиња, предмета, појава и места -упореди и опише карактеристике животиња користећи једноставнија језичка средства	Употреба личних заменица у номинативу, дативу и акузативу. (Интер)културни садржаји: Значанји празници и догађаји и начин обележавања/ прославе; честитање. Употреба прилога (donnerstags). Ред речи у исказној, упитној и узвичној реченици. Императив јаких и слабих глагола – рецептивно. (Интер)културни садржаји: Породични живот; живот у школи -наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања. Употреба претерита помоћних глагола. (Интер)културни садржаји: Историјски догађаји и открића; важније личности из прошлости (историјске	Слушање и читање једноставнијих исказа којима се тражи/нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава жеља, извињење, захвалност; усмено и писано тражење и давање

	-повезује земље и језике који се у њима говоре -разуме једноставнији текст у складу са језичком грађом (слуша и чита) -разуме и следи једноставнија упутства у вези са уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота (правила игре, рецепт за припремање неког јела и сл) са визуелном подршком и без ње -да једноставна упутства (може да опише како се нешто користи/прави, напише рецепт)	личности,писци, књижевници, научници/е.....) Употреба модалног глагола wollen и möchten. Основне реченине структуре у потврдном,одричном и упитном облику.	обавештења, упућивање молбе за помоћ/услугу иреаговање на њу, изражавање жеља, извињења и захвалности.Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се описују и честитају празници, рођендани и значајни догађаји; описивање празника, рођендана и значајних догађаја; реаговање на упућену честитку у усменом и писаном облику;
--	---	---	--

			упућивање пригодних честитки у усменом и писаном облику; израда и презентација пројеката у вези са прославом празника, рођендана и значајних догађаја.
Alltägliche s	Ученик ће бити у стању да -препозна називе за школске предмете и уме да каже свој распоред часова на немачком -препознаикористиназивезаодевнепредмете -описујекакојеонличноидруголицеодевеноишта можеукојојситуацијидаобуче -разуме описе обичаја уНемачкој и у нашој земљи који су везани за празнике -препозна и наведе дане у недељи -разуме једноставнија обавештења о	Употреба фразе за званично и незванично исказивање сатнице. Употреба предлога (am,um , nach,vor). Основни бројеви до 100. (Интер)културни садржаји: Климатски услови у земљама немачког говорног подручја. Употреба модалних глагола са негацијом и без ње. Употреба императива и суплетивних облика императива. (Интер)културни садржаји: Понашање на јавним местима; значење знакова и симбола. Употреба присвојних чланова. Саксонски генитив. (Интер)културни садржаји: Породица и пријатељи; однос према својој и туђој имовини.	Употреба фразе за званично и незванично исказивање сатнице. Употреба предлога . Редни бројеви до 100. Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са нечијим интересовањима

	хронолошком времену -поставља питања везана за хронолошко време и одговара на иста	Глаголи: mögen, gefallen, etwas finden разуме називе за школске предмете и уме да каже свој распоред часова на немачком разуме и користи називе за одевне предмете, описује како је он лично и другог лице одевено и шта може у којој ситуацији да обуче разуме описе обичаја у Немачкој и у нашој земљи везани за празник разуме, тражи и даје једноставнија обавештења о хронолошком времену опише дневни-недељни распоред активности опише распоред активности и обнавља усвојену грађу.... (Интер)културни садржаји: Интересовања, хобији, забава, разонода, спорт и рекреација; уметност (стрип, музика, филм). Употреба директног објектива у акузативу. Употреба језичких средстава квантификације. Употреба лексики којом се именује амбалажа. Исказивање количине и цене. Продуктивно коришћење негације. (Интер)културни садржаји: друштвено окружење, мерне јединице и валуте у земљама немачког говорног подручја.	ма, хобијима и стварима које воли/не воли, којему/јој се свиђају/не свиђају; размена информација о својим и туђим интересовањима, хобијима, допадању и недопадању (телефонски разговор, интервју, обичан разговор са пријатељима у школи и сл.); усмено и писано описивање интересовања, допадања и недопадања (писање имејла о личним интересовањима, хобијима,
--	--	---	---

			допадању и недопадању, листе ствари које му/јој се свиђају/не свиђају и сл.); истраживачке пројектне активности (нпр. колики бројученика у одељењу воли/не воли пливање, скијање, тенис и сл.) графичко приказивање и тумачење резултата. Слушање и читање једноставнијих текстова који говоре о количини нечега; постављање питања у вези с количином и одговарање на њих,
--	--	--	--

			усмено и писано; слушање и читање текстова на темепоруџбин е у ресторану, куповине, играње улога (у ресторану, упродавници, у кухињи...); писањесписка за куповину; записивање и рачунањецена .
Праћење и вредновање	Процес се реализује формативними сумативним вредновањем.Код формативног оцењивања се током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, пројектни задаци и др.) Сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) се прецизније оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода. Формативно вредновање је и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вреднивања ученичких постигнућа води се рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења. Елементи који се вреднују су разноврсни и доприносе свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за дањи рад и образовање. Оцењују се различити елементи као што су језичке вештине (читање, слушање,говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа,ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми. Провере и оцењивања су усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, ако и начинима на који се вреднују постигнућа. Разговор,посматрање,одговори на питања,постављање питања,домаћи задатакконстантне белешке		

	онапредовању, ученички радови и продукти ученичких активности, разговор са ученицима.
Начин прилагођавања	Индивидуализација наставе – прилагођавање наставног програма, коришћење вршњачке подршке и помоћи, размена искустава

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК ДОДАТНА НАСТАВА			Разред: ПЕТИ
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Усвајање функционалних знања о језичком систему и култури и развијање стратегија учења страног језика те оспособљавање за основну писмену и усмену комуникацију и стицање позитивног односа према другим језицима и културама као и према сопственом језику и културном наслеђу.			Годишњи фонд часова: 36
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
Ich, du, wir ...	Ученик ће бити у стању да -представи себе и чланове породице користећи једноставна језичка средства. -постави и одговори на једноставнија питања везана за себе и чланове породице и користи бројеве до 100 -разуме краће текстове везане за представљање и породицу. -у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима	Именице у номинативу уз одговарајући члан (одређен, неодређен, присвојни, нулти). Презент слабих, јаких и модалних глагола. Упитне заменице (wer, was) и упитни прилози (wo, wann, wie, warum). (in, aus, an) (Интер)културни садржаји: устаљена правила учтивости; титуле уз презимена особа (Frau, Herr, Doktor, Professor); имена и надимци; начин писања адресе. Придевска промена – рецептивно. Придев у предикативној функцији – продуктивно. Поређење придева. (Интер)културни садржаји: географске	Слушање и читање краћих, једноставнијих текстова који се односе на дате комуникативне ситуације (дијалози, наративни текстови, формулари и сл.); реаговање на усмени или

		карактеристике и административне поделе земаља немачког говорног подручја. Употреба глагола кретања са акузативом. Употреба предлога (an, in, auf, nach, für, aus, von). (Интер)културни садржаји: прикладно позивање и прихватање / одбијање позива. Употреба неодређеног члана у номинативу и акузативу. Употреба модалних глагола у презенту. (Интер)културни садржаји: правила учтивости комуникације. Именице са нултим чланом. Употреба везника и прилога, најфреквентнији прилози и прилошке фразе. (Интер)културни садржаји: традиционалне / омиљене врсте јела.	писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и иницирање комуникације; усмено и писано о давању информација о себи и тражење и давању информација о другима (СМС, имејл, формулари, чланске карте, опис фотографије и сл.). Слушање и читање једноставнијих описа живих бића, предмета, појава и места и њиховог поређења; усмено и писано
--	--	---	---

			описивање/по ређење живих бића, предмета, појава и места; израдаи презентација пројеката (постера, стрипова, ППТ-а, кратких аудио/видео записа, радио емисија ислично).Слу шање и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге; усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање
--	--	--	---

			позивнице за прославу/журк у или имејла/СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање/о дбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања/изговора
Bei uns zu Hause	Ученик ће бити у стању да -даје једноставнији опис просторија и предмета у кући/стану -одговори на једноставне предлоге (храна и пиће) -упути једноставан предлог -даје једноставнији опис биљака и животиња,	Употреба личних заменица у номинативу, дативу и акузативу. (Интер)културни садржаји: Значанји празници и догађаји и начин обележавања/ прославе; честитање. Употреба прилога (donnerstags). Ред речи у исказној, упитној и узвичној реченици. Императив јаким и слабим глагола – рецептивно. (Интер)културни садржаји: Породични живот; живот у школи -наставне и	Слушање и читање једноставнијих исказа којима се тражи/нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава жеља, извињење,

	предмета, појава или места -упореди и опише карактеристике животиња користећи једноставнија језичка средства -разуме једноставнији текст у складу са језичком грађом (слуша и чита) -без визуелне подршке разуме и следи једноставнија упутства у вези са уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота (правила игре, рецепт за припремање неког јела и сл) -да једноставна упутства (може да опише како се нешто користи/прави, напише рецепт)	ваннаставне активности; распусти и путовања. Употреба претерита помоћних глагола. (Интер)културни садржаји: Историјски догађаји и открића; важније личности из прошлости (историјске личности, писци, књижевници, научници/е.....) Употреба модалног глагола <i>wollen</i> и <i>möchten</i>. Основне реченине структуре у потврдном, одричном и упитном облику.	захвалност; усмено и писано тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговање на њу, изражавање жеља, извињења и захвалности. Слушање и читање једноставнијих текстова у којима се описују и честитају празници, рођендани и значајни догађаји; описивање празника, рођендана и значајних догађаја; реаговање на
--	--	--	--

			упућену честитку у усменом и писаном облику; упућивање пригодних честитки у усменом и писаном облику; израда и презентација пројеката у вези са прославом празника, рођендана и значајних догађаја.
Alltägliche s	Ученик ће бити у стању да - уме да каже свој распоред часова на немачком -користиназивезаодевнепредмете, - описујекакојеонличноидруголицеодевеноишта можеукојојситуацијидаобуче -разуме описе обичаја у Немачкој и у нашој	Употреба фраза за званично и незванично исказивање сатнице. Употреба предлога (am, um , nach, vor). Основни бројеви до 100. (Интер)културни садржаји: Климатски услови у земљама немачког говорног подручја. Употреба модалних глагола са негацијом и без ње. Употреба императива и суплетивних облика императива. (Интер)културни садржаји: Понашање на јавним местима; значење знакова и симбола.	Употреба фраза за званично и незванично исказивање сатнице. Употреба предлога . Редни бројеви до 100. Слушање и читање

	земљи који су везани за празнике -наведе дане у недељи -поставља питања везана за хронолошко време и одговара на иста	Употреба присвојних чланова. Саксонски генитив. (Интер)културни садржаји: Породица и пријатељи; однос према својој и туђој имовини. Глаголи: mögen, gefallen, etwas finden разуме називе за школске предмете и уме да каже свој распоред часова на немачком разуме и користи називе за одевне предмете, описује како је он лично и друге одевне и шта може у којој ситуацији да обуче разуме описе обичаја у Немачкој и у нашој земљи везани за празник разуме, тражи и даје једноставнија обавештења о хронолошком времену опише дневни-недељни распоред активности опише распоред активности и обнавља усвојену грађу.... (Интер)културни садржаји: Интересовања, хобији, забава, разонода, спорт и рекреација; уметност (стрип, музика, филм). Употреба директног објектива у акузативу. Употреба језичких средстава квантификације. Употреба лексики којом се именује амбалажа. Исказивање количине и цене. Продуктивно коришћење негације. (Интер)културни садржаји: друштвено окружење, мерне јединице и валуте у земљама немачког говорног подручја.	једноставнијих текстова у вези са нечијим интересовањима, хобијима и стварима које воли/не воли, којему/јој се свиђају/не свиђају; размена информација о својим и туђим интересовањима, хобијима, допадању и недопадању (телефонски разговор, интервју, обичан разговор са пријатељима у школи и сл.); усмено и писано описивање интересовања, допадања и недопадања
--	--	--	---

			(писање имејла о личним интересовањи ма, хобијима, допадању и недопадању, листе ствари које му/јој се свиђају/не свиђају и сл.); истраживачке пројектне активности (нпр. колики бројученика у одељењу воли/не воли пливање, скијање, тенис и сл.) графичко приказивање и тумачење резултата. Слушање и читање једноставнијих текстова који говоре о количини нечега;
--	--	--	---

			постављање питања у вези с количином и одговарање на њих, усмено и писано; слушање и читање текстова на темепоруџбин е у ресторану, куповине, играње улога (у ресторану, у продавници, у кухињи...); писање списака за куповину; записивање и рачунање цена .
Праћење и вредновање	Процес се реализује формативним сумативним вредновањем. Код формативног оцењивања се током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, пројектни задаци и др.) Сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) се прецизније оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода. Формативно вредновање је и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа води се рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења. Елементи који се вреднују су разноврсни и доприносе свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за дањи рад и образовање. Оцењују		

	се различити елементи као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми. Провере и оцењивања су усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, ако и начинима на који се вреднују постигнућа. Разговор, посматрање, одговори на питања, постављање питања, домаћи задатак константне белешке о напредовању, ученички радови и продукти ученичких активности, разговор са ученицима.
Начин прилагођавања	Индивидуализација наставе – прилагођавање наставног програма, коришћење вршњачке подршке и помоћи, размена искустава

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА (5. разред)				
НАСТАВНА ТЕМА	ДОВОЉАН 2	ДОБАР 3	ВРЛО ДОБАР 4	ОДЛИЧАН 5
Ich, du wir....	Разумевање говора: разуме најједноставније речи, имена, бројеве и успева да их запише уколико му се саопштавају или диктирају полако и разговетно. Разуме значење најфреквентнијих речи, фраза и других основних лексичких елемената у оквиру једноставних и кратких усмених исказа.	Разумевање говора: разуме основни смисао најједноставније конверзације, предмет разговора који прати, уколико саговорници говоре разговетно. Разумевање писаног текста: разуме општи смисао и главне информације у једноставним врстама текстова	Разумевање говора: разуме фреквентне речи и изразе као главне носиоце значења у кратким саопштењима на блиске теме. Разуме једноставније поруке личне природе. Разумевање	Разумевање говора: разуме саопштења, упутства, молбе које се тичу његових потреба и интересовања. Разуме кратко и једноставно монолошко излагање на узрасно адекватне и блиске теме, као и презентације праћене визуелним елементима. Разумевање писаног текста: разуме општи смисао и

	Разумевање писаног текста: Препознаје лична и друга имена као и најуобичајеније интернационализме, разуме фреквентне речи и изразе. Усмено изражавање: чита наглас кратке и једноставне текстове показујући да прати њихов општи смисао. Писано изражавање: Пише најједноставније податке о себи и лицима из свог блиског окружења у обрасцима упитницима и табелама. Медијација: На матерњем језику преноси саговорнику општи смисао јавних натписа и краћих текстова опште информативне природе. Лингвистичка компетенција: Препознаје и разумљиво изговара једноставније гласове и најчешће гласовне групе и познаје	(натписи, огласи, вести, кратки извештаји, сервисне информације, временске прогнозе, брошуре, проспекти, рекламе, стрипови), уколико су праћени илустративним елементима и препознатљивим начином графичког обликовања. Усмено изражавање: једноставним језичким средствима тражи од саговорника одређени предмет. Писано изражавање: пише кратке и једноставне поздраве и поруке. Медијација: на матерњем језику преноси саговорнику смисао јавних натписа и краћих текстова опште информативне природе. Лингвистичка компетенција: Користи ограничени број правилних морфолошких облика и синтаксичких структура. Интеркултурна компетенција:	писаног текста: разуме краће поруке личне природе са неколико суштинских информација (писма, мејлови итд.) разуме најједноставније савете и упутства која се тичу непосредних потреба. Усмено изражавање: успева да на кратко поведе и одржи разговор на блиске и познате теме. У оквиру размене информација са саговорником о темем од непосредног личног интереса повезује неколико реченица у смислену целину. Писано изражавање: пише краће	релевантне информације на блиске теме у порукама, писмима, мејловима. Усмено изражавање: описује себе и околину, школски контекст и приватан живот, свакодневне навике. Писано изражавање: пише обична и електронска писма у којима с пријатељима и познаницима договара активности и једноставним језичким средствима спомиње узрасно релевантне теме. Медијација: на матерњем језику саопштава основну тему и појединачне информације нешто опширнијег усменог исказа, примереног узрасту и интересовањима. Лингвистичка компетенција: углавном коректно изговара све гласове и гласовне групе, чак и у понеким тежим комбинацијама гласова, уз поштовање акценатско – интонацијских правила, а
--	---	--	---	--

	основне интонацијске схеме. Интеркултурна компетенција: познаје основне појаве свакодневног живота циљне културе.	познаје најзначајније историјске догађаје циљних култура.	белешке о важним информацијама и тренутним потребама. Писменим путем тражи или преноси детаљнија обавештења и податке личне природе. Медијација: на матерњем језику преноси саговорнику општи смисао и појединачне информације краћих и једноставнијих писаних текстова опште информативне природе. Лингвистичка компетенција: препознаје и разумљиво изговара већину гласова и гласовних група уз одрежена прозодијска	евентуалне неправилности не угрожавају комуникацију. Интеркултурна компетенција: разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у различитим аспектима свакодневног живота и прихвата постојање разлика.
--	---	--	---	--

			ограничења. Интеркултурна компетенција: разуме и описује сличности и разлике у свакодневном животу. Познаје основне елементе у области умећа живљења.	
Bei uns zu Hause	Разумевање говора: разуме и прати једноставна упутства и обавештења која се односе на познате ситуације, а исказана су спорим темпом и разговетно. Разумевање писаног текста: Разуме кратке и једноставне поруке у белешкама, електронским порукама. Усмено изражавање: Успоставља и одржава друштвени контакт користећи најједноставнија језичка средства приликом поздрављања,	Разумевање говора: разуме основни смисао једноставне конверзације, предмет разговора који прати, уколико саговорници говоре разговетно. Разумевање писаног текста: разуме општи смисао и главне информације у једноставним врстама текстова (натписи, огласи, вести, кратки извештаји, сервисне информације, временске прогнозе, брошуре, проспекти, рекламе, стрипови), уколико су праћени илустративним елементима	Разумевање говора: разуме једноставна упутства и поступа у складу са њима. Разуме краћа саопштења и питања која се односе на блиску и познату тематику. Разумевање писаног текста: Разуме општи смисао и најважније информације у једнаставним информативним текстовима с блиском тематиком	Разумевање говора: разуме основни смисао и главне информације из разговора двоје или више говорника, уколико се говори разговетно и умереним темпом. Разумевање писаног текста: Разуме једноставнија упутства у вези са личним потребама и сналажењем на јавним местима. Усмено изражавање: објашњава зашто му се нешто допада или не допада, зашто се слаже или не слаже, зашто нешто воли или не ; на једноставан начин износи и образлаже

	представљања, добродошлице, окончања комуникације, захваљивања, извињавања, давања података о себи, распитивања о основним подацима који се тичу саговорника. Писано изражавање: пише најкраће и најсажетије белешке о информацијама од непосредног личног интереса (нпр. списак за куповину). Медијација: на матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког усменог исказа на немачком језику. Лингвистичка компетенција: правилно записује познату лексику. Интеркултурна компетенција: зна за регије и државе у којима се немачки језик користи као већински.	и препознатљивим начином графичког обликовања. Усмено изражавање: једноставним језичким средствима, уз употребу увежбаних фраза именује и описује људе и ствари из свог непосредног окружења или везане за лична искуства. Поставља једноставна питања личне природе (о блиским темама, потребама, интересовањима, предметима у нечијем поседу) и одговара на слична питања саговорнику. Писано изражавање: пише кратке и једноставне поздраве и поруке (као СМС, путем електронске поште или социјалне мреже). Медијација: на матерњем језику саопштава основну тему и општи садржај кратког писаног текста на страном језику. Лингвистичка компетенција: Користи ограничени број правилних морфолошких облика и синтаксичких	и предвидљивим порукама. Разуме општи садржај различитих врста нелинеарних интернет текстова, прилагођених узрасти и интересовањима. Усмено изражавање: На једноставан начин тражи од саговорника предмет, објашњење, услугу. Једноставним средствима описује или представља људе, предмете у свакодневној употреби, места, уобичајене активности. Писано изражавање: писменим путем тражи или преноси детаљнија обавештења и податке личне природе.	своје ставове и мишљење. Писано изражавање: на једноставан начин описује догађаје и обављене активности. Медијација: на матерњем језику преноси саговорнику тему, садржај и главне информације из краћих и једноставних писаних текстова, примерених узрасту и интересовањима. Лингвистичка компетенција: записује речи и изразе са релативном ортографском тачношћу (тако да не долази до неспоразума) и познаје и примењује правописна правила. Интеркултурна компетенција: разуме и избегава основне облике непримереног / неприкладног понашања у контексту циљних култура.
--	--	---	---	--

		структура. Интеркултурна компетенција: познаје неколико најпознатијих историјских и савремених личности циљних култура; наводи и на матрењем језику даје основне податке о некој личности из циљних култура за коју показује интересовање.	Медијација: на матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег усменог исказа. Лингвистичка компетенција: исправно записује фреквентне и увежбане речи , познаје и примењује основна правописна правила. Интеркултурна компетенција: препознаје најкритичније обрасце понашања које је непримерено / неприкладно у контексту циљних култура. Препознаје најчешће стереотипе у вези са својом и циљним културама.	
--	--	--	---	--

Alltägliches	Разумевање говора: Разуме споро и разговетно артикулисана јасно контекстуализована питања која се односе на непосредне личне потребе, а исказана су спорим темпом и разговетно. Разумевање писаног текста: разуме најједноставнија упутства, уколико укључују и визуелне елементе. Усмено изражавање: Саопштава саговорнику основне информације о себи и најближем окружењу (породица, кућни љубимци, место становања, школа, хоби). Писано изражавање: писаним путем доставља информације о себи или тражи информације о другима. Медијација: на матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког усменог исказа на немачком језику.	Разумевање говора: разуме основни смисао једноставне конверзације, предмет разговора који прати, уколико саговорници говоре разговетно. Разумевање писаног текста: разуме општи смисао и главне информације у једноставним врстама текстова (натписи, огласи, вести, кратки извештаји, сервисне информације, временске прогнозе, брошуре, проспекти, рекламе, стрипови), уколико су праћени илустративним елементима и препознатљивим начином графичког обликовања. Усмено изражавање: једноставним језичким средствима саопштава шта воли, а шта не и поставља иста / таква питања саговорнику. Писано изражавање: повезује неколико кратких исказа у везани текст о блиским темама.	Разумевање говора: разуме предмет краће усмене интеракције о личним и породичним стварима, непосредном друштвеном окружењу, природној средини. Разуме спорији, јасно артикулисани монолошки исказ од неколико реченица, уз одговарајуће паузе и понављања. Разумевање писаног текста: разуме најопштији смисао једноставних прозних и поетских текстова прилагођених узрасту и интересовањима. Разуме општи смисао једноставнијих	Разумевање говора: разуме основни смисао и главне информације радио и телевизијских емисија (или других аудио визуелних записа) о блиским темама, као и тему и основну поруку кратких телевизијских репортажа помажући се визуелним информацијама. Разумевање писаног текста: разуме смисао једноставнијих рекламних порука. Разуме општи садржај и главне информације различитих врста нелинеарних интернет текстова, прилагођених узрасту и интересовањима. Усмено изражавање: на једноставан начин и укратко излаже на задату тему или резимира краћи текст, делимично користећи и језичка средства која се у њему појављују. Писано изражавање: на једноставан начин резимира или препричава краћи текст у извесној мери користећи и језичка средства
---------------------	--	---	---	---

	Лингвистичка компетенција: Познаје и / или користи ограничен број правилних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру наученог репертоара језичких средстава. Интеркултурна компетенција: познаје најзначајније историјске догађаје циљних култура.	Медијација: на матерњем језику саопштава основну тему и општи садржај кратког писаног текста на страном језику. Лингвистичка компетенција: користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за обављање основних комуникативних активности. Интеркултурна компетенција: познаје неколико најпознатијих културних остварења циљних култура: наводи и описује на матерњем језику неколико локација циљних култура за које показује интересовање.	текстова модерне музике. Усмено изражавање: поставља једноставнија питања о темама које одговарају његовим интересовањима и одговара на слична питања саговорника. Исказује допадање и недовољавање, слагање и неслагање. Писано изражавање: пише једноставне поруке (у личном обраћању) и објаве (на социјалним мрежама), као и кратка писма пријатељима и познаницима да би изразио захвалност, извињење и слично.	која се у њему појављују. Медијација: на матерњем језику преноси информације, упутства, молбе, савете и сл. Добијене од трећег лица. Лингвистичка компетенција: познаје и користи одређени број граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке. Користи фреквентне лексичке елементе који се односе на теме и ситуације из његовог непосредног искуства. Интеркултурна компетенција: познаје положај циљног језика у глобалном контексту и код нас. Познаје положај земаља у којима се користи страни језик.
--	--	---	---	---

			Медијација: на матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег писаног текста. Лингвистичка компетенција: познаје и користи једноставније граматичке елементе и конструкције. Интеркултурна компетенција: познаје основне одлике регија и држава у којима се страни језик користи као већински. Познаје животне услове који владају у појединим екосистемима света, где се користи страни језик.	
--	--	--	---	--

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК ДОПУНСКА НАСТАВА			Разред: ПЕТИ
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Усвајање функционалних знања о језичком систему и култури и развијање стратегија учења страног језика те оспособљавање за основну писмену и усмену комуникацију и стицање позитивног односа према другим језицима и културама као и према сопственом језику и културном наслеђу.			Годишњи фонд часова: 36
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
Ich, du, wir ...	Ученик ће бити у стању да -поздрви и отпоздриви, представи себе користећи једноставна језичка средства; -постави и одговори на једноставнија питања личне природе и користи бројеве до 20	Именице у номинативу уз одговарајући члан (одређен, неодређен, присвојни, нулти). Презент слабих, јаких и модалних глагола. Упитне заменице (wer, was) и упитни прилози (wo, wann, wie, warum). (in, aus, an) (Интер)културни садржаји: устаљена правила учтивости; титуле уз презимена особа (Frau, Herr, Doktor, Professor); имена и надимци; начин писања адресе. Придевска промена – рецептивно. Придев у предикативној функцији – продуктивно. Поређење придева. (Интер)културни садржаји: географске карактеристике административне поделе земаља немачког говорног подручја. Употреба глагола кретања са акузативом.	Слушање и читањекраћих, једноставнијихтекстова који се односе на дате комуникативне ситуације (дијалози, наративни текстови, формулари и сл.); реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака и сл.) и

		Употреба предлога (an, in, auf, nach, für, aus, von). (Интер)културни садржаји: прикладно позивање и прихватање / одбијање позива. Употреба неодређеног члана у номинативу и акузативу. Употреба модалних глагола у презенту. (Интер)културни садржаји: правила учтивости комуникације. Именице са нултим чланом. Употреба везника и прилога, најфреквентнији прилози и прилошке фразе. (Интер)културни садржаји: традиционалне / омиљене врсте јела.	иницирање комуникације; усмено и писано давање информација о себи и тражење и давање информација о другима (СМС, имејл, формулари, чланске карте, опис фотографије и сл.). Слушање и читање једноставнијих описа живих бића, предмета, појава и места и њиховог поређења; усмено и писано описивање/поређење живих бића, предмета, појава и места; израда и презентација пројеката (постера, стрипова, ППТ-а, кратких
--	--	--	--

			аудио/видео записа, радио емисија ислично). Слуша ње и читање једноставнијих текстова који садрже предлоге; усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивнице за прославу/журку или имејла/СМС- а којим се уговара заједничка активност; прихватање/одби јање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање
--	--	--	--

			одговарајућег оправдања/изгов ора
Bei uns zu Hause	Ученик ће бити у стању да -разуме једноставнији опис просторија и предмета у кући/стану -разуме једноставне предлоге (храна и пиће) - - разуме једноставнији опис биљака и животиња, предмета, појава и места -повезује земље и језике који се у њима говоре -разуме и следи једноставнија упутства у вези са уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота (правила игре, рецепт за припремање неког јела и сл) са визуелном подршком	Употреба личних заменица у номинативу, дативу и акузативу. (Интер)културни садржаји: Значанји празници и догађаји и начин обележавања/прославе; честитање. Употреба прилога (donnerstags). Ред речи у исказној, упитној и узвичној реченици. Императив јаких и слабих глагола – рецептивно. (Интер)културни садржаји: Породични живот; живот у школи -наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања. Употреба претерита помоћних глагола. (Интер)културни садржаји: Историјски догађаји и открића; важније личности из прошлости (историјске личности, писци, књижевници, научници/е.....) Употреба модалног глагола wollen и möchten. Основне реченине структуре у потврдном, одричном и упитном облику.	Слушање и читање једноставнијих исказа којима се тражи/нуди помоћ, услуга, обавештење или се изражава жеља, извињење, захвалност; усмено и писано тражење и давање обавештења, упућивање молбе за помоћ/услугу и реаговање на њу, изражавање жеља, извињења и захвалности. Слушање и читање једноставнијих текстова у којима

			се описују и честитају празници, рођендани и значајни догађаји; описивање празника, рођендана и значајних догађаја; реаговање на упућену честитку у усменом и писаном облику; упућивање пригодних честитки у усменом и писаном облику; израда и презентација пројеката у вези са прославом празника, рођендана и значајних догађаја.
--	--	--	---

Alltägliches	Ученик ће бити у стању да - препозна називе за одевне предмете, -препозна називе за школски прибор и за школске предмете -препозна називе за одевне предмете -разуме описе обичаја у Немачкој и у нашој земљи који су везани за празнике -препозна дане у недељи -разуме једноставнија обавештења о хронолошком времену	Употреба фразе за званично и незванично исказивање сатнице. Употреба предлога (am, um , nach, vor). Основни бројеви до 100. (Интер)културни садржаји: Климатски услови у земљама немачког говорног подручја. Употреба модалних глагола са негацијом и без ње. Употреба императива и суплетивних облика императива. (Интер)културни садржаји: Понашање на јавним местима; значење знакова и симбола. Употреба присвојних чланова. Саксонски генитив. (Интер)културни садржаји: Породица и пријатељи; однос према својој и туђој имовини. Глаголи: mögen, gefallen, etwas finden разуме називе за школске предмете и уме да каже свој распоред часова на немачком разуме и користи називе за одевне предмете, описује како је он лично и друге одевне и шта може у којој ситуацији да обуче разуме описе обичаја у Немачкој и у нашој земљи везани за празник разуме, тражи и даје једноставнија обавештења о хронолошком времену описује дневни-недељни распоред активности описује распоред активности и обнавља усвојену грађу.... (Интер)културни садржаји: Интересовања, хобији, забава, разонода, спорт и рекреација; уметност (стрип, музика, филм).	Употреба фразе за званично и незванично исказивање сатнице. Употреба предлога . Редни бројеви до 100. Слушање и читање једноставнијих текстова у вези са нечијим интересовањима , хобијима и стварима које воли/не воли, којему/јој се свиђају/не свиђају; размена информација о својим и туђим интересовањима , хобијима, допадању и недопадању (телефонски разговор, интервју, обичан разговор са
---------------------	---	--	--

		Употреба директног објектива у акузативу. Употреба језичких средстава квантификације. Употреба лексики којом се именује амбалажа. Исказивање количине и цене. Продуктивно коришћење негације. (Интер)културни садржаји: друштвено окружење, мерне јединице и валуте у земљама немачког говорног подручја.	пријатељима у школи и сл.); усмено и писано описивање интересовања, допадања и недопадања (писање имејла о личним интересовањима, хобијима, допадању и недопадању, листе ствари које му/јој се свиђају/не свиђају и сл.); истраживачке пројектне активности (нпр. колики бројученика у одељењу воли/не воли пливање, скијање, тенис и сл.) графичко приказивање и тумачење резултата. Слушање и читање
--	--	--	---

			једноставнијих текстова који говоре о количини нечега; постављање питања у вези с количином и одговарање на њих, усмено и писано; слушање и читање текстова на темепоруџбине у ресторану, куповине, играње улога (у ресторану, у продајници, у кухињи...); писање списака за куповину; записивање и рачунање цена.
Праћење и вредновање	Процес се реализује формативним сумативним вредновањем. Код формативног оцењивања се током године прате постигнућа ученика различитим инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, пројектни задаци и др.) Сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) се прецизније оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода. Формативно вредновање је и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа води се рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења. Елементи који се вреднују су разноврсни и доприносе свеопштој слици о напредовању ученика, јачању		

	њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за дањи рад и образовање. Оцењују се различити елементи као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми. Провере и оцењивања су усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, ако и начинима на који се вреднују постигнућа. Разговор, посматрање, одговори на питања, постављање питања, домаћи задатак константне белешке о напредовању, ученички радови и продукти ученичких активности, разговор са ученицима.
Начин прилагођавања	Индивидуализација наставе – прилагођавање наставног програма, коришћење вршњачке подршке и помоћи, размена искустава

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Чуvari природе			Разред: пети
Циљ наставе изборног предмета чуvari природе јесте развијање функционалне писмености из области заштите животне средине, усвајање и примена концепта одрживог развоја и остваривање образовања о квалитету живота. Циљ се остварује кроз низ међупредметних корелација			Годишњи фонд часова: 36
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
І ПОЛОЖАЈ И УЛОГА ЧОВЕКА У ПРИРОДИ	- Развије образовање за заштиту животне средине. - Има став и понашање у складу са одрживим развојем. - Користи здрав разум према себи и другима. - Користи квалитетне животне навике и стилове	-основни појмови у екологији -одрживи развој - акције у заштити и очувању животне средине - квалитетан и здрав стил живота	Садржаји програма изборног предмета чуvari природе имају тенденцију појачаног развијања знања у односу на први циклус, програмски континуитет и даљу развојну концепцију заштите животне средине и одрживог развоја.

	живота. Доведе у везу промене у спољашњој средини са губитком разноврсности живих бића на Земљи - Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; - Направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу; - Предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, учествује у њима, сарађује са осталим учесницима и решава конфликте на ненасиљан начин;		Наведени садржаји програма поред основног теоријског приступа поседују и активан приступ који је усмерен ка практичној реализацији ван учионице и ка изради малих пројеката. Овако конципиран програм даје велике могућности наставницима и ученицима да га на креативан начин реализују сходно условима, могућностима и времену. Улога наставника је да уз примену различитих метода рада подстичу и усмеравају интересовање и креативност ученика у покушају да самостално објасне узроке и последице човековог дејства на животну средину. -фронтални -индивидуални - групни - рад у пару -практичан рад -ПП презентације - примена знања -посета стручним предавњима
II ПРИРОДНА БОГАТСТВА(РЕСУРСИ) И ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ	- Направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу; - Предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, учествује у њима, сарађује са осталим учесницима и решава конфликте на ненасиљан начин; - Илуструје примерима деловање људи на животну средину и процењује последице таквих дејстава;	-обновљиви и необновљиви природни ресурси - одрживо коришћење природних ресурса	Садржаји програма изборног предмета чувари природе имају тенденцију појачаног развијања знања у односу на први циклус, програмски континуитет и даљу развојну концепцију заштите животне средине и одрживог развоја. Наведени садржаји програма поред основног теоријског приступа поседују и активан приступ који је усмерен ка практичној реализацији ван учионице и ка изради малих

			пројеката.Овако конципиран програм даје велике могућности наставницима и ученицима да га на креативан начин реализују сходно условима,могућностима и времену. Улога наставника је да уз примену различитих метода рада подстичу и усмеравају интересовање и креативност ученика у покушају да самостално објасне узроке и последице човековиг дејства на животну средину. -фронтални -индивидуални - групни - рад у пару -практичан рад -ПП презентације - примена знања -посета локалним институцијама
III ИЗВОРИ И ПОСЛЕДИЦЕ ЗАГАЂИВАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	- Идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања; - Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању , обради података и приказу резултата; - Истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада;	појам,извори и врсте загађивања - глобалне промене и глобалне последице - смањење загађења од отпада.,рециклажа	Садржаји програма изборног предмета чувари природе имају тенденцију појачаног развијања знања у односу на први циклус,програмски континуитет и даљу развојну концепцију заштите животне средине и одрживог развоја. Наведени садржаји програма поред основног теоријског приступа поседују и активан приступ који је усмерен ка практичној реализацији ван учионице и ка изради малих пројеката.Овако конципиран програм даје велике могућности наставницима и ученицима да га на креативан начин реализују сходно условима,могућностима и

			времену. Улога наставника је да уз примену различитих метода рада подстичу и усмеравају интересовање и креативност ученика у покушају да самостално објасне узроке и последице човековиг дејства на животну средину. -фронтални -индивидуални - групни - рад у пару -практичан рад -ПП презентације - примена знања -радионице
IV БИОДИВЕРЗИТЕТ-БИОЛОШКА РАЗНОВРСНОСТ	- Направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу; - Предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, учествује у њима, сарађује са осталим учесницима и решава конфликте на ненасиљан начин;	-биодиверзитет - нестајање врста и заштита	Садржаји програма изборног предмета чувари природе имају тенденцију појачаног развијања знања у односу на први циклус,програмски континуитет и даљу развојну концепцију заштите животне средине и одрживог развоја. Наведени садржаји програма поред основног теоријског приступа поседују и активан приступ који је усмерен ка практичној реализацији ван учионице и ка изради малих пројеката.Овако конципиран програм даје велике могућности наставницима и ученицима да га на креативан начин реализују сходно условима,могућностима и времену. Улога наставника је да уз примену различитих метода рада подстичу и усмеравају интересовање и креативност ученика у покушају да самостално објасне узроке и последице

			човековиг дејства на животну средину. -фронтални -индивидуални - групни - рад у пару -практичан рад -ПП презентације - примена знања -израда паноа
Праћење и вредновање	Праћење ученика путем дијалога, уз коришћење слика и постављање задатака, дискусија на часу, мапе појмова, проблемски задаци, лабораторијске вежбе, истраживачки пројекти, петнаестоминутни тестови, усмено испитивање, вршњачко оцењивање, практичан рад (тимски рад), пројектна настава, континуирано и систематско праћење ученика, подстицај ученика за боље напредовање, дискусија на релацији наставник – ученик, дискусија на релацији ученик –ученик, оспособљавање ученика за самопроцену у реализацији наставе и оцењивању, прикупљање информација из различитих извора (интернет, свакодневна посматрања, активност на часу и друго), праћење реализације домаћих задатака, праћење ученика при решавању задатака по нивоима знања, објективни тестови са допуњавањем кратких одговора, задаци са означавањем, задаци вишеструког избора, спаривање појмова, дебате, есеји.		
Начин прилагођавања	су да ученици примењују образовање за заштиту и одрживост животне средине, развијају вредности, ставове, вештине и понашање у складу са одрживим развојем, знају да на основу стечених знања препознају и изаберу квалитетан стил живота, примењују рационално коришћење природних ресурса, препознају изворе загађења и уочавају последице, развијају способност за уочавање, формулисање, анализирање и решавање проблема, поседују иницијативу за активно учествовање и одговорност, поседују потребу за личним ангажовањем у заштити и одрживости животне средине, природе и биодиверзитета.		

Критеријуми оцењивања – Чувари природе 5. разред			
Наставна тема	задовољава	добар	истиче се
I ПОЛОЖАЈ И УЛОГА ЧОВЕКА У ПРИРОДИ	- Развије образовање за заштиту животне средине. - Има став и понашање у складу са одрживим развојем. - Користи здрав разум према себи и другима. Користи квалитетне животне навике и стилове	- Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; - Направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу;	Предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, учествује у њима, сарађује са осталим учесницима и решава конфликте на ненасиљан начин;
II ПРИРОДНА БОГАТСТВА(РЕСУРСИ) И ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ	- Направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу;	- Предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, учествује у њима, сарађује са	Илуструје примерима деловања људи на животну средину и процењује последице таквих дејстава;

		осталим учесницима и решава конфликте на ненасиљан начин;	
III ИЗВОРИ И ПОСЛЕДИЦЕ ЗАГАЂИВАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	- Идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања;	- Користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата;	Истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада;
IV БИОДИВЕРЗИТЕТ- БИОЛОШКА РАЗНОВРСНОСТ	- Направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу;	- Направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу;	- Предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, учествује у њима, сарађује са осталим учесницима и решава конфликте на ненасиљан начин;

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Цртање, сликање и вајање	Разред: пети
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ учења Цртања, сликања и вајања је да се ученик развијајући стваралачко и креативно мишљење и естетичке критеријуме кроз практичан рад, оспособљава за комуникацију и решавање проблема и да изграђује позитиван однос према уметничком наслеђу и културној баштини свог и других народа. - развијање способности ученика за опажање квалитета свих ликовних елемената: линија, облика, боја; -	Годишњи фонд часова: 36

стварање услова да ученици на часовима у процесу реализације садржаја користе различите технике и средства и да упознају њихова визуелна и ликовна својства; - развој способности ученика за визуелно памћење и повезивање опажених информација као основе за увођење у визуелно мишљење			
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
ЦРТАЊЕ	-користи одабране садржаје као подстицај за стварање оригиналних цртежа; - црта разноврсним прибором и материјалом изражавајући замисли, машту, утиске и памћење опаженог; - разматра у групи, како је учио/ла о изражајним својствима линија и где се та знања примењују; - пореди облике из природе, окружења и уметничких дела према задатим условима; - наслика реалне облике у простору самостално мешајући боје да би добио/ла жељени тон - обликује препознатљиве тродимензионалне облике одабраним материјалом и поступком	Врсте линија и изражајна својства линија. Линије у природи и окружењу. Линија као ивица тродимензионалних облика. Изражајна својства линија у односу на прибор, материјал, притисак и угао под којим се држи прибор/материјал. Савремена средства за цртање – дигитална табла и оловка за цртање, 3Д оловка, апликативни програми за цртање...Својства линије у апликативном програму за цртање. Цртање светлом; Уметнички цртеж, аматерски цртеж, дечји	-разговор са ученицима, -самосталан рад ученика, -праћење примене ученичких сазнања, -ситуационо понашање, - посматрање -опажање -учешће у дискусији -откривање и увиђање законитости и процеса изражавања својих мисли, осећања и закључака - анализа и синтеза опаженог - стварање -вежбање -усвајање знања -понављање израда и презентовање самосталних и практичних радова

	- разматра, у групи, како је учио/ла о облицима и где та знања примењује - искаже своје мишљење о томе зашто је уметничко наслеђе важно	цртеж, схематски цртеж, технички цртеж, научне илустрације... Врсте уметничког цртежа – скица, студија, илустрација, стрип, карикатура, графити... Занимања у којима је неопходна вештина слободоручног цртања. Поступци грађења цртежа додавањем и одузимањем линија. Лавирани цртеж. Линеарни цртеж. Цртеж у боји. Текстура (ликовни елемент). Поступци грађења текстуре линијама. Ритам линија. Различити садржаји као подстицај за стваралачки рад (облици из природе и окружења, звуци из природе и окружења, музика, кретање у природи и окружењу, текст, писмо...). Читање (декодирање) цртежа, стрипа, карикатуре, графита, рекламних порука... Уметничко наслеђе – значај	
--	---	--	--

		наслеђа првих цивилизација.	
СЛИКАЊЕ	- препозна топле и хладне боје на ликовном делу и у окружењу; - користи изражајна својства топлих и хладних боја у ликовном раду; - изражава своје идеје и темперамент сликањем темперама.		Посматрање: ангажованости, самосталности, -разговор са ученицима, -самосталан рад ученика - посматрање -опажање -учешће у дискусији -откривање и увиђање законитости и процеса изражавања својих мисли, осећања и закључака - анализа и синтеза опаженог - стварање -вежбање -усвајање знања -понављање израда и презентовање самосталних и практичних радова
ВАЈАЊЕ	- пореди облике из природе, окружења и уметничких дела према задатим условима; - гради апстрактне/фантастичне облике користећи одабране садржаје као подстицај за стваралачки рад;	Дводимензионални и тродимензионални облици. Правилни геометријски облици (геометријске фигуре и тела). Правилни облици у природи и у ликовној уметности. Неправилни облици.	Посматрање: кооперативности, креативности, -задовољства ученика, -изложба дечијих радова -разговор са ученицима, -самосталан рад ученика, -праћење примене ученичких сазнања,

	- наслика реалне облике у простору самостално мешајући боје да би добио/ла жељени тон - обликује препознатљиве тродимензионалне облике одабраним материјалом и поступком - разматра, у групи, како је учио/ла о облицима и где та знања примењује - искаже своје мишљење о томе зашто је уметничко наслеђе важно	Својства облика. Величина облика. Боја облика. Реална и имагинарна функција облика. Карактеристични детаљи и својства по којима је облик препознатљив. Светлост као услов за опажање облика. Изглед облика посматраног из различитих углова. Стилизовање облика. Статични облици. Кретање облика (кретање статичних облика помоћу ветра и воде, карактеристично кретање бића и машина). Распоред облика у простору и њихово дејство на посматрача. Положај облика у равни – линија хоризонта, планови и величина облика у односу на растојање од посматрача. Преклапање, прожимање, додиривање облика. Поступци грађења апстрактних и	-ситуационо понашање,
--	---	---	-----------------------

		фантастичних облика (превођење реалних облика у апстрактне одузимањем карактеристичних детаља, превођење реалних облика у фантастичне додавањем неочекиваних детаља, грађење имагинарних и апстрактних облика на основу једне, две и три информације...).	
Праћење и вредновање	Посматрање: -ангажованости, -самосталности, -креативности, -кооперативности, -задовољства ученика, -односа према раду, -припремљености за рад,... -односа према себи (труди се, истрајан у раду,поставља питања,истражује, одговоран је) -односа према другима (уважава туђу културу, радове)		
Начин прилагођавања	Ученици у складу са индивидуалним могућностима учествују у настави. Наставник разговором храбри оне који су несигурни, пружа подршку и охрабрује их у њиховим покушајима и трагањима за одговорима, али без наметања својих критеријума и ставова.Наставник прилагођава захтеве у обради нових садржаја и у практичном раду у односу на индивидуалне могућности ученика који су укључени у ИОП, користећипринципе индивидуализоване и диференциране наставе.		

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА 5. Разред ЦРТАЊЕ, СЛИКАЊЕ И ВАЈАЊЕ				
	НАСТАВНА ТЕМА	ЗАДОВОЉАВА	ДОБАР	ИСТИЧЕ СЕ
1.	ЦРТАЊЕ	познаје и користи разне технике,материјале и медије *образлаже свој рад и радове других(наводи садржај,тему,карактеристике технике) *Поседовање способности анализе садржаја *Делимично повезивање усвојеног садржаја са сличним садржајима *Примена садржаја са мањим грешкама *Исправљање грешака уз помоћ наставника *Слабија активност на часу *Коришћење само једног извора знања	*Познавање и разумевање свих наставних садржаја скоро у потпуности *Поседовање развијене способности анализе и синтезе садржаја *Делмично повезивање усвојеног знања са другим сличним садржајима *Заинтересованост за наставне садржаје уз примерену активност *Самостално уочавање и исправљање грешака *Примена усвојених знања и вештина у новим ситуацијама.	Познаје и користи различите технике,медије и материјале, *одабира адекватна средства помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју идеју *изражава се богатим ликовним језиком *изразито заинтересован за ликовне активности *анализира одабрана уметничка дела (време настанка и културна припадност) *уочава међусобну повезаност елемената,принципа и садржаја на свом раду и радовима других *користи разне изворе

				да би проширио своја Знања
2.	СЛИКАЊЕ	*Самостална репродукција научених садржаја уз мању помоћ наставника *Поседовање способности анализе садржаја *Делимично повезивање усвојеног садржаја са сличним садржајима *Примена садржаја са мањим грешкама *Исправљање грешака уз помоћ наставника *Слабија активност на часу *Коришћење само једног извора знања	- одабира адекватна средства помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју идеју *заинтересован за ликовне активно-сти *анализира одабрана уметничка дела (време настанка и културна припадност) *уочава међусобну повезаност елемената, принципа и садржаја на свом раду и радовима других *користи разне изворе да би проширио своја знања	- Потпуна усвојеност наставних садржаја са разумевањем *Разликовање битног од небитног уз уочавање кључних појмова *Самосталност у извођењу правила *Учествовање у обради нових садржаја, давање примера и примедби *Креативна примена усвојених знања и вештина у новим ситуацијама *Самостално и самоиницијативно служење додатним изворима знања
3.	БАЈАЊЕ	*површно примењује одређене лик. технике *изводи дводимензионалне и тродимензионалне радове *слабија активност на часу *описује разлике које уочава на ум.радовима *описује свој рад и радове других(утисак) *несамосталан у раду, потребно га је подстицати и надзирати у	- Познавање и разумевање свих наставних садржаја скоро у потпуности *Поседовање развијене способности анализе и синтезе садржаја *Делмично повезивање усвојеног знања са другим сличним садржајима	*Познаје и користи различите технике, медије и материјале, *одабира адекватна средства помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју идеју *изражава се богатим ликовним језиком

		раду	*Заинтересованост за наставне садржаје уз примерену активност *Самостално уочавање и исправљање грешака	*изразито заинтересован за ликовне активно-сти *анализира одабрана уметничка дела (време настанка и културна припадност) *уочава међусобну повезаност елемената, принципа и садржаја на свом раду и радовима других *користи разне изворе да би проширио своја Знања
--	--	------	---	--